

1931. MÁRCIUS

ERDÉSZETI LAPOK

LXX. ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

3. FÜZET

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Felelős szerkesztő
BIRÓ ZOLTÁN

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj 1931. évre 24 P, erdészeti altiszteknek 12 P.

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai a tagjárulékok fejében kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapesten, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének.

(Telefon: 237—22.)

Meghívó

A folyó évi április hó 15-én délután félöt órakor az egyesület székházának tanácstermében tartandó **alföldfásítási** vita-előadásra.

A vita anyagát Kiss Ferenc ny. miniszteri tanácsos úrnak az *Erdészeti Lapok* jelen számában közölt „Az Alföldfásítás gyakorlati kérdéséhez” című cikke képezi.

Felkérjük t. tagjainkat, hogy a fenti vitaelőadáson minél nagyobb számban vegyenek részt s a kérdéshez való hozzászólásaikkal támogassák az Alföldfásítás nehéz problémájának sikeres megoldását.

Az Elnökség.

Felhívás

Értesítjük az erdőgazdaságok t. vezetőit, hogy a fakeskedelemmel foglalkozó érdekeltségek egyesületünknel nap-nap mellett érdeklődnek aziránt, hogy hol tudnának szükségleteik kielégítésére alkalmas faanyagokat vásárolni.

Hogy az erdőgazdaságok eladásra szánt fakészleteinek elhelyezését előmozdíthassuk, felkérjük az érdekelt erdőgazdaságok t. vezetőit, szíveskedjenek eladásra szánt fakészleteik felől egyesületünket megfelelően tájékoztatni.

Egyben arra is kérjük őket, hogy úgy a feladó állomásokat, mint a faanyagok minőségét és egységárait is megjelölni szíveskedjenek.

Az Elnökség.

Krónika

1. A főiskola kérdése

Amikor itt ismételt köszönetünket nyilvánítjuk a földművelésügyi miniszter úrnak azért az erélyes föllépésért, amellyel a főiskola ügyét pillanatnyilag nyugvópontra hozta, utalunk a főiskola egyik illusztris tanárának lapunk mai számában megjelenő cikkére, amely igazolja, hogy az általunk félrevert harang nem vaklármának adott hangot.

Az intézkedés a tizenkettedik órában ugyan megállította az egyesek által — újból hangsúlyozzuk a felsőbbség tudata nélkül, tehát jogosulatlanul — indított folyamatot, de nem akasztotta meg végleg.

Értesüléseink vannak afelől, hogy a mozgalom ma sem szünetel, sőt abba az irányba terelődött, hogy Sopron városa a népszavazás 10 éves jubileumára egyetemi várossá váljék.

Mi úgy emlékszünk, hogy ebben a népszavazásban igen jelentős érdeme volt a főiskolai ifjúságnak is.

Az egész ország, fel a legmagasabb tényezőkig, elismeréssel szólott a főiskola szerepléséről.

A legteljesebb mértékben aláírjuk azt a szándékot, hogy Sopron városa megérdemli az egyetemi várossá való emelést és ez a legkevesebb, amivel a csonkaország a „civitas fidelissima“-t kitüntetheti.

Feltesszük azonban a kérdést, történhetik-e ez a kitüntetés úgy, hogy a másik érdemeket szerzett félnek, a főiskolának, több mint máfélelv százados önállóságát dobják oda és összetör-

jenek egy olyan multat, amelyhez az ország legtöbbet szenvedett és legtöbbet veszített gazdasági ágazatainak minden emléke fűződik.

A főiskolának bármely egyetemhez való csatolása, évszázados függetlenségének megszüntetése formális Trianonja volna az erdészeti szakoktatásnak.

És nem tudjuk elhinni, hogy a kormányzat a trianoni győzők álláspontjára helyezkedjék a főiskolával szemben 10 évvel ezelőtt szerzett érdeme elismeréseképpen akkor, amikor saját magán tapasztalja és érzi, hogy az ilyen erőszakolt diktátumok mit jelentenek.

Kijelentjük, hogy készek vagyunk a legszélesebbkörű nyilvánosság előtt is a legkiméetlenebb harcra azért, hogy a főiskola függetlenségét megvédjük és fejlődését biztosítsuk.

2. A mostohagyerek.

Költségvetés, beruházási programm tárgyalása alkalmával és minden hasonló esetben rámutattunk arra, hogy a magyar erdőgazdaság a földművelésügyi minisztériumnak mostohagyereke.

A bizonyítékoknak általunk felsorolt egész halmazát betetözte a 600/1931. M. E. számú rendelet, amely az államerdőzeti tisztikar létszámát a régi 222-es létszámmal szemben 180 főben állapítja meg.

Ebbe a 180-as létszámba nemcsak az a négy új erdőgondnok van beszámítva, akiket a kincstár a legutóbbi időben vásárolt új birtokain alkalmaz, de most már be van számítva a közművelődési alap birtokán alkalmazott két erdőtiszt is, voltaképpen tehát 174 embernek kell ellátnia a 222 ember eddigi munkakörét.

Az apasztás tehát a 222 emberből álló létszámnál 48 ember, vagyis 21.5%.

Nézzük csak a földművelésügyi többi főiskolai képzettségű ágazatait.

Foglalmazási szak: apasztás 4.3%, gazdasági felügyelők: 0.6%, állatorvosi szak: 1.2%, vízügyi szolgálat: 10.1%, tudományos intézetek: 5.8%.

A legerősebb apasztás a másik műszaki ágazatnál: a vízügyi szolgálatnál van és még itt sem éri el felét sem annak, mint az erdészetenél.

A négy főiskolai képzettségű ágazat átlagos létszámapasztása 4.4%, amivel szemben az erdészeti igazgatásnál ennek kétszeresen ötszöröse.

A földművelésügyi minisztérium személyzetének 1333 főre rúgó összlétszámánál, ahol most már a segédszemélyzet stb. is be van számítva, az apasztás 109 állás.

Amíg tehát az 1333 főből álló létszámnak az erdészeti személyzet létszáma csak 16.65%; ezzel szemben a 109 főnyi apasztásnak 44%-a esik az államerdészeti adminisztráció terhére.

Arra nézve, hogy fűződik-e közérdek az erdőmérnöki kar létszámának a megfelelő színvonalon való tartásához, csak egy idézetet veszünk ki abból az erdőmérnöki kar által összeállított ismertetésből, amely az őket ért súlyos sérelmet tárgyalja.

„Teljes nyíltsággal és őszinteséggel kénytelenek vagyunk beismerni, hogy az erdőmérnöki kar már évek óta nem képes hatósági esküjéből folyó kötelezettségeit teljesíteni és az előbb felsorolt feladatokat azzal az eredménnyel ellátni, amelyet egyfelől a gazdasági okszerűség és az erdőgazdasági közérdek szempontjából, másfelől az államnak az államerdészeti kezelésbe vett erdők tulajdonosaival szemben vállalt szerződéses köteletségéből folyóan meg lehetne követelni“.

Fűzzünk még ehhez hozzá egyet-mást abból, amit megbízható helyekről kapott információnk szerint a Miniszter Úr Öexcellenciája annak a tisztviselői küldöttségnek válaszolt, amelyik a memorandumot Öexcellenciájának átadta.

Eszerint a Miniszter Úr azt *hitte*, hogy 20%-os létszámcsökkenés a főosztály tudtával történt és arról az erdészeti ügyek felelős intézői tájékozva voltak.

A másik kijelentés szerint Öexcellenciája kénytelen volt bizonyos számú állást leadni a tárca keretén belül, és mivel sem a gazdasági felügyelők, sem az állatorvosi szak összesen 400-at meghaladó létszámából leadni semmit nem lehetett, sőt pld. a munkáspénztár személyzetét szaporítani kellett, kénytelen volt az ott nem nélkülözhető állásokat az erdészeti személyzetnél leadni.

Csodálatos helyzet!

Mi ismerünk egy 50 esztendőös törvényt, amelyik az erdők felügyeletét az állam kötelességévé teszi, ismerünk egy 32 esztendőös törvényt, amelyik közületeket arra kötelez, hogy erdejüket állami kezelésbe adják.

Ismerjük ezeknek a törvényeknek olyan kikötéseit, amelyek kifejezetten körülírják azokat a minimális teendőket, amiket az állam ellátni köteles.

Mi is ismerünk olyan kormányrendeleteket, — háborús eredetű rendelkezésekről beszélünk, — amelyek a kormányzatnak messzemenő beavatkozási jogot biztosítanak a gazdasági életben és annak egyes megnyilvánulásait kifejezetten a földművelésügyi Miniszter Úr jóváhagyásától teszik függővé.

Sőt van ezek között a rendelkezések között olyan, amelyet már évekkel ezelőtt hatályon kívül helyeztek és csupán az erdőgazdaságra vonatkozó rendelkezéseit tartották fenn.

Mi tudunk arról, hogy az államhatalom időközben — igen helyesen — több mint huszonötezer kat. hold erdőbirtokot szerzett, amelynek a kezelése 6 tisztviselőt igényel.

Megállapíthatjuk tehát elsősorban azt, hogy a teendő, amit az államerdészeti tisztikarnak el kell látnia, ma jelentékenyen több, mint a békeidőkben volt.

De megállapíthatjuk egyúttal azt is, hogy amíg a csonka ország erdőgazdasága Nagymagyarország idejében az egész közösség ellátása szempontjából számottevő szerepet nem játszott, mert az elszakított részek az egész ország szükségletén felül még számottevő felesleget is termeltek; addig a csonkaország gazdasági életében az erdőgazdaság szerepe fájdalmasan jelentőssé vált, mert az elhanyagolás következtében évi százmillió pengőt meghaladó behozatal kényszerűségét rója ránk.

Meggyőződésünk az, hogy a Miniszter Úr Öexcellenciája teljes tudatában van ennek a fontosságnak, hiszen szak- és nem szakkörök, kormányhoz közelállók és ellenzékiek elégszer hívták fel rá az egész kormányzat figyelmét.

Sőt maga a törvényhozás is számolt ezzel a különleges adottsággal, hiszen 1923-ban külön törvényben írta elő az Alföld fásítását s ennek a végrehajtását ugyancsak a föld-

művelésügyi minisztériumnak és pedig az államerdészeti szervezeteknek tette kötelességévé.

Megállapíthatjuk magukból a minisztérium hivatalos adataiból, hogy ezeknek a kötelezettségeknek az államhatalom hogyan felelt meg.

Az erdősírtési hátralékok a magánerdőkben állandóan szaporodnak.

Az állami kezelésbe vett községi és egyéb erdők számottevő részénél az erdők állapota annyira nyomorúságos, hogy egyik vidéki egyesületünk a legközelebbi multban külön tanulmányutat vitt ezekbe az erdőkbe, hogy lerongyolt állapotukat bemutassa.

A használati és egyéb engedélyek késedelmes kiadása miatt a panaszok állandóak.

E lapok hasábjain is sok esetben tettünk szót olyan intézkedéseket, amelyek tisztán a személyzet hiányára és a túlterheléssel járó ideges kapkodásra vezethetők vissza.

Nyíltan hangoztattuk, hogy az államerdészeti tisztikar nem bírja, nem bírhatja meg a 222 emberes létszám és adott beosztás mellett már most sem a ráháruló teendőket, ha pedig még azok a teendők is rázúdulnak, amelyeket a Miniszter Úr új erdőtörvénytervezete a köz érdekében csak rájuk háríthat, össze kell roskadniuk a megterhelés alatt.

Nemcsak e lap hasábjain, de megfelelően indokolt felterjesztésekben mutattunk rá azokra a körülményekre minden alkalommal.

Mivel tudomásunk szerint a földművelésügyi minisztérium egyik olyan osztályának a vezetője, amelyik osztály valószínűleg jelentős szerepet játszott a létszámapasztás megállapításánál, azt a kijelentést tette, hogy az erdészeti létszám túl van duzzasztva, mert a megszállott területről menekülteket mind bevette: két adatot kívánunk itt leszögezni.

Egész Magyarország 874 főből állott erdészeti tisztii személyzetéből az összeomlás idején 195 teljesített a csonka ország területén szolgálatot.

A menekültek betudásával ez a létszám 330-ra emelkedett ugyan, de az 1924. év táján a létszámot 222 főre apasztották le.

Az eredetileg volt 195 emberből alkalmazva volt:

a) az üzemnél	30 tiszttviselő,
b) a központi igazgatás, felügyelet és állami
kezelésnél	163 tiszttviselő,
c) a szakoktatásnál	2 tiszttviselő.

Ezzel szemben a 222 emberből álló létszámból

a) az üzemnél van	35 ember,
b) az igazgatás, felügyelet és állami kezelésnél	173 ember,
c) a szakoktatásnál	11 ember,
d) az állami mezőgazdaságnál	2 ember,
e) a legelő ágazatnál	1 ember.

A két utolsót, mivel ezek a régi létszámba be nem számítottak, mint teljesen különálló teendők ellátására hivatott állomásokat, figyelembe vennünk nem kell.

Az üzemieknel a többlet 5 tiszttviselő.

Ezzel szemben azonban már előbb rámutattunk arra, hogy az újonnan vásárolt kincstári birtokok közvetlen kezelési teendői magukban 6 embert foglalnak le, pedig ezenkívül az irányítás és ellenőrzés is munkát ad.

Az eredeti teendők végzésére tehát már így is eggyel kevesebb tiszttviselő állott rendelkezésre, dacára annak, hogy az elmúlt 10 esztendő — Lillafüredet nem is számítva — jelentékeny hosszúságú vasútvonalak üzembentartási teendőit, a kormányrendeletekből kifolyó munka egyrésztét is erre a személyzetre hárította, maga a termelés pedig a csonkaországi, régi kincstári birtokokon tudomásunk szerint megsokszorozódott.

Az igazgatás stb.-nél 10 főből álló többlet mutatkozik.

Ez az a létszámszaporítás, amivel az 1 millió kat. holdat elérő magánerdők használatának engedélyezését, a birtokváltások, az eldarabolások engedélyezésével járó munkatöbbletet, az Alföldfásítás teendőit el kellett volna az adminisztrációnak látni, mert hiszen már előbb kimutattuk, hogy az egyéb felügyeleti és kezelési teendőt a régi személyzet már 1918-ig sem birta ellátni, amit éppen a földművelésügyi minisztérium statisztikai adatai igazolnak.

Itt is megállapíthatjuk tehát, hogy ez a látszólagos többlet

még távolról sem áll arányban az államra köteleességszerűen háramló munkatöbblettel.

A szakiskoláknál a szaporodást elég lesz azzal indokolni, hogy a nagymagyarországi 5 szakiskolából, amelyek 95 százalék erejéig most már a magángazdaság részére lettek volna hivatva a törvényben előírt képesítésű altiszti és segédszemélyzetet nevelni, mindössze egy maradt a csonka ország területén s így feltétlenül gondoskodni kellett arról, hogy a magánbirtokok biztosítani tudják a maguk részére a törvényben előírt képesítésű embereket.

Mindezeket az adatokat maga a földművelésügyi minisztérium ismeri legjobban.

Foglaljuk össze tehát a tényállást.

A békebeli létszám nem tudta ellátni még azokat a teendőket sem, amelyek a felügyelet szempontjából akkor reáihármlottak.

Az elmúlt 10 év alatt tételes törvényeink megkétszerezték a teendőket, a kincstári birtokok szaporodása, az üzemek fejlődése, a gazdasági viszonyok változása, a személyzet igen jelentékeny szaporodását tette volna szükségessé, amivel szemben az üzemi személyzet létszáma apadt, hiszen a régi kincstári birtokok ügyeit ma eggyel kevesebb tisztviselő látja el, a felügyeleti tisztikarnál pedig a létszám kereken 6 százalékkal emelkedett a több mint 100 százalékos munkaszaporulattal szemben.

Mindezt a minisztériumban igen jól tudják.

Sőt, amint a tisztikar memoránduma igazolja, tudták azt is, hogy a személyzet ezeket a teendőket ma már nem bírja kettős (állami és közigazgatási) esküjének megfelelően ellátni. Mindezek dacára a létszámot 20 százalékkal csökkentették. Nem akarjuk itt részletezni azt, hogy mi lesz ennek a következménye az egész magyar erdőgazdaságra nézve.

Hiszen a legutolsó „haladást” már az erdősítési hátralékok, a kopár területek szaporodása napnál fényesebben bizonyítja.

Meg kell azonban állapítanunk azt, hogy a törvényben megszabott kötelezettségek be nem tartásáért a kormányzat

felelősséggel tartozik és mi a nagy nyilvánosság, Isten és ember előtt igenis *a földművelésügyi minisztériumot tesszük felelőssé azokért a következményekért, amikkel a létszámapasztással betetőzött intézkedések járnak.*

Annak a megállapítását pedig, hogy egyénileg kit terhel a felelősség, az olvasóra bizzuk.

3. A magyar tüzifa.

Három hónapja vajudik már törvényhozási intézkedés, amely hivatott volna félrevezetett közönségünket a legelemibb hazafias kötelességre, a belföldi termelés termékeinek fogyasztására szorítani.

Megállapíthatjuk, hogy a földművelésügyi minisztérium illetékes főosztálya mindenkit meghallgatva, minden alkalmat fölhasználva iparkodik a kérdést tető alá hozni.

Sőt egyesületünk javaslatára olyan intézkedést is bevett a tervezetbe, amely intézkedés az eddig hasábfában kielégített illetményeknek megfelelő mennyiségű alacsonyabbrendű választékra leendő kicserélését is lehetővé teszi s így jelentékenyen szaporíthatja a forgalomba kerülő magyar hasábfá mennyiségét.

Rá kell azonban térnünk erre a kérdésre most már a gazdaság szempontjából is.

Kétségtelenül megállapíthatjuk, hogy a magyar termelésben a hasábfá aránylag jóval kisebb százalékban van képviselve, mint a külföldi termeléseknél.

A földművelésügyi minisztérium törvénytervezete a már említett intézkedéseken kívül megkönnyíti a dorongfa értékesítését azáltal is, hogy az összes közintézményeket úgy az állam, mint az önkormányzat keretén belül tiszta dorongfa fogyasztására kötelezi.

Bár meggyőződésünk az, hogy a közel 30.000 vasúti kocsi-rakományt kitevő közszállításoknak dorongfával való biztosítása és az illetmények megfelelő kicserélése jelentékenyen fel fogja javítani a magyar tüzifaválaszték arányát, mégis szükségesnek látjuk ezt a kérdést újra bevetni a gazdaság problémái közé.

A gyérítési anyagokat, a tuskó- és galyfát igen-igen sokhelyütt ma sem tudják értékesíteni, hanem az erdőn korhad el.

Kétségtelen, hogy valamennyire hozzájárul ez az erdő talajának a javításához, azonban ez az előny olyan minimális, hogy számításba sem lehet venni a kettős hátrány mellett, amit közgazdaságunknak okoz.

Ha a helyi szükségleteket mindenütt és következetesen csak ezekből a választékokból elégítjük ki, legalább 15—20 százalékkal tudjuk a vasúti szállítást megbíró választékokból kereskedelmi forgalomba kerülő tűzifamennyiséget szaporítani és ezáltal legalább 20—25.000 vagon külföldi tűzifa behozatalát feleslegessé tesszük.

A másik az a veszteség, amit a gyérítések elmaradása a jövőendő állományainak fejlődésében okoz.

Meggyőződésem az, hogy ha erdőbirtokosaink és erdészeti alkalmazottainak ez egyszer összefognak és a közeli helyek szükségleteinek fedezésére hasábfát nem adnak mindadig, amíg gyengébb minőségű választék rendelkezésre áll, akkor a vidéki közönség, de különösen a falusi lakosság szüksége olcsóbban és mégis teljesen megfelelően nyer kielégítést, a távolabbi fogyasztás céljaira pedig jóval több olyan tűzifánk marad, amit lehet és érdemes vasúton szállítani.

A másik gondolat az, amit a lap multhavi számában Lippóczi kollégánk vetett fel és ez a dorongfa kérdése.

A legteljesebb mértékben igazat kell adnunk Lippóczinak abban, hogy még a kemény dorongfa is aránytalanul rövidebb idő alatt romlik, mint a hasáb és hogy ezt a romlást teljesen megelőzhetjük akkor, ha a dorongfát hasítjuk.

Az ilyen fa sokkal hamarabb fog még megszáradni, mint a rendes hasáb és súly szerint való értékesítésnél teljesen egyenlő értékű lesz a hasábfával.

Az idősebb egyedek ágaiból termelt dorongfát ugyan nem lehet mindig teljes egészében széthasítani.

Az aránylag fiatalabb állományok termelésénél azonban a dorongfa túlnyomóan nagy része hasítható.

Nincs szükség arra, hogy ennek a választéknak a közékeverésével gyengítsük a hasábfa minőségét.

Legfeljebb azokon a helyeken, ahol a dorongfa sok, kel-
lene egy új választékot akár „vékony hasáb“, akár „hasított
dorong“ néven beiktatni és meggyőződésünk az, hogy a keres-
kedelem a legrövidebb időn belül nemcsak megszokná, de szí-
vesen is vásárolná ezt a választékot.

Ahol pedig a dorongfa kevés, ott annak a minőségét és így
az árát tudnók ennek a választéknak a közékeverésével meg-
javítani.

Itt azzal a kéréssel fordulunk erdőbirtokosokhoz, erdőtisz-
tekhez és termelőkhöz egyaránt, vegyék ezt a kérdést komolyan
a kezükbe.

A kérdés megfelelő megoldása nemcsak az erdőgazdaság
részére jelent számottevően nagyobb forgalmat, de mivel a bel-
földi termelés fokozására és így a behozatal apasztására feltét-
lenül alkalmas, egyúttal hazafias kötelesség is.

4. A propaganda.

Talán sehol nincs erre az eszközre akkora szükség, mint
éppen az erdőgazdasági kérdéseknél, mert hiszen éppen ezek
azok, amik iránt a közönség túlnyomó részénél nemcsak az
érdeklődés, de az érzék és a legcsekélyebb hozzáértés is
hiányzik.

Egyaránt kevés az érzéke a propaganda iránt úgy az
erdőbirtokososztálynak, mint az erdőtisztikarnak.

Az elsőnél saját adott helyzete teszi érthetővé a dolgot;
míg az erdőtisztikarnak, akiknek igen jelentős része a közle-
kedéstől és kultúrától messzefekvő lakóhelyhez van kötve, ez
az elszigeteltség az oka az érdektelenségnek.

Annál inkább kötelessége mindazoknak, akiknek erre a
lehetőségük megvan, hogy minden alkalommal felhívják ezekre
a kérdésekre a közfigyelmet.

Hogy az egyesület ezirányú munkássága nem marad egé-
szén eredmény nélkül, annak igazolására a képviselőházi és
felsőházi felszólalásokon kívül néhány újabb momentumra is
rámutatunk.

A Magyarság február 26-i számában maga a lap főszer-
kesztője, dr. Milotay István foglalkozott az egyesület memoran-

dumával és pedig egy ragyogó tollal, izzó hazafiassággal megírt vezércikkben, rámutatva arra, hogy ennek a kérdésnek a megoldása az egész nemzet létalapjának, a magyar földnek el nem odázható, sürgős ügye és hogy ezek a kérdések a nemzet jövődjére szempontjából sorsdöntők.

E hó 3-án pedig a képviselőház háznagya, Karafiáth Jenő ny. államtitkár, egyesületünk választmányi tagja kapcsolta bele a kérdést a Nemzeti Clubban tartott magasszínvonalú előadásába, amelyet a kormány két legagilisabb tagja, a közoktatásügyi és honvédelmi miniszter urak is végighallgattak.

Mindkét kormánytényező mélyenszántó, remekül kidolgozott felszólalásban mutatott rá arra, mennyire fontos ezeknek a kérdéseknek a megoldásánál az egyöntetű akarat kialakítása és másrésről az erkölcsi alapon álló, hazafias gondolkozás általánosítása és a szervezettség a magyar társadalomban. Mert ezeknek a hiányát érezzük leginkább akkor, amikor ilyen határozottan erős nemzeti vonatkozású kérdéstről van szó.

Külön ki kell emelnünk még dr. Ritoók Zsigmond egyetemi orvostanár felszólalását, aki az Alföldön oly rettenetesen elhatalmasodott tuberkulózis leghatékonyabb ellenszere gyanánt nagy alföldi területek beerdősítését jelölte meg.

Öszinte és hálás köszönettel adózunk az említett urak mindegyikének azért, hogy a mi fájdalmas problémáinkat a nagy nyilvánosság előtt akkora jóindulattal és olyan eredményesen képviselték.

De példa gyanánt is hozzuk fel ezeket a dolgokat, annak igazolására, mit jelent az, ha mindenki, minden rendelkezésére álló eszközt felhasznál arra, hogy ezeket a gondolatokat a köz tudatba vigye át.

Mert teljesen igazat adunk a honvédelmi miniszter úrnak abban, hogy az az ideális állapot, ha a kormány függ a közhangulattól és nem megfordítva.

Elég sajnos, hogy mi ennek most az ellenkezőjét tapasztaljuk.

Hiszen talán elég lesz rámutatnunk arra, hogy az Alföldfásítás érdekében nemcsak egyesületünk, de az összes mezőgazdasági kamarák, az összes érdekelt vármegyei és városi

törvényhatóságok fordultak fölterjesztéssel a törvényhozáshoz és szakminiszterhez, hogy a felsőház egyhangú határozattal hívta fel a kormányt az akció erélyes folytatására.

Ebben a kérdésben tehát bizonyos mértékű közhangulat már van.

A kormányzat részéről azonban, sajnos, alig kaptunk többet, mint biztosítást a teljes megértés és legnagyobb jóindulatról, ezenkívül pedig az akció folytatására szükséges hitelnek majdnem teljes megvonását.

Reméljük, hogy mindezek dacára meg fogjuk tudni teremteni azt a közhangulatot, amelyik mégis kényszeríteni fogja a kormányzatot arra, hogy ezeknek a kérdéseknek a megoldását olyan elsőrangú feladatának tekintse, amilyen elsőrendű nemzeti érdek.

A legteljesebb készséggel elismerjük, hogy a jelen gazdasági nehézségek ehárításánál a kormányzat a legmesszebbmenő mértékben támogat bennünket és ennek a támogatásnak már igen sok előnyét élvezzük.

Le kell azonban szögeznünk azt, hogy az erdőgazdaságnak a mi szemünkben a jelennél fontosabb hivatása volt mindig az, hogy a jövőről gondoskodjék és megmentse a saját becsületét az utókor előtt is. Biztosan reméljük és elvárjuk ezért, hogy a jövőt érintő legfontosabb kérdéseink megoldása elől a kormányzat sem fog elzárkózni és pedig annál kevésbé, mert hiszen a kivezető utat pontosan megjelöltük.

5. Erdőgazdaságunk föladatai.

Bármely gazdasági ág csak akkor töltheti be teljesen hivatását, ha azok, akik irányítását intézik, nem tekintik saját ágazatukat öncélnak, hanem keresik azt a szerepet, amelyet az illető gazdasági ág a nagy közösség, a nemzet gazdasági életében betölteni hivatott.

A szakszempontról eszményileg tökéletes gazdaságvezetés is teljesen elhibázott, ha nem illeszkedik szervesen bele a nemzet gazdasági életébe s egész termelése, egész munkája nincs a többi éppen olyan fontos gazdasági ággal együtt a nemzeti gondolat, a nemzeti célok szolgálatába állítva.

A magyar erdőgazdaságnak ebben a leszegényedett csonka országban annál fokozottabb mértékben vannak meg a maga igen fontos különleges magyar feladatai, mert hiszen éppen fában való szegénységünk egyik legjelentősebb oka nehéz gazdasági helyzetünknek és az óriási mérvű behozatal következtében egyúttal állandó elszegényedésünknek is.

Be kell látnunk, hogy a német példákön lelkesedő, a német divatot igen sokszor szolgálilag követő erdőgazdaságunk sok tekintetben letért arról az útról, amelyet a mi speciális magyar érdekeink elénk szabnak.

Mert tisztában kell lennünk azzal, hogy az a változás, amit Trianon mérhetetlen igazságtalansága a megmaradt magyarság soraiban előidézett, egészen más feladatok elé állította a magyar erdőgazdaságot is, amely a közérdeket ma egészen más formában hivatott és köteles szolgálni, mint a boldog békeidőkben.

Mert ha el is ült a fegyveres háború, annál kíméletlenebbül folyik a gazdasági harc és jaj annak, aki ebben alul marad.

A legelsőrendű háborús tanuság az, hogy az a nemzet bírja legtovább, amely a maga szükségleteit a legteljesebb mértékben képes otthon ellátni.

Mert az ellátatlanság szüli azt a nyomorúságot, amely forrása minden felforgató eszmének s amely a front mögött 1—2 nap alatt sárba tudja tiporni legfényesebb fegyvertények eredményeit is.

Erdőgazdaságunk termékei szempontjából ma közel 80 százalékos behozatalra vagyunk utalva és különösen egyes különleges rendeltetésű fatermékekben annyira szegények vagyunk, hogy ennek a hiánynak a kiküszöbölése már állambiztonsági szempontból is elsőrendű fontosságú, nehogy háborús bonyodalmak esetén már az első hónapok súlyos gazdasági váltságra sodorjanak.

Pedig ezt a kérdést aránylag rövidebb időn belül tudjuk a megoldáshoz közel vinni, ha bizonyos megcsontosodott elvekkel hajlandók vagyunk szakítani.

Mi itt újból fölvetjük az erdőgazdaság három legfontosabb kérdését, amelyeknek a döntő fontosságára már évekkel ezelőtt

is többízben rámutattunk és pedig a vágásforduló, a fanem és a felújítás kérdését.

A vágásfordulónál ma be kell látnunk, hogy aránylag alacsonyabb vágásfordulók mellett sokkal nagyobb tömegeket tudunk produkálni, mint a nyugaton szokásos magas vágásfordulókkal.

De nincs is szükségünk ezekre a magas vágásfordulókra.

Ahol régebben a túlnagy méreteket igényelték, onnan már 90 százalék erejéig kiszorított bennünket a vas, a beton és a kettő szerencsés kombinációja, a vasbeton.

Nézzük a legnagyobb tömegeket fogyasztó és legfontosabb ágazatokat, az építőipart, a vasutakat, a bányákat, a mezőgazdaságot vagy akár a háztüzelést, sehol nincs szükség ma már olyan méretű anyagra, amit 50—70 éves vágásforduló mellett ne tudnánk nagy tömegben előállítani, sőt még az ebből a szempontból legigényesebb bútorgyártásnál is ki kell hogy szorítsa a ragasztott lemez a szélesebb választékokat.

Ugyanígy vagyunk a fanemekkel is.

Nem akác-, de tölgy-mánia dühöngött nálunk évtizedeken keresztül és állandóan a külföld igényeit tartva szem előtt, vakon elfogadva egy-egy hangzatos német jelszót (pl. Hütet eich vor Verfichtung), nem törődünk azzal, amit főcélnak kellett volna tekintenünk; hogyan tudjuk saját szükségleteinket a legkisebb fölösleges ide-odaszállítással akadálytalanul ellátni.

Elvül mondtuk ki, hogy egyes fanemek nálunk nem tenyészthetők azért, mert nálunk nem bírják el a 100—120 éves vágásfordulót és tettük ezt annak dacára, hogy 50—60 éves vágásforduló mellett igen fontos szükségleteinket tudtuk volna velük akadálytalanul kielégíteni.

Egyáltalán nem törődünk olyan fanemekkel (nyár-félék, éger, nyír, akác), amelyek adott viszonyaink között gyors növések, óriási tömegtermelésük és könnyű alkalmazhatóságuk révén igen fontos közszükségleteinket hivatottak kielégíteni.

Az északi vagy a dunántúli dombvidék északi és keleti hajlású lejtői, a Bakony, a Vértes, a Mátra, a Bükk magas fennsíkjai 60 éves lúczy, vörös- és erdei fenyőállományokkal, fatömegben kétszeresét produkálnák annak, amit az ottani

100—120 éves bükkállományok adnak; a majdnem négyszeres műfaszázalék pedig lehetővé tenné azt, hogy olyan szükségleteinket elégítsük ki, amelyek anyagáért ma évről évre sokszor tízmilliókat fizettünk ki szomszédainknak.

De amúgy is sok olyan alkalmazása van különösen a fenyőfának, amelyben mi azt más fanemmel könnyen tudjuk pótolni.

Ilyen elsősorban a nyár.

Egyik legelső hazai bútorgyárunk, a Lingel-gyár a kanadai és fekete nyárt, valamint a rezgőnyárt elég nagy mértékben használja a fenyő pótlására, pedig a gyártmányai igazán legelsőrendűek.

A három nyár-fajon kívül az éget, a nyírt akár palló, akár lemez formájában egész nyugodtan lehet bútorgyártás céljaira használni, mert ha kiszáradt, kevésbé vetemedik, símábban megmunkálható és még valamivel könnyebb is, mint a fenyő.

A legkényesebb asztalosigényeket kielégítő szélességű anyagot ezek a fanemek 30—35 éves korban bőségesen adják.

A keményfa-félék közül csak a kőrist és az amerikai diót (fekete dió) említjük, amelyek szintén már ugyanebben a korban is, 50—60 évvel pedig igazán elsőrendű anyagot szolgáltatnak.

Különösen a vidéki, de még a városi építkezéseknél is, nincs akadály a annak, hogy a fedélszéket pl. kanadai nyárból állítsuk elő, a falusi építkezéshez szükséges méretű anyagot pedig ez a fanem már 15—20 éves korában bőségesen ontja.

Ugyanezt mondhatjuk az akácról, mint épületi fáról is.

Hiszen ismerünk 30 éves akácost, amelyben a törzsek átlagos magassága a 20 méter körül jár, sőt ezt jórésztben meghaladja és a törzsek 14—16 méterig majdnem teljesen egyenesek és tiszták.

A fanem-kérdésben tehát az eddigi politikától teljesen el kell térnünk s a tölgyet és bükköt csak ott alkalmazni, ahol termőhelyi viszonyaik optimumát találjuk meg.

Számolnunk kell azzal, hogy a lassan növekvő kocsánytalan tölgy, bár igen magas vágásforduló mellett igen értékes fanem, a mai gazdaságból nagyon ki fog szorulni.

A harmadik a felújítás kérdése.

Kétségtelen, hogy a természetes úton keletkezett, fiatalos növekvése az első időkben jóval lassúbb a mesterségesen telepítetténél.

Éppen ilyen tény az is, hogy a magtermésnek hosszabb-rövidebb ideig való kimaradása a jövő áliomány fatömegében okoz többéves növedékvesztiséget.

Sőt egyes fanemeknél, így különösen a nálunk annyira fontos erdei fenyőnél megállapíthatjuk, hogy a természetes felújítás vagy egyáltalán nem, vagy csak hézagosan következik be mindaddig, ameddig a gyantával átitatott, el nem korhadt felső alomréteget a gyomok ki nem élnek vagy pedig a levegő és nedvesség hatása át nem érleli.

Mi nem vagyunk elég gazdagok erdőben arra, hogy ezeket a növedékeket a jövőtől elvonhassuk.

Feltétlenül meg kell ezért barátkoznunk a mesterséges erdősítés gondolatával, akár tarvágás, akár alátelepítés formájában, sőt jó lesz megbarátkoznunk azzal is, hogy azokon a területeken, ahol egyéb okokból a természetes felújítást mellőzni nem lehet, legalább részleges talajműveléssel segítsük elő a felújítást és a fiatalos megtelepedését.

Hogy a régi axiómák mennyire nem válnak be, arra csak egy példát hozunk fel.

Teljesen nyíltfekvésű csemetekertben láttam minden takarás nélkül nevelt egyéves bükkcsemetét, 30—35 cm magas, a tőnél 6—8 mm vastag törzsszel, 2—3 oldalággal és erőteljes, dús, élénkzöld levélzettel.

Ha keressük az okot, könnyen meg is találjuk.

A nyers talajba vetett, megfelelően takart magból kelt csemete táplálékát azonnal megtalálta, a legkényesebb részei: a gyökfő és a szíkalatti szár a talajban védve voltak s nem kellett a gyökérnek talán hónapokon át kinlódnia, amíg a pergamentszerűen egymásra rakódott alomréteget áttörte volna, mint a természetes felújításnál. Ezért olyan, mint a természetes úton keletkezett 3 éves csemete!

Már 20 esztendeje hiába hangoztattuk, hogy ezekkel a kérdésekkel a kísérleti állomásnak foglalkoznia kell.

Mert a kérdések még nincsennek tisztázva és csak hazai kísérletekkel tisztázhatók.

Válasz a Krónikára

Írta: Vuk Gyula

Az Erdészeti Lapok legutóbbi számának „Krónikája” az Alföld és egyéb kopár területek fásításához szükséges költségek előteremtése céljából műfavámok életbeléptetését javasolja a magas kormányoknak.

Legyen szabad itt rámutatnom arra, hogy szerény véleményem és alábbiak szerint műfavámok életbeléptetése ezidő-szerint még egyrészt időelőtti volna, másrészt olyan akadályokba ütköznék, amelyek belátható időn belül el nem háríthatók, mert:

minden behozatali vám *védvám* jellegével bír, vagyis arra szolgál, hogy a külföldi árukra kivetendő behozatali vámokkal védjük azon termékeinket, amelyek fölött a belföldön is rendelkezünk. Azonban a reánk erőszakolt gyászos trianoni békeszerződés következtében műfaanyagok termelésére alkalmas erdőségek fölött, sajnos, annyira nem rendelkezünk, hogy megmaradt erdőségeinkből túlelű faanyagszükségletünknek alig 2 százalékat tudjuk belföldi termelésből fedezni és megmaradt lombfaerdőállományunk sem képes a belföldi fogyasztás által támasztott igényeket (kivéve a MÁV szükségletét) kielégíteni.

Ezen sajnálatos tényeknek tudható be, miszerint a Krónika illusztris szerzője is kénytelen volt legutóbbi fejtegetéseiben megállapítani azt, hogy „erre a behozatalra egyelőre feltétlenül rá vagyunk utalva”, amiből logikusan következik, hogy a tervezett műfavámokkal olyasvalamit akarunk már most védeni, ami még nincs!

Elháríthatatlan akadályai pedig ezidőszereint még műfavámok statuálásának: a Lengyelországgal létesített kereskedelmi

szerződésünk, a Romániával szemben fennálló előzetes megállapodásunk, valamint egyéb magasabb kereskedelmpolitikai szempontok.

A fent előadottak után magától vetődik fel a kérdés: miért keressük, miért választjuk ezt a göröngyös, járhatatlan utat? és miért nem térünk arra az előttünk nyitva álló, egyenes rövid útra, amely a fásításokhoz szükséges pénzforráshoz vezet?

Itt is az útmutató. Tüzifabehozatalunk az utolsó 5 esztendőben így alakult:

1926. évben	167.000	vagon
1927. „	152.000	„
1928. „	180.000	„
1929. „	180.000	„
1930. „	121.000	„

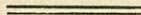
Az utolsó öt év alatt összesen 800.000 vagon, vagyis évenként átlag 160.000 vagon tűzifát importáltunk.

Ha óvatosan, a belföldi termelés fokozásával, a legközelebbi években csak évi 100.000 vagon tűzifabehozatallal számolunk, akkor vagononként 58 pengő vámot számítva, a tűzifabehozatból évenként 5,800.000 pengő vámbevétel származik, amely bevétel busásan fedezné azt a kiadást, amely az Alföld fásításához szükséges, abban az esetben is, ha szomszédainkkal folytatandó vámtarifatárgyalások során az 58 pengős vagononkénti vámot némileg csökkenteni kellene.

Folyó év januárjában 3178 vagon tűzifát importáltunk (az enyhe időjárás következtében). Vagonját 58 pengővel számítva, ez is 184.000 pengő bevételt jelent, ami készpénzben már be is folyt.

Ezekhez a pénzforrásokhoz igyekezzünk gyorsan eljutni! A tűzifaimportból befolyt összegeket erdeink kultúrájára *kell* fordítani. De siessünk, hogy meg ne előzzön a forrásnál másvalaki, aki megint más kultúrcélokra fogja elkaparintani előlünk azt, ami most az egyszer nekünk dukál!

Elképzelhető, hogy a műfavámbevételekből fogunk mi valamit látni, ha a tűzifavámokból sem jut semmi az erdőgazdaságnak?

Az Alföldfásítás gyakorlati kérdéséhez

Írta: Kiss Ferenc ny. miniszteri tanácsos

A Duna—Tisza-közi homokterületek fásítása sokkal fiatalabb eredetű, minthogy az itt már elért eredményekből teljesen helytálló, kiforrott alapelvek nemcsak a laikus, de a szakemberek tudatába is átmentek volna.

Nem akarok ezen cikk keretében az előbb említett területeknek a történelmi idők előtti erdőtlenségével foglalkozni, bár igen sok adat hozható fel amellett, hogy Kecskemét határának alsó részétől lefelé Baja város határáig nagyobb erdőállományok nem voltak, ezek létezését okmányok alapján sehol sem tudjuk kimutatni. Szeged sz. kir. város 142.000 kat. hold területéből mintegy 110.000 kat. holdat kitevő homokon az 1776. évről származó Balla-féle térképen nagyobb erdő sehol sincs jelezve, csak egy három kat. hold körüli csoport van feltüntetve a jelenlegi Kissornak nevezett földeken, a régebben Nagysornak nevezett terület határvonalához közel. Ez az állapot állott fenn Szabadka szab. kir. város hasonlómínőségű homokterületein, azzal a különbséggel, hogy a Körös-ér mellett lévő Jaszenovác és Csiszár elnevezés alatt ismeretes vízenyős területen a XVIII. századból származó okmányok szerint tölgyerdő állott. A jaszenováci erdő szomszédságában lévő legelőn még a jelen időben is fennáll öt csoport molyhos tölgy (*Quercus lanuginosa*), melyek a nép száján még mai napig is „Török” fák név alatt ismeretesek, nemkülönben a szegedi tölgycsoport is, amely véglegesen 1882—1885. évben irtatott ki teljesen. A szájhagyomány szerint a török dúlások alatt ezen helyeken táborozó török lovaskatonák abrakjából elhullott tölgymakkból keletkeztek ezek az erdők. Aminek hitelét igazolja a molyhos tölgynek itten ritkaságszámba menő fellépte, másrészt a tölgymakknak azon tulajdonsága, hogy édesebb, mint a többi. Így igen hihető, hogy a déli részeken, Bezdán és Baranyában nagyobb mennyiségben előforduló molyhos tölgyek makkját innen szállították kocsikon abrakolás céljaira.

A szabadkai tölgycsoportok helyén élő szájhagyomány szerint tényleg lovas török tábor volt; de erre vall a szegedi tölgycsoport helye és fekvése is, mert mindkét helyen — a mai viszo-

nyok között is megállapítható — természetes vízellátás mellett, igen jóminőségű, elég bőséges legelők állottak rendelkezésre; másrészt a szegedi táborhely a Szabadkát és Szegedet természetesen összekötő útiránynak majdnem a közepén van. Az akkor teljesen lakatlan területen nagy szükség volt egy állandó pihenőhelyre, mert már ebben az időben is nevezetes és nagyobb hadászati szempontból fontos város között, megbízható összeköttetés elsőrendű érdek volt.

Bár a szegedi tölgyesről nem állapítható meg, hogy azok molyhosak voltak, mert 1886. évben, midőn idekerültem, már nem állt egy sem belőlük; de ezt a véleményemet alátámasztja a település története s azon tény, hogy jelenleg még élő öreg emberek előttem azt állították, hogy gyermekkorukban a fáról lehulló makkot jószág őrzése közben, édessége miatt ősszel, árva trágya (összeszedett száraz marhaürülék) parázsában megsütve élvezték gesztenye helyett.

Ezek az erdőkön kívül eme két hatalmas homokterületen csak egyes fáknak vagy csoportoknak nevei vannak az előbb említett térképen megjelölve, ahol jelenleg is kimutatható a szürke nyárfának természetes települése.

Szeged és Szabadka határában napjainkban meglevő mintegy 18.000 kat. hold erdő az 1805. évben megindult és 1840-es évek elejéig tartó 1868—1872. években és az 1863. évi rettenetes Lucaszél által képezett sovány homokokon végzett mesterséges ültetéseknek köszönheti létét. Utóbbi ültetéseknél azonban, mint uralkodó fanem, a csomoros, kanadai nyár és jegenyenyár hibrid, tölgy mellett az akác lépett fel nagyobb mértékben. A szegedi erdők helyét a régi térképen Rívó sivány, Emgi sivány, Csorvai sivány stb. jelzi. Innen terjedt a mesterséges ültetés a Szabadka, Kiskunhalas, Kiskunfélegyháza és Kecskemét határaitban lévő sivány homokon. Az ültetésre szükséges csomoros nyárdugványokat Szegedről szállították.¹

Ezen időszak uralkodó faneme a csomoros (fekete) nyár és fehér fűz volt, természetes úton a beültetett területen magától lépett fel a szürke nyár.

¹ *Vedres István: A siványhomokság használhatósága. 1825. év.*

Azonban mindkét uralkodó fanem, abban az időben bármily nagy szolgálatot tett — az akác még akkor igen ritka volt —, igen rövidéletű volt, mert természetes úton felújulni nem tudott. Az alsóásotthalmi erdőben természetes emléeknek meghagyott 29.1 kat. hold területen, mely 1807—1810. években telepítettett 80% csomoros nyár és 20% fehér fűzdugványról, már 1917. évben csak 46 drb csúcs-száraz csomoros nyárfát találtam, 773 drb szürke nyárfával szemben, fűzet pedig egyet sem; a fűz a második 30 éves vágásforgóban eltűnt, a csomoros nyár pedig alig élte túl a 110 évet; ellenben a természetes úton megtelepült szürke nyár hatalmas arányokban tört előre a talajnak legeltetés ellen való védelme alatt; az előbb említett 773 drb törzsről. Az először telepített fanemek napjainkig teljesen kipusztultak, kivéve pár kocsányos tölgyet és egy vadkörte, Szeged csengelei erdejében még fennáll az 1805. évben elültetett fákból 9 drb kocsányos tölgy és egy vadkörte, így hosszabb időre visszamenő fatenyészeti megfigyelések nem állanak rendelkezésünkre.

A tudományos, szakszerű megfigyelések még fél évszázadra sem igen terjednek, pedig egyes fanemeknél ezen idő alatt elért fejlődésből, talajjavítás szempontjából alig lehet biztos alapelveket a jövőre vonatkozólag megállapítani.

A Duna—Tisza közötti homokterületek beerdősítésének fontosságáról, szükségességéről és sürgős foganatosításáról már annyit írtak, tárgyaltak szak- és napilapokban, hogy az a köztudatban él már. Nagyon fontos azonban a siker biztosítása és sok pénz, munka, fáradság és idő elkerülése céljából az adott viszonyok megismeréséből tudományos és gyakorlati megfigyelések alapján leszűrődött alapelveket megállapítani, elméleti és gyakorlati szakemberek hozzászólása után zsinórmértékül az érdekelt erdőbirtokosok és az erdősítést foganatosító szakemberek figyelmébe ajánlani.

A homoktalajokra meg kell állapítanom, hogy vidékenként közelszem egyformák, azok tulajdonsága függ azon hegyek, területek, talaj minőségétől, amelyekből képződtek s másrészt az illető vidék klimatikus viszonyaitól, a *talajvíz magasságától és ennek kilengéseitől*. Ezen tények figyelembevételével megállapíthatjuk, hogy a legjobb minőségű homokok a nyírségiek, kevésbé

jók a deliblátiaiak s legrosszabbak a Duna—Tisza-közi buckás homokterületek. De ezen utóbbi területek is osztályozhatók, mert a Kecskemét felső határától Nagykőrös, Cegléd felé haladó homokterületek jobbak, mint az alattuk elterülő. Sőt Kecskemét Bajáig terjedő homokterület is olyan természeti jelenségeket tár elénk, amelyek az illető talajra jellegzetesek; bár okát alig lehet megmagyarázni. Ugyanis a puszta vagy Szabadszállás, Fülöpszállás, Izsák, Orgovány, Kiskunhalas határában elterülő buckás homokokon olyan őscserjék élnek, melyek az ezen területeken alul lévő homokokon hiányoznak. Ilyenek a közönséges boróka, vesszősfagyal, borbolya, galagonya (*Crataegus Monagina*) és Kőköny. Hogy ezen cserjék megtelepülése miért volt lehetséges egyik helyen és miért maradt el a másíkról, csak tengerszínfeletti magasságban eltérő, de egyébként hasonlóminőségű homokon, eddig teljesen elfogadhatólag nincs kiderítve.

Csak példaképen felemlítem, hogy Szeged város tulajdonát képező 7200 kat. hold erdőben három természetes úton települt közönséges borókáról van tudomásom, s egy igen koros közönséges galagonyáról, borbolyasóskát és fagyalt is csak a legutóbbi időben találtam az erdőben, melyek 1883. évben alapított királyhalmi erdőőri szakiskolában mesterségesen telepített borbolya- és fagyalbokroknak a hurósrigók által elhurcolt magjából nőttek.

Régebben az a tévhit volt elterjedve nemcsak a laikusok, hanem a tudományos körökben is, hogy a Nagy-Alföld tárgyalás alatti része fásításra alkalmatlan. Újabb megfigyelések alapján ez oda módosult, hogy csak természetes úton való megtelepülésre nem alkalmas. Ezen tévhit onnan nyert tápot, hogy a kérdéses terület a fának természetes úton való megtelepülésére tényleg igen kevésbé alkalmas. Nincs is természetes úton települt ősfája a szürke nyárfának és cserjéje a serevény fűzön kívül.

A természetes megtelepülés terjedésének leghatalmasabb eszköze a folyóvíz, szél, állatok, főleg a madarak. Az Alföld homokja teljesen nélkülözi az erdőkkel koszorúzott folyóvizeket, a szél csak a legkisebb súlyú és szállításra alkalmas eszközökkel aránylag igen kiválóan felruházott magokat szállíthatja

el nagyobb távolságokra, mint a nyár- és fűzfajokét. De a magnak az ültetőhelyre való szállítása mellett még szükséges, hogy a természetes felújuláshoz szükséges létfeltételek meglegyenek, mint a talajnak kellő termékenysége, a mag kikeléséhez, a csemete megerősödéséhez szükséges talajnedvesség, valamint a levegőnek elég bő páratartalma. A gyakori erős szárító szelek igen hátráltatják a felújulást.

A madarak — melyek zuzájukban nélkülözik a zúzó és őrlő szilárd kvarc vagy hasonló kemény tárgyakat (kavics, szabálytalan kődarabocskák, nagyobb homokszemek) — főleg a gyomrukban szállítják el a magot nagyobb távolságra, melyek kivétel nélkül húsosmagvúak, mint az először említett 5 darab cserje magja, nagyobb magvakat csak a szájukban szállítják a madarak, mint a varjak a diót, szajkók a tölgyemakkot. Erdőt képező fáink magja nem alkalmas arra, hogy a madarak messzebbre szállítsák.

Hogy a homokterületek fásításánál milyen hatalmas szerep jut azon madaraknak, melyek nem őrlik meg zuzájukban a magvakat, fényes tanubizonyságai a temesi homokpuszták (Deliblát), Duna—Tisza közötti és nyírségi homokok. Az ezen területeken természetes úton megtelepült cserjék száma 41, 35, illetve 31 darab, melyek közül 75.6, 63%, illetve 64.5% madárélelmet képező húsosmagvú.

Csak egy személyesen tapasztalt példával óhajtom alátámasztani a madaraknak a cserjék terjesztésénél végzett munkáját. Szeged város felsőásotthalmi erdejében ezelőtt 5 évvel 2 darab Mahónia aquifolium-csemetét találtam olyan elrejtett helyen, ahol ember csak igen ritkán fordul meg. Nézetem szerint ezek csakis a húros vagy feketerigók gyomrából kerültek oda. A legközelebbi mesterségesen telepített Mahónia Szegeden és Szabadkán van, egyik a település helyétől 27, a másik 30 km-re. Szél által természetes úton települt erdei fenyőt legnagyobb távolságban az öttömösi erdőben találtam az anyafáktól 1500 m távolságban.

A sarjadzás útján természetes úton való terjeszkedésre általam megfigyelt, megbízható adatokat érdemesnek tartom a következőkben közölni.

Cytisus Biflorus L. a nyírségi homokon közönséges, elég nagyszámban található, azonban a Duna—Tisza-közi homokterületeken ritkán fordul elő. Mint itteni ritkaságról kívánok megemlékezni róla. Még az 1900-as évek elején találtam egy kis bokrot Szeged város határában az öttömösi erdőben, ezenkívül a 21.000 kat. holdat kitevő szegedi állami erdőhivatalhoz tartozó homoki erdőkben sehol sem találtam. Tanulmányi célból, részben hivatalosan többször megfordultam Kecskemét, Pusztavacs, Izsák, Fülöpszállás, Szabadszállás, Kiskunhalas határában, azonban itt sem ötlött szemembe egyetlen egy példány sem. Fenti adatok méltán ejtenek gondolkozóba, hogy a természetnek micsoda titkos erői vagy játéka működött közre, hogy ezen kis cserje a forgalomtól teljesen távoli helyen, a pusztában megtelepülhessen.

Mintegy 38 év óta kísérem figyelemmel ezen cserjét s mint ritkaságot védelmembe vettem, a legeltetés ellen rőzsével bekerítetttem. Ezen védelem mellett mintegy 185 cm átmérőnek megfelelő körkerületet foglal el egy idős csomoros nyárfa délnyugati oldalán. A bokor a vesszők gyökérképzése útján terjedt el a szélén lévő vesszőkről. A bokor közepe idővel kiritkult, a széleken azonban elég sűrűn állottak a fiatal hajtások.

Később, midőn nyugdíjba vonultam, a cserje gondozásáról megfélekedtek s így a cserjéből manapság már csak roncsokat, 60—130 cm távolságban egymástól egy és három vesszőből álló, gyengenyövésű csoportot találtam. A legidősebb, már elszáradt gyökértőn 17 évgyűrűt olvastam, egy elszáradt ágon 16-ot. Megállapítható, hogy a kérdéses cserjécske 38 év alatt magról egyáltalában nem szaporodott, ellenben gyökérindáról, illetve talajgyökerekkel 38 évig fenntartotta magát s eredeti megtelepülési helyétől 6 méter távolságban van egy életképes és továbbfejlődésre és tenyésztésre alkalmas sarjból eredő bokrocška.

Még 1888. évben találtam a csorvai erdőben egy kisebb kökénybokrot. Valószínűleg mesterségesen került oda, mert közel volt az erdőőri lakáshoz. Ezen bokrot, szintén ritkaságánál fogva, védelmembe vettem. Egyszerű korláttal bekerítetttem a lerágás ellen. Ezen bokor gyökérsarjakról 42 év alatt 224 négyszögöl területet foglalt el.

Nem kevésbé érdekes adat a természetes térfoglalásra nézve egy vesszős fagyal terjeszkedése, mely a bilisichi erdőben ezelőtt 30 évvel települt meg, valószínűleg madárürülékkel oda-került magról. A kis cserje manapság 103.5 négyszögméter területet foglal el. A terjeszkedés gyökérsarjakról történt, még pedig olyanformán, hogy a gyökerek mindig a szabad tér felé igyekeznek, itt bizonyos hosszúságot és vastagságot elérve, gyökérsarjakat hoznak; 30 év alatt egyik oldalon 4.5, másik oldalon 5.75 métert haladt, vagyis évenként egyik oldalon 15, másikon 19.1 cm-re jutott.

A tárgyalt homokterületek beerdősítésénél a legfontosabb alapvető munka az illető talajon sikerrel tenyészthető uralkodó fajok és az ültetés sűrűségének az adott viszonyoknak legjobban megfelelő megállapítása.

Azt az általános felfogást, hitet, hogy az akác mindenütt tenyészik, s hogy a homoknak majdnem egyedüli fája, a gyakorlat már rég megdöntötte, magam is elismerem a fehér akácnak igen kitűnő tulajdonságait, de majd félszázados gyakorlati s tudományos megfigyeléseim arról győztek meg, hogy a Duna—Tisza közötti homok jelenleg erdővel borított részei, a jövő feladatát képező kevésbé erőteljes homokterületeknek csak mintegy 60%-a alkalmas akácnak sikeres megtelepítésére, 5%-on pedig kényesebb lomblevelűek, tölgy, szil, kanadai, jegenye és szürkenyár, utóbbi mint a homokterületek ősfája, természetes úton is igen könnyen újul magról és sarjakról. — 35% pedig fekete- és erdeifenyő ültetésével javítandó meg.

Megjegyzem, hogy az erőteljes zsenyész talajon, amelyből az erdőnek szánt homokon igen kevés van, bármely igényes lomblevelű fa jól tenyészik. A Szeged határában lévő felsőásott-halmi erdőben búzát termő talajon 25 m magas, 40 éves, gyertyához hasonló növésszerű amerikai diók és boglárók vannak, kocsányos tölgy, akác és szillel elegyesen. Csak az a baj, hogy a 7200 kat. hold területen még ehhez hasonló minőségű talajt alig lehetne 5—6 kat. holdat összeszedni.

Legnehezebb feladat elé állítja az erdőtelepítőt a 35% fekete- és erdeifenyőnek való talaj. A szakemberek céltudatos és fáradságos munkájával ez a probléma nagyjából megoldatott,

hogy hol lehet akácot és hol kell és lehet fekete- és erdeifenyőt sikeresen tenyészteni. Erre nézve elég biztos útmutatással szolgálnak a beerdősítendő talajon előforduló ősnövények, vagy az esetleg ottlévő fák növekedése.¹ Ezen tanulmányok már 30 év-nél hosszabb gyakorlati eredményekkel támaszthatók alá. Ott, ahol a növénytársulás a következő tagokból áll: *Helianthemum fumána*, hangalevelű naprózsa (*Crépis rhocadifolia* M. B.), pipacslevelű rezgőfű (*Festuca raginata* Wet. K.), Magyar csenkesz (*Silene otites* L.), fodrosszirmú habszekfű, akác sikerrel egyáltalában nem tenyészthető.² Ezen megállapításomat Fehér és v. Bokor tudományos vizsgálatai alátámasztják. Ugyanis ezen talajokban a baktériumok száma olyan csekély, hogy a talajt csak külterjesen kihasználni tudó akác a tenyészethez szükséges feltételeket nem találja meg. A megfogamzás és párévig való fejlődés lehetséges, ha a talajt kapálással vagy szántással kellőleg szellőztetjük, de amint a talaj magára hagyatik, a fejlődés megszűnik, lassanként elpusztul az akác. Fenti növények előfordulnak magasabb és alacsonyabb kifujt homokterületeken. Ezen talajrészleteken az össz-baktériumok száma 3 millió alul marad, ahol pedig az össz-baktériumok száma ennél kevesebb, a levegő szabad N-jét megkötő organizmusok hiányzanak, a nitrifikálók száma a százat nem haladja meg, a cellulose bontó baktériumok szám ezer alatt marad és az összes N-tartalom 3 mgr, pro 100 gr-ot nem haladja meg, akác egyáltalában nem, de a feketefenyő sikerrel telepíthető.³

Miután a tárgyalás alatt álló homokterületek nem csekély része ilyen természetű, nemcsak mulasztást követ el, hanem érzékeny károsodást okoz a birtokosnak, aki az ilyen talajrészleteken akáccal erdősít. Igen figyelemreméltó s számításba veendő a fanemek megválasztásánál az Alföld talajvízszintjének szabályszerű, de igen nagy ingadozása. Történeti feljegyzé-

¹ Kiss Ferenc: Az alföldi homokterületek erdősítésénél követendő újabb eljárás.

² Kiss Ferenc: Talajélet az Alföldön, szikes talajnak javítása. Erdészeti Kísérletek.

³ Fehér, v. Bokor: Vizsgálatok eredménye az alföldi homokos erdőtalajok biológiai tevékenységéről.

sek és személyes megfigyelések alapján kimutatható, hogy a talajvízingadozások egy szabályszerűen megismétlődő 35 éves ciklusnak felelnek meg, mely időszakban kimutatható 7 éves talajvízapály, amidőn a talajvíz legmélyebb szintre vonul vissza és 7 éves talajvízdagály, amikor a talajvíz igen sok helyen a föld színére jut, nemcsak kaszálókat, hanem alacsony szántóföldeket is elárasztva.¹ Hogy a talajvízszint között milyen különbségek vannak, csak egy példával óhajtom megvilágítani. Szeged város határában, a Lázár-erdőben az 1910. évben telepített csemetekert fordítása alkalmával 65 cm mélyen már kezdett a víz feljönni, míg 1930. év tavaszán az ugyanott ásott hosszúkás őzítató kútban az év végén csak 5 cm mély víz volt. A vízszíntközötti különbség tehát 380 cm.

A magas talajvíznek nemcsak az a hátránya, hogy az akác nem tűri a talajvizet, hanem eléggé fel nem becsülhető, hosszabb időre kiható kárt okoz a talajban azáltal, hogy a talajbaktériumok elpusztulnak. Az Alföld ezen tulajdonsága tehát a fanemek megválasztásánál figyelmen kívül nem hagyható. Bármilyen kecsegtető képet mutat is ilyen talajvízjárta terület a talajvízapály idején, akácot ne ültessünk, mert ez nem fog maradandó lenni. Ha a talajvíz magassága nagyobb, de a felszínen való megmaradása csak rövidéletű, erdeifenyő sikerrel telepíthető.

Az igen sovány területek általában erdeifenyővel ültetendők még abban az esetben is, ha a talajvíztől kevesebbet szenvednek.

Az erdeifenyő tápanyagfelvevő gyökerei ugyanis olyan bőségesen vannak ellátva hajszálgyökerekkel és gyökérszőrökkel, hogy ezek segítségével nemcsak a tápanyagokban szegényebb talajból is képesek szükségletüket fedezni, hanem még a levegő páratartalmából, a homokból kicsapódott vízmennyiséget is jobban tudják tenyészetükhöz felhasználni, mint a külterjesebb kihasználásra alkalmas szervekkkel ellátott egyéb fanemek, pl. a feketefenyő is.

Az előbb tárgyalt talajoknál kissé jobb, valamint a magasabb száraz talajok, melyek a rajtuk előforduló ősnövényekből

¹ Kiss Ferenc: Föld és Ember X. évf. Duna—Tisza-közi vadvizek s gazdasági jelentőségük.

becsülhetők meg, feketefenyőcsemetékkel erdősítendők be. Tekintve azonban, hogy egyes talajrészletek összbaktériuma olyan csekélyszámú, hogy a fogamzáshoz és továbbfejlődéshez szükséges tápanyagok sem találhatók fel benne, a talajt, csemetét, mesterségesen kell előkészíteni, hogy a fogamzást biztosabbá s a továbbfejlődést az első időszakban lehetővé tegyük.

A föld a levegővel minél nagyobb felületen való érintkezésével, vagyis felásózással nemcsak oxigént ragad magával, hanem szerkezetét alkalmassá teszi későbbi, a levegővel való intenzívebb érintkezésre is; másrészt a csapadék által az alsó rétegekbe lemosott tápanyagokat jobban hozzáférhetővé teszi a felületre való felhozással. A földforgatásnak igen kitűnő hatását a legegyszerűbb homoki gazda is igen nagyra értékeli. Ezt nem is kell tudományosan alátámasztani. A hiányzó talajbaktériumokat az erdőben mesterséges trágyával nem tudjuk pótolni, tehát alkalmas, olcsóbb földmunkával kell. A szükséges földmunkát, aszerint, amint a talaj szegényebb vagy kevésbé szegény, pásztás ásózással vagy pásztás szántással, vagy nagyobb gödörásással oldhatjuk meg. A pásztás ásózás vagy pásztás szántás abból áll, hogy a 2 méter széles sortáv közepén egy ásonyomnyi mély, 60 cm széles pásztát ásunk fel, vagy ha a gyökerek megengedik, ekével állítjuk elő ezt a pásztát olyképpen, hogy 2—2 pásztába 3 fordulót teszünk, ez kevésbé tökéletes, de sokkal olcsóbban végezhető. Természetesen az egész beültetett talajnak mezőgazdasági használattal egybekötött megművelése olcsóbb volna, de gyakorlati tapasztalat alapján megállapítást nyert, hogy a lazább homokrészleteken kiültetett fenyőcsemeték a homokveréstől és szélről igen sokat szenvednek, úgyhogy a fogamzás igen rossz a teljesen felszántott, vagy pláne az ültetés évében is kapált területen.

A pásztás ásózásnál azért találom helyesnek a kétméteres sorköteléket, mert így a beültetendő területnek csak 31%-át kell felásózni, míg 1.5 m sortávolságnál 42%-át; csemete is jóval kevesebb kell előbbi köteléknél, ami tekintve az iskolázott csemete költséges előállítását, szintén figyelembe veendő.

Nem kevésbé fontos feltétele a sikeresebb fogamzásnak a kiültetendő csemete kellő előkészítése. Kiültethetünk bizonyos feltételek mellett teljes sikerrel egyéves csemetéket is gödör

nélkül, egyszerű fúróval, vagy kétéves iskolázott csemetéket gödörbe, hogy milyen minőségű talajokon, utalok az Erdészeti Kísérletek 1926. évi XXVIII. számú kötetében megjelent tanulmányomra.

A magról kelt csemeték rendesen sikerült vetés mellett — különösen a feketefenyő —, igen sűrű állásban vannak a csemeteágyakban, ami nemcsak a napsütés ellen oltalmazza a fiatal csemetét, hanem az Alföldön szokásos erősebb szelek kártékony hatását is ellensúlyozza. Ha az ilyen kétéves magági csemetét az erdőbe kiültetjük, egyszerre kell megküzdenie előbb említett mindkét káros hatással, amit az átültetést úgyis meg-sínylő csemeték jórésze nem bír ki s mielőtt megfogamzott volna, elszárad.

Azért igen célszerű a soványabb, szárazabb helyekre kiültetendő csemetéket előbb átiskolázni kétéves korban, hogy a jól elkészített csemetekerti talajban kellő ápolás mellett úgy az intenzívebb fényhez és napsütéshez, mint a szelekhez egy év alatt hozzászokjon s így ezen káros hatások ellen az erdőbe való kiültetésnél ellenállóvá tegyük. A csemeték egyéves korban is átiskolázhatók, akkor azonban kívánatos, hogy a csemetekertet szél ellen védett helyen rendezzük be, vagy nyílt helyen az északnyugati káros és gyakori szelek ellen északkelet és délnyugat irányában egymástól legalább 8 méter távolságban haladó nádkerítéssel védendők meg a csemeték. Miután az iskolázott csemeték nevelése elég költséges, a kiültetésre szánt csemeték csökkentésével kell igyekeznünk az erdősítési kiadásokat csökkenteni.

A talaj adottsága nem egészen határozott vonalakkal van elkülönítve a fekete- és erdeifenyőre nézve. Az ültetés arányánál több tényezőre kell figyelemmel lenni.

A fenyőt általában az Alföldön elsősorban a talaj javítása céljából ültetjük, tehát azt kell fő célnak tekinteni, melyik fenyő javítja jobban a talajt. Tény, hogy a feketefenyő gazdagabb tűhullásával jobban fedi be a talajt; másrészt éppen akkor, amikor már elég humus fejlődött, zártabb állásával a humus szaporodását, a tűk gyorsabb és tökéletesebb korhadását jobban biztosítja, mint az idősebb korban kiritkuló erdeifenyő. A gomba és rovarellenségek nagyobb mértékben károsítják az

erdeifenyőt, mint a feketét. És ez épp az Alföldön fontos, ahol a hosszú száraz időszak annyira kedvez a rovarellenségeknek, hogy az ellenállóbb fanemet juttassuk uralkodóvá. Bár általában az erdeifenyő nagyobb növekedést mutat, mint a feketefenyő, az Alföldön azonban az eddig talált idősebb, 60—70 éves vegyes állományukban a feketefenyők sokkal szabályosabb ág nélküli törzseket alkottak, mint az erdeifenyők s fatömegre sem maradtak el az erdeifenyőtől annyira, mint fiatal korukban.

A Szeged város tulajdonát képező csengelei erdőben 1922. évben — tehát nagy épületfaszükség idejében — kihasznált 55 éves erdeifenyőfatömegből csak igen csekély rész volt épületfára alkalmas, legnagyobb része tűzifának használtatott fel. Meg kell azonban jegyezni, hogy az erdeifenyőnek azon tulajdonsága, hogy a talajt belterjesebben használja ki, tehát kedvezőtlenebb tápanyagviszonyok között is megél, másrészt terméshozást útján magról könnyebben újul s nagyobb területen biztosítja a felújulást, javára szól. Sajnos, az Alföldön igen kevés fekete- és erdeifenyőnk van, így megállapításomat csak kevés adattal támogathatom.

Úgy a talaj arravalóságát, mint fenti okokat figyelembe véve, a Duna-Tisza-közötti rossz homokok javítása céljából, a feketefenyőnek túlsúlyban való ültetését tartom ajánlatosnak.

Az eddig telepített erdőkben mindazon területek, ahol csak a Kóburg-féle termési tábla akácra vonatkozó V—VI/2 és VI-ik termőhelyi jósnak megfelelő fatömegek vannak, mielőbb feketefenyővel újítandók. Bernátsky az Alföld szárazabb homokjaira szintén a feketefenyőt ajánlja. Nagy átlagban a Duna-Tisza közötti erdőnek kijelölt homokterületeknek 35%-a fenyővel újítandó, még pedig 70% fekete-, 30% erdeifenyővel; akáccal 60, tölgy, kanadai szürke- és jegenyenyár hibriddel (gatyásnyár), nyír és szíllel 5%-án volna beültethető sikerrel.

A másik igen fontos kérdés az Alföld fásításánál a *kötélék*. Ennél ezideig csak a korona nőterére voltak figyelemmel s az ezzel szorosan összefüggő gyökér nőterre senki sem gondolt, holott a korona és gyökérzet olyan egymásra ható, együttműködő fontos szervei a fának, hogy a gyökér igényének kellő méltatását nem lehet figyelmen kívül hagyni. Miután a gyökérzetet sze-

münk elől eltakarja a talaj, kevésbé ismerjük annak életét, növekedését, épp azért szükségesnek találom, hogy még 1918. évben megkezdett gyökértanulmányom alapján pár adatot itt közre tegyek.

A gyökereket két főosztályba sorozhatjuk. A föld színe alatt, azzal kis szöget képező táplálék- és a lefelé haladó vízfelvevő-gyökerekre. Mindkét osztályba tartozó gyökér vesz fel vizet, de a főhivatás egyiknél a táplálék, másiknál a vízfelvétel. Előbbiek a talaj felszíne alatti 15—40 cm vastag réteget foglalják el, utóbbiak fanemenként csekélyebb vagy vastagabb réteget. *Ezen adatok csak fiatalabb fácskák gyökereinek feltárásából eredtek.* Míg az akác tápanyagfelvevő gyökerei csak mintegy 15—30 cm mélységig haladnak, addig a kocsányos tölgy fácskájéi 45 cm mélységig is lehatolnak. A vízfelvevő gyökerek majdnem függőlegesen haladnak lefelé egészen addig, amíg a talajvizet eléri; fiatal fácskáknál számuk 2—3-nál nem több. Azonban a vizet jobban kívánó fácskák vízfelvevő gyökerei sokkal több hajszálgyökérrel és gyökérszörrel vannak ellátva, mint a vizet kevésbé kívánó akác és feketefenyő gyökerei.

1918. év április havában egy 46 éves, két évvel azelőtt levágott kanadai nyárnak a szabad tér felé haladó egy gyökerét tártam fel az Öttömösi-erdő 28-ik tagjában. A feltárást a vékony végen kezdtem, melyet elárult a végétől számított 93 cm távolságban kinövő, 94 cm magas, 2 éves gyökérsaj. A feltárt tápanyagfelvevő gyökér teljes hossza 19.3 méter, kiindulása a tuskón a föld színe alatt 15.6 cm mélyen volt; a vége a föld színe alatt 5 cm-re.

Megjegyzem, hogy a kérdéses tuskó a homok fúvásától kissé le volt takarva. Ugyancsak ez évben Szabadkán a Zsdráló-erdőben Schorscher János ottani erdőmérnökkel, egy idősebb szürkenyár tápanyagfelvevő gyökerét tártam fel, melynek hossza 18.8 m, a tuskóról, illetve főgyökérből 150 cm mélyen sarjad ki s vége 2 cm magasan volt a föld színe alatt. A függő síkban való növekedését a következő adatokkal teszem szemlélhetővé, kiindulási pontnál földszíne alatti mélység 150 cm, 1 m-nél 140 cm, 2 m 70 cm, 3 m 35 cm, 4 m 25 cm, 5 m 40 cm, 6 m 20 cm, 7 m 10 cm, 8—12 m 5 cm, 13—14 m 2 cm, 15 m

5 cm, 16 m 10 cm, 17—18.8 m 2 cm. A 4—5 méter között 4 oldal gyökér, 6—7, 9—10, 13—14, 17—18 m között egy-egy sarjat bocsátott.

1927. év őszén, ugyancsak az Öttömösi-erdőben, 59 éves kanadai nyárnak, mely kétszer volt levágva — utolsó alkalommal 1915. évben — s tuskóstól szedetett ki, egy bentmaradt oldalgyökerét tártam fel, melynek hossza 27.88 m volt. Ebből a tuskótól számítva 7.8 m el volt halva, onnét kezdve azonban a végéig még élt, sőt kisebb sarjakat is hozott ott, ahol a föld-színhez közelebb volt. Ez a gyökér is az erdő szélén, a szabad tér felé nőtt.

A fák tehát szükség esetén az alsóbb rétegben keletkezett gyökerekből is fejleszthetnek tápanyagfelvevő szervet.

A feketefenyő-ültetéseknél előfordul, hogy ugyanazon minőségűnek látszó talajon egymás szomszédságában levő egyedek közül egyik teljesen egészséges, míg a másik csúcs szára, miután ilyen egyedeken sem gomba, sem rovarrellenséget nem találtam, a gyökeret tartottam szükségesnek megvizsgálni. 1922. év július havában az Öttömösi-erdő 6 tagban és a Billisichi-erdő 4 tagjában egymástól 1.5 méterre lévő egy 7 éves egészséges és csúcsszáraz feketefenyőt emeltem ki teljes gyökérzettel. Az öttömösi fácskák gyökerei mind egy oldalra feküdtek, mert hibásan, nem a gödör közepére, hanem annak oldalára ültették.

A csúcsszáraz feketefenyőnek volt tápanyagfelvevő I. rendű gyökere 10 darab, II. rendű 13 darab, III. rendű 48 darab, az egészségesnek I. rendű 7 darab, II. rendű 9 darab és III. rendű 106 darab. I. rendű gyökerek hossza 420, 385, 365, 250, 247 és 134 cm között változott; töben mérve I. rendű 10, 11, 13, 11 mm, II. rendű 9, 7, 5, 3 mm, III. rendű gyökér 4, 2, 3, 1.5 mm vastag; utóbbi gyökereken sok hajszálgyökér és gyökérszőr van. Ezen gyökerek a föld színe alatt 30—35 cm vastag rétegben helyezkedtek el. Volt 2 drb vízfelvevő gyökere, melyek főlegesen lefelé haladtak egészen a talajvízig; az egyik 126, a másik 115 cm mélységig; itt a talajból — kézzel erősen összenyomva — már vízcseppek voltak kiszoríthatók. A gyökérnek 3.5 cm hosszú legfiatalabb szakasza a tenyészképpal együtt

neutrál-tinta színű volt, míg a tápanyagfelvevő gyökerek és az egészséges fáska összes gyökerének, tehát a vízfelvevőknek is, a tenyészkúpja egészen citromsárgaszínű. A vízfelvevő gyökér az utóbbinál 5 darab volt, az utóbbi 120 cm-re ment le. Az I. rendű tápfelvevő oldalgyökerek hossza 342, 320, 360 és 300 cm között változott. Legnagyobb valószínűség szerint a csúcsszáradást a vízfelvevő gyökerek megbetegedésének lehet tulajdonítani. E téren a talajvizsgálatok foganatosítása igen kívánatos volna.

Hasonló vizsgálatokat végeztem 1930. év augusztus havában a Krisztin-erdő 30 tagjában fekete- és erdeifenyőkön, hol agyanazt a csúcsszáradási jelenséget tapasztaltam, mint előbb leírt esetben, csakhogy itt 1.5 m-re levő fáschkák közül az erdeifenyő teljesen egészséges, a feketefenyő ugyanazon minőségűnek látszó talajon csúcsszáraz volt. A talaj sovány, kifúvásos jellegű, majdnem csupasz, csak itt-ott voltak *Bryum Caespitium* moha, *Cladonia foliacea*, *Cladonia Magyarica* zuzmó-csomók. Feketefenyő 4 éves, melynek csúcsrügyei elszáradtak és a legfiatalabb hajtásokon levő tűk is. Találtam négy darab I. rendű tápanyagfelvevő gyökeret, melynek hossza összesen 340 cm-t tett ki. A két leghosszabb 110—116 cm, I. rendű gyökereken találtam 27, illetve 24 darab hajszálgyökeret, vagyis 227 cm gyökéren 51 darabot, 4.45 cm esik egy hajszálgyökérre. Vízfelvevő gyökeret szintén négyet találtam, 505 cm hosszal, azonban ezeken II. és III. rendű gyökerecskét 18 darabot, 832 cm hosszal. 3 darab, összesen 199 cm hosszú vízfelvevő gyökéren 198 darab hajszálgyökér volt, vagyis 1 cm-re egy hajszálgyökér esett; a II. rendű gyökereknél 1 cm-re 0.6, III. rendű gyökereknél 0.5 darab hajszálgyökér esett.

Erdeifenyő előbbivel egysorban, tőle 150 cm távolságra. Csúcsrügyei teljesen fejlettek, egészségesek, valamint a vég-hajtásokon levő tűk is. 8 darab tápanyagfelvevő gyökeret találtam, összesen 543 cm hosszal, melyeken 409 darab hajszálgyökér olvastam meg, vagyis 1 cm-re 0.76 darab hajszálgyökér esett. A fő vízfelvevő gyökér 160 cm mélyen hatolt le, kettő azonban csak 73 és 85 cm mélyen. A hajszálgyökereknek és még ennél is vékonyabb gyökerecskének olyan tömege fedt

különösen a gyökérvégeket, hogy szinte megolvashatatlan a számuk. Igen figyelemreméltó ezenkívül a mikorrhizának úgy a tápanyag, mint a vizet felvevő gyökereken igen nagy mértékben való fellépte; melyek a szabad nitrogént megkötik, a talajból a nitrogént felhalmozzák, nitrogéntartalmú vagyis sejtépítő anyagot szolgáltatnak a növényeknek. Hogy a mikorrhizakérdés fontossága mindinkább előtérbe lép s ma a tudományos világban sűrűn foglalkoznak vele, azzal bizonyítom, hogy 1931. évben két doktori értekezés jelent meg Königsbergben s mindkettőnek témája a mikorrhiza.

Általában az eddigi tudományos megállapítás szerint a humusban gazdagabb talajban fordulnak elő a mikorrhizák, ezzel szemben megfigyeléseim ellenkezőt igazolnak, mert a humusban igen szegény talajban is igen bőségesen találtam mikorrhizákat, már a két évig homokon élő 6 éves erdeifenyőfácskákon is. Hogy humusban igen szegény talajban találtam a mikorrhizát, a humustartalomra vonatkozó következő adatokat közlöm: Ágfalvai lucos 3.5%, ottani sarjerdő 2.61%, szegedi homokon Pillich-erdő 1.65% és a Krisztin-erdő a kérdéses erdei fenyővel beültetett talajon 0.33%.¹

Hogy milyen nagy számban fordulnak elő az erdeifenyőkön a mikorrhizák, láthatjuk azon adatból, hogy pár cm hosszú hajszálgyökér szakaszon nem ritkán 3—4 mikorrhiza-csomót is találtam, sőt 1.5 cm szakaszon 2.6 cm mélyen a földben hat telepet leltem. Akadtam egy 4 mm széles és 4.5 mm hosszú mikorrhizatelepre, melynek 38 tenyészkúpocskája volt.

A mikorrhiza az erdeifenyő gyökerével szinbiózisban él. A gombafonalak a fiatal gyökerek felületét behálózzák s ezt kisebb vagy nagyobb pseudoparenchymatikus szövetekkel beburkolják, vagy pedig a gyökér felületen sejtrétegeiben terjednek szét s innen bocsátják szívóágaikat a humusos talajba.²

Tekintve a mikorrhizák igen hatalmas számát s ismerve azok nitrogénygyűjtő hatását, valamint az erdeifenyő gyökereinek nagyobb számát, könnyen megmagyarázhatjuk, hogy míg a

¹ *Fehér D. és v. Bokor*: Vizsgálatok eredménye. Az alföldi homokos erdőtalajok.

² *Dr. Filarszky*: Növénymorfológia.

feketefenyő csúcsszáraz lett ugyanazon a talajon, az erdeifenyő szépen tenyészik.

Miután igen sok hajszálgökeével szárazabb alacsony talajból is fedezni tudja a feketefenyőnél nagyobb vízszükségletét; másrészt a mikorrhizák segítségével a szegényebb talajból is megszerzi a szükséges tápanyagot, *a kifúvásos szárazabb, de igen tápszegény talajrészletek beerdősítése erdeifenyővel fogantatosítandó.* Miután az erdeifenyő inkább víztűrő, önként adódik, hogy a vizenyősebb homokterületeket erdeifenyővel újítsuk.

Höhnél ismeretes vizsgálatai szerint egy vegetációs periódus alatt 100 gramm élő levél elhasznál erdeifenyőnél 9.4 kg, feketefenyőnél 6.7 kg vizet.

Egy második éves akácgyökeret 1926. év augusztus havában tanulmányoztam az Öttömösi-erdő 30 tagjában, mezőgazdasági használatlalt előkészített s köztes használatlalt művelt homoktalajon, április hó első felében egyéves korban elültetett csemetén, mely a gyökerek feltárása alkalmával nem egészen négy hónapot élt új helyén. A második éves fácska átmérője a föld felett 4 cm-re 1.43 cm volt, az egy éves gyűrű 6.5 mm, a kéreg 1 mm vastag. Gyökérmegfigyelési adataimmal, melyek többszáz általam feltárt gyökérre vonatkoznak, azon szak-kollégák ismereteit akarom bővíteni s ezzel érdeklődésüket felkölteni, akiknek a szabad természetben csak szemük s legfeljebb egy zsebbevaló nagyítókészülék áll rendelkezésükre. A gyökér legfontosabb része a végén levő 9.5 cm hosszú vegetációs kúp és gyökérszörzóna, amely a tenyészkúpban végződik, ennek színe elüt a többi részlettől, szennyes-fehér színével, vastagságával és igen törékeny tulajdonságával. Vastagsága eléri a 3.2 mm-t, míg a gyökérrészlet vastagsága a 9.5 cm után csak 1.5 cm s a legbelső gyűrű 0.35 mm vastag, 4 elég tág nyílású edényvel, melyek keresztmetszetét összekötve, egy rendes négyzet alakot adnak. Ezen szakaszon a fás résznek megfelelő legbelső gyűrű 0.4 mm vastag s kissé szívósabb, mint a háncs és kéregnek megfelelő duzzadt rész, mely számtalan apró nyílású edényvel van ellátva s kristálytisza csillogású. Az edények vízzel vannak megtöltve. A gyökereknek ezen vastag, törékeny részlete a fácska vízszükségletének és a tápanyagok felvevő vegyi-

műhelyének, vízrezervoárjának tekinthető. Amely mértékben a gyökérszörzóna legidősebb része elszárad, olyan mértékben nő a tenyészkép. Az akác gyökérszörzónájára jellemző, hogy sokkal kevesebb hajszálgyökeret és gyökérszört képez, mint a tölgy, erdeifenyő, gledicsia, orgona stb. A gyökérszörzóna körül van véve teljesen tiszta, világos kvarcsezemekkel, míg a többi gyökérrészen lévők nem olyan tiszták, hanem piszkos-sárga színűek. Előbbiek oly szorosan vannak a gyökerecskéhez tapadva, hogy csak erővel távolíthatók el; 11 km-es út után rugónélküli kocsin szállítva 24 óra múlva sem hullottak le a gyökérről, míg a többi részén levő kvarcsezemek igen könnyen válnak, illetve esnek le a gyökérről. A kvarcsezemeknek világosabb színe és erős tapadása az összes I., II., III. rendű gyökerek végső részletén hasonló, nemkülönben a hajszálgyökerek végén is.

A kérdéses csemetén találtam 7 drb I. rendű oldalgyökeret, melyek sugarasan, a 18 cm magas főgyökérből indultak ki. A csemete kiszedése alkalmával elvágott főgyökér sebe callussal van beforrva s ebből lefelé haladó 3 drb I. rendű vízfelvevésre szolgáló gyökeret ástam ki. Az I. rendű oldalgyökerek hossza 315 cm és 269 cm között változott, amelyeken 65—70 cm hosszú II. és 26—35 cm hosszú III. rendű gyökereket találtam; ezek végén 8—10 drb 5—8 cm hosszú IV. rendű gyökér, melyeken a tápanyagok felvételét eszközölő sok hajszálgyökér és gyökéször van. Ezen gyökerek a földszíntől számított 24—25 cm vastag rétegben voltak elhelyezve, amely réteg az I—III. rendű gyökerek végszakaszán lévő hajszálgyökerekkel erősen bevoltak hálózva. Tekintve azonban azt, hogy az akác igen hosszú fő. II. és III. rendű gyökereinek csak a végső szakaszán vannak a tápanyagot felvevő hajszálgyökerek és gyökérszörök, az *akác nem azon fák közé tartozik, melyek a talajt csak igen külterjesen használják ki*, amit bizonyít a főgyökereknek nem egészen négy hónap alatt elért igen nagy (315 cm) hosszúsága. Miután az idősebb akácegyedek tápanyagfelvevő gyökerei sem haladnak mélyebben a 30—35 cm-nél, igen nagy területre van szüksége az akácfának, hogy igen szilárd, sok hamut tartalmazó testét felépíthesse. A 3 drb vízfelvevő gyökér teljesen függélyesen halad le a homokba s 72 cm mélységig jutott, a végén igen sok hajszál-

gyökérrel és gyökérszörrel, ahol a homok már elég zsenegés volt. A legerősebb vízfelvevő gyökér töben 9.5 mm, a másik kettő 6.5, illetve 4.5 mm volt. A legerősebb gyökér végén 13 drb, a IV. rendű gyökéren 198 drb hajszálgyökeret találtam. Meg kell még itt említenem, hogy a kiásott fiatal akácfácska I. rendű oldalgyökerein a föld szintjétől 6 cm mélyen, ahol a gyökerek elágaznak, 25 drb Baktérium radicolagombát találtam, 4 mm-től 16 mm hosszú hajszálgyökerecskék végén, 3 mm-től 10 mm átmérőjű nagyságban; repedezett felületük kristálytiszt és piszkossárga kvarcsezemekkel volt megrakva. A gombák a föld színétől lefelé haladva gyérebbek voltak, az utolsó 3 drb-ot a földszinttől 14 cm mélyen találtam. Hogy nem egészen *4 hónapi tenyészidő alatt ilyen sok gomba fejlődött ki, azt bizonyítja, hogy a kérdéses talaj az akácnak eléggé megfelelő* s hogy ennek dacára olyan hosszú gyökérre volt szüksége a kis fácskának, a talaj kiterjes kihasználását támasztja alá.

Hogy milyen fontos szerepet játszanak az akácnál a vízfelvevő gyökerek, tapasztaljuk az olyan heves déli oldalnak kitett homokbuckákon, magaslatokon vagy magasabb erdő mellett lévő hevesebb homokrészekben, ahová a kallócserebogarak előszeretettel rakják le petéiket. Az ilyen helyeken satnyanövésű, majd egészen elszáradt akácegyedeket találunk, s ha vizsgáljuk a gyökereket, szemünk elé tárul, hogy a senyvedő vagy kiszáradt egyedek vízfelvevő gyökereit a pajod rágtá el. Ha csak a tápanyagfelvevő gyökerek vannak megtámadva, a fa még helyrehozhatja a bajt, de a vízfelvevő gyökerek elpusztítását már igen nehezen és ritkábban tudják kiheverni. Találtam régebben betegeskedő és fejlődésnek induló akácfát, amelynek vízfelvevő gyökereit a pajod tönkretette, de egy erősebb oldalgyökérből azt pótolta. 1926. év szeptember havában egy egyéves korban, 1922. év őszén kiültetett 250 cm magas, egészséges fát találtam, amelynek méretei arra vallottak, hogy előbb betegeskedett. Kiásva láttam, hogy a főgyökérből eredő vízfelvevő gyökerek pajodrágás következtében elpusztultak, az oldalgyökerek feltáráásával megállapítottam, hogy egy igen erős oldalgyökér a tövétől számított 122 cm távolságra haladva, a föld színe alatt egy erőteljes, függélyesen lehaladó vízfelvevő gyökeret fejleszt-

tett, mely három ágra oszlott; de ezen visszaszerzőképességgel az életét mentette meg a fa. A hegyétől számított 19 cm hosszú szakaszon 25 drb gyökerecskét és fejlődő tenyészkúpot olvastam. Az egyik gyökérág legvége azonban 140 cm mélyre haladva, úgylátszik a talaj túlságos nedvessége miatt már nem volt egészséges, mert a legvégső tenyészkúp korhadásnak indult. Hogy az oldalgyökerekből fejlődhetnek egyes fánemeknél vízfelvevő gyökerek, igazolja a Pillich-csemetekertben kiásott egyéves akác-sarj csemete gyökérzete. A csemetekertben a kiszedés alkalmával elvágott és bentmaradt gyökérdarabból egy önálló rendes csemete fejlődött, melynek magassága 63 cm, vastagsága töben 7.8 mm, karógyökérvastagsága 1.1 cm. A földben maradt gyökér, mely a karógyökér szerepét vette át, közvetlen az elvágásnál hajtotta a fenti csemetét 12.5 cm mélységből. A karógyökér négy oldalgyökeret fejlesztett, melyek közül egyik 35 cm vízszintes növés után lefelé kezdett nőni s 150 cm mélyre haladt, míg csak el nem érte a talajvíz szintjét.

Ugyanilyen folyamat áll be a gyökérsarjakról felújulni tudó fáknál, minő a fehér-, szürke-, jegenyenyár, keskenylevelű ezüstfa, kökény stb., akkor is, midőn a még élő fának gyökere hoz sarjhajtást. A víz- és táplálkozásgyökerek fejlesztésével teljesen önállósítja magát a sarj, úgy, hogy az anyafa felé eső gyökér részlete elcsökevényesedik, mert tápanyagot és vizet nem kap, ezt a sarj használja fel.

A fekete és kanadai nyár gyökereiből levágás után fejlődő számtalan gyökérsarj vízfelvevő gyökereket fejleszteni nem tudván, nem is önállósulhat, mihelyt nagyobbodik a sarj, az oldalgyökerek kellő vízzel nem tudván ellátni, elszáradnak. Ortolás alkalmával ezen fák gyökeréből is nőhet életképes sarj, de csak akkor, ha a sarj egy vízfelvevő gyökérből ered.

Szeged királyhalmi kapitányságban, a Horgos—királyhalmi út kiépítésénél egy magas homokdombot vágtak keresztül. Az út szélét akácfákkal ültették be, a domb átvágott aljamelletti akácfák, már a harmadik évben felbocsátották gyökereiket a meredek oldalon 3 m magasságra a domb tetejére, mindenütt a föld színe alatt haladva. Ha a fa rögzítése lett volna a főcélja, a gyökerek ezt jobban elérték volna, ha vízszintesen haladtak

volna a domb aljába. Az országút mellett levő eperfák, ha a kőanyagprizmák mellettük 3—4 évig egyhelyben állanak, az elhordás után, a föld felületén lévő gyökereket találunk minden egyes fánál. Hogy az akác oldalgökörei mennyire ragaszkodnak a föld felszínéhez, láthatjuk, midőn utat szegélyző egyik árokpartról az úton keresztül a másikra átmegy. Az árokpart egyik oldalán lehalad, az árok fenekén átjutva, a másik oldalon felmegy s az út alatt, közel a föld színéhez, eljutva a másik árokba, ugyanazt az utat megtéve ennek partján, hoz életképes sarjat.

Hogy a pajodok milyen mértékben lépnek fel a fentemlített petelerakásra legalkalmasabb helyeken, közlöm örgróf Pallavicini Alfonz sasülesi idősebb akácállományú erdejének szomszédságában telepített 3 éves akácállományra vonatkozó alábbi adatokat. Az uradalmi erdőmérnök felhívta figyelmemet a fiatal erdő pusztulására, annak dacára, hogy ez a mezőgazdaságtól átvett terület nem is a legrosszabb szántóföldek közé tartozott. A fiatal erdőnek állapota siralmas volt. 15—20 négyszögöl területen alig akadt 1—2 egészséges akácfa; az egyedek vagy már elszáradtak, vagy senyvedtek. Én mindjárt a kallós cserebogár kártevésére gondoltam, mert a szomszédos, idősebb akácállományban rajzó kallós cserebogaraknak a fiatal ültetés igen alkalmas helynek kíváncsozott a pete lerakására. Próbaképpen az ültetésből 4 négyszögöl területet 50 cm mélyen megásóztak s 43 darab pajodot szedtek ki, melyből 35 darab 10—15 cm mélységben s 8 darab ezen alul volt: míg a szomszédos magasabb korú állomány szürkenyárfával telepített s a petelerakásra hasonlóan alkalmas, hézagos, ugyanakkora területen csak 8 darabot találtak. Megjegyzem, hogy a szürkenyárt legkevésbé szereti a pajod, legkedvesebb csemegéje a nyir. A legnagyobb, sőt ijesztő pusztítást azonban mégis a fekete- és erdeifenyő fiatal ültetéseiben okozta.

1. Fentiekből megállapítható, hogy az akácnak talán az összes honi fafajaink közül a legnagyobb nőtérre van szüksége. Ugyanis a tavasszal kiültetett egyéves csemete nem egészen négyhónapi tenyészidő alatt, az oldalgökörek átlagos hosszát 980 cm-nek véve, 6.16 m² területet hálózott be gyökereivel, ha pedig a lefoglalt homokréteg magasságát átlag 30 cm mélynek

vesszük, kiderül, hogy 1.85 m³ földből gyűjtött tápanyagot. A vízfelvevő gyökerek által lefoglalt terület nem fontos, mert itt nem kell létérti küzdelmet folytatni, talajvíz elég bőségben van elraktározva, csak legfeljebb a talajvíz apályidőszakában mélyebbről kell felszállítani.

2. A tápanyagfelvevő főgyökerekből sugarasan kiinduló gyökerek 30—35 cm-nél mélyebben nem haladnak le, ha ezen talajréteg abnormális időben nagyon kiszárad s a levegő is nagyon száraz, a fa már nem tudja elég bőségesen a tápanyagot felvenni.

3. A nitrogéngyűjtő *Bacillus radicola*-gombák legnagyobb számban a földtől számított 6 cm magas rétegben fejlődnek s 18 cm mélységen alul már levegő hiányában nem fejlődnek.

4. A fa vízszükségletének fedezésére függélyesen haladó külön gyökerek szolgálnak, melyeknek száma kettőnél nem kevesebb s ezek mindig igen dúsan vannak felszerelve, végükön aránylag vastag, duzzadó, 6—9.5 cm hosszú gyökerekkel.

5. Életképes gyökérsarjak csak azon fáknál nőnek, amelyek gyökérsarjai vízfelvevő gyökereket fejlesztenek; amely sarj erre nem képes, önállósulni nem tud, mihelyt a sarj olyan méretet ér el, melyet az anyafa gyökerei vízzel nem tudnak ellátni, elpusztul. Ilyen például a csomoros nyárfa, melynél a törevágás vagy ortolás után kendersűrűen kinőtt sarjak, második vagy a harmadik évben elpusztulnak.

6. Miután az akác megköveteli a bolygatott, sértett, levegővel könnyen átjárható talajt s a csemete már a kiültetés évében sok és hosszú gyökeret hajt, műveletlen talajba, gödörbe sikerrel nem ültethető, hanem csak szántott vagy forgatott talajba.

7. Tekintve az akácnak még fiatal korban való fényigényességét s a gyökérnek szokatlan nagy nőterét, sűrűn álló ültetése nem kívánatos. Ugyanezen fényigényes tulajdonsága egyik oka annak is, hogy a legjobban beérett talajon sem találunk, a legszebb akácállományok alatt sem, magról természetes úton nőtt idősebb egyedeket, csak legfeljebb párhónaposakat.

Ezen állításomat a következő megfigyelésem adataival támasztom alá. A Felsőásotthalmi-erdő egyik I. termőhelyi tala-

jon álló kitünő növekvésű akácállománya alatt, a humusban nőtt talajon, elég sűrűn álló tavaszi kelést találtam. Ezen csemeték azonban a legkiválóbb talaj dacára senyvedtek s a tél folyamán elpusztultak. Az előbbi és a Pillich-csemetekertben vetett csemeték méreteit összehasonlítva azt találjuk, hogy míg az árnyékban kelt csemeték levélnyelescskéin 9 leveleske volt, addig a szabadban álló csemetekertben 13—19 darab s míg a levél hossza előbbinél 1.8 cm, szélessége 1.5 cm, a törzsecske átmérő földszinten 1.3 mm s magassága 14—15 cm volt, addig a Pillich-csemetekertben zártállásban lévő csemeték levelének hossza 3.5 cm, szélessége 2.3 cm, törzsecske átmérője 1.15 cm, magassága 117 cm, míg az ugyanitt, de egészen ritkán álló csemete levélhossza 4.5 cm, szélessége 3 cm, törzsecske átmérője 1.6 cm volt. Ezen adatok elvitázhatatlanul igazolják az akácnak még fiatal korban is nagy fényigényességét.

Igen fontos tulajdonsága még az akácnak az is, hogy minél magasabb a törzse és kora, annál nehezebben tudja a sűrű állásban visszamaradt koronáját pótolni, úgyhogy ha kellő időben, de legalább 16 éven aluli korban a gyérítéssel a koronaképződéshez szükséges nőteret nem biztosítjuk, helyrehozhatatlan hibát követünk el, mert elkéstünk attól, hogy erőteljes, vastag törzs neveléséhez szükséges korona képződjön. Már pedig az akácszálfá értékét nem annyira a hosszúság, mint a vastagsági méret szabályozza.

Egy tkm. 6—8 m hosszú akácszálfá értéke nagyobb, mint egy tkm. 12—14 m hosszúé.

A sűrűség még a fa szövete is befolyással van, a túlsűrű zárlatban levő akácfák technikai használhatósága gyengébb, mint a ritkább állásban vagy az erdő szélén nőttéké. A bognár jóval drágábban fizeti az árokparton vagy erdő szélén vágott fát, mint a sűrű állásban lévő. Fontos az is, hogy az akác kérge levágás után 3—4 évig a törzsön maradjon, mert hogy bognárfának kifogástalan legyen, legalább eddig kell kéregben száradni, kéreg nélkül ugyanis igen megrepedezik és értékéből sokat veszít. A sűrű zárlatban lévő állományban termelt törzsek kérge egy év után leválik, míg az árokparton, erdőszélén elég világosságot élvező kérge igen sokáig megmarad a törzsön.

A felsoroltak kellő mérlegelése után megállapíthatjuk, hogy a Duna—Tisza-közi homokok beültetésénél kat. holdanként 1439, legfeljebb 1918 darab csemeténél többet, károsodás nélkül elültetni nem lehet.

Ugyancsak 1926. év nyarán az Alsóásotthalmi-erdő 26 és Krisztin-erdő 30 tagjában négyéves *Maclura aurentiaka*, 3 éves keskenylevelű ezüstfa, 3 éves magról kelt kocsányos tölgy-csemete gyökerét 1926. év tavaszán kiültetett 3 éves iskolázott feketefenyő és 2 éves csertölgycsemete gyökerét tártam fel. Talált adatok a következők:

A csertölgy 1 éves korban kiültetve, mezőgazdaságilag művelt homoktalajba, a tavasszal elültetett csemete gyökerei szeptember elejéig 66 cm mélyen mentek le, oldalgyökeret nem hoztak, azonban a főgyökér megszámlálhatatlan hajszálgyökerekkel és gyökérszörökkel volt ellátva. A gyökerek a gödör falát, melybe a csemete el lett ültetve, nem haladták túl.

Japánakác 2 éves korban hasonló talajba kiültetve, előbb tárgyalt tenyészidő alatt, az elsőrendű gyökerek 110—123 cm-re nőttek. Majdnem párhuzamosan a talaj színével s a tenyészkúpok 20 cm-re voltak a föld színétől. A három darab vízfelvevő gyökér függélyesen haladt le 100 cm mélyen. Vegetációskúp fehérszínű. A vegetációskúp és gyökérszörzóna 5 mm hosszú, vastagsága 2.2 mm.

Az Alsóásotthalmi-erdő 26. számú tagjában 1926. év őszén egy 280 cm magas buckán, 1923. év őszén 1 éves korban elültetett 4 éves *Maclurát* ástam ki. A fácska magassága 88 cm, vastagsága kb. 2.1 cm. Az oldalgyökerek 35 cm hosszú karógyökéren minden égtáj felé szabályosan vannak elhelyezve és sugarasan haladva, veszik birtokba a nőterületet. A gyökerek színe világos narancssárga, könnyen lehámló, vékony felbőrrel. Az I. rendű oldalgyökerek száma 9, melyek hossza 315, 143, 180, 163, 227, 219, 247, 182, 133 cm. Ezeken II., III. és IV. rendű gyökerek elég nagy számmal vannak. Hogy az I. rendű gyökerek miképp vannak felszerelve, közlöm egynek adatait, melynek hossza 315 cm. Ezen találtam 4 darab III. rendű gyökeret és 183 darab hajszálgyökeret, a legkisebb III. rendű gyökér 42 cm hosszú volt. A karó gyökéren találtam még 14

darab II. rendű gyökeret, melyeknek hossza 70—75 cm, természetesen a hajszálgökök éppolyan tömegével felszerelve, mint az előbb tárgyalt. A tenyészgúp és gyökérszörzóna ennél kisebb, mint az akác, vagy feketefenyőnél, mert hossza csak 5.3 cm, vastagsága pedig 2 mm. A tenyészgúp 1 cm hosszú s piros-sárgaszínű, a gyökérszörzóna fehér-sárgaszínű. Az I/1. rendű főgyökér tenyészgúpjá a föld színe alatt 34 cm-re volt. Az I/5. tenyészgúpjá 35 cm mélyen volt, de az abból nőtt IV. rendű 42 cm gyökér tenyészgúpjá a föld színe alatt 8 cm-re jött fel. Általában az oldal- vagy tápfellevő gyökök 30—35 cm mélységnél tovább nem haladtak.

A vízfellevő gyökök száma 5 darab, melyek a karószzerű főgyökérnek a kiszedése alkalmával elvágott végéből erednek. I/a. gyökér 185 cm mélyen megy le, I/b. 125 cm hosszú, mely két ágra oszlik, I/c. 108 cm hosszú és három ágra oszlik, I/d. 102 cm, I/e. 65 cm hosszú. Bár a hordott homok 5—6 cm, alul elég nedves volt, feltűnő a többi fanemekhez hasonlítva, a vízfellevő gyökök száma s azok igen dús, apró gyökérszete. A főgyökök végső szakaszán levő igen nagy számú apró és hajszálgökér, az ökör farkának bojtjára emlékeztetik a szemlélőt. Ami különben jellegzetes a bő vízben élő gyökökre.

Ugyanez erdőben s tagban 1925. év őszén 3 éves iskolázott feketefenyőcsemétét ástam ki, mely 5 hónappal azelőtt lett kiültetve. A csemetekertből 21 cm hosszú gyökérszettel szedett ki, mely 10 cm-re a föld színétől két főágra oszlott, 9—11 cm hosszal, a hosszabbik gyökér lefelé még 6 cm gyökerecskét növesztett. Vagyis a csemete 27 cm magas, de elég kis átmérőjű földrétegből táplálkozva, egy 5 és két 4 cm hosszú galyacskát három rüggyel nevelt. Ehhez szüksége volt a két főgyökéren kívül a csemetekertből magával hozott két oldalgyökérre, melyek hossza 7—8 cm volt s ezekből az elültetés után kinőtt egy-egy 12—13 cm-res oldalgyökérre, ezek egyikén 11 darab igen vékony gyökerecskét olvastam meg, melyeken kis hajszálgökök voltak. Az egész gyökérzet azonban nem igen terjeszkedett, inkább hegyes szög alatt a főgyökérhez simul. A kis fáska egészen jól fejlődött, tenyészgúp és gyökérszörzóna színe fehér, de vastagsága még nem különbözik a gyökérétől. Ugy-

látszik, a kis fácskának nagyobb víztartalomra még nincs szüksége.

Ugyanezen helyre kiültetett 3 éves iskolázott és jelenleg 3 éves feketefenyőcsemete a következő fejlődést mutatta. Törzsecske vastagsága töben 1.4 cm, magassága 8 cm s 6 erőteljes négy oldalágra oszlik, melyek közül a legvastagabb 4 cm s hossza 22 cm, négy oldal- s egy csúcsrüggyel, mind erőteljesek. Csúcsajtását a nyúl lerágta, ami éppen nem ritka eset. A főgyökér a föld színétől 4 cm mélyen két gyengébb, 6—8 cm mélyen két erősebb főoldal- és egy erőteljes vízfelvevő gyökeret fejlesztett. Az egyik oldalgyökér hossza 172 cm s tenyészkúpja 30 cm mélyen volt a föld színe alatt. A tenyészkúp és gyökérzóna hossza 10 cm, legvégétől 3 cm hosszban fehér, 3 cm világossárga, 4 cm sárgabarnaszínű. A gyökérszőrzóna fiatalabb végénél 3 mm vastag, innen a rendes gyökér felé vékonyodik 2 mm-ig, a rendes gyökér részletvastagsága még 80 cm-re is 2 mm-en alól van. Egy másik oldalgyökér 107 és 113 cm hosszúságot ért el, a tenyészkúp a föld színétől 24 cm mélyen volt. Az utóbbi gyökér tövétől 20 cm-re két ágra oszlott, az egyik gyökér az elágazástól 12 cm-re ismét két ágra oszlott. A negyedik főoldalgyökér visszamaradt, s csak 65 cm hosszúságig tudott fejlődni. *Az oldalgyökök nagyobb részben teljesen csupaszok, csak a végeiken vannak a táplálkozást lebonyolító hajszálgyökök.* Egy vízfelvevő gyökere volt, mely függélyesen halad lefelé 101 cm mélyre, 26 cm-ig teljesen csupasz, itt ereszt kétoldalt gyökeret, melyek csakhamar lefelé haladnak. Az elágazástól kezdve 15 II. rendű gyökeret képez, melyek igen dúsan vannak felszerelve hajszálgyökerekkel. Azonban mihorrhiza egyáltalán nem fordult elő.

Amint a gyökéradatokból látjuk, már 3 év múlva elég nagy nőtérre van szüksége a feketefenyőnek, aminek egyik oka az, hogy a talajt nem igen használja ki belterjesen, ennek pedig oka az, hogy a főoldalgyökereken elég kevés a mellékgyökér s ezek is csak a végső szakaszon vannak ellátva hajszálgyökerekkel.

A Krisztin-erdő 30 tagjában 160—180 cm magas buckára kiültetett keskenylevelű ezüstfa gyökérzete, kiültetve 1924. év

tavaszán, mint egyéves magról kelt csemete, négyéves korában a következő fejlődést mutatta: A fácska magassága 145 cm, vastagsága töben 3.5 cm, közvetlen a homok felszíne felett két törzsre oszlik 2.8 és 2.4 cm vastagsággal. Vezérhajtása csak egyiknek van, az is elég gyenge, oldalgally azonban egyiknek 11, másiknak 15 van. Általában ezen fa fiatal korban nem képez önálló törzset, csak később. A csemete 31 cm hosszú karógyökérrel lett elültetve, mely kétoldalon pajod által erősen meg van rágva, 10—18 cm mélységben. 8 főoldalgyökeret fejlesztett 298, 149, 215, 161, 132, 126, 143 és 129 cm hosszúsággal és 13 II. rendű gyökeret találtam. A vízfelvevő gyökerek száma négy, melyek 175, 190, 192, 125 cm mélységig haladnak. A keskenylevű ezüstfa általában igen hosszú gyökereket növel, melyek bőven el vannak látva szintén elég hosszú oldalgyökerekkel; az egyik főoldalgyökéren 7 elég hosszú oldalgyökeret fejlesztett, de volt 173 és 246 cm hosszú oldalgyökér is. Az oldalgyökerek néha a vékony gyökerüket 65—70 cm-re is lebocsátják, de viszont 8 cm-re a föld színétől is található; a gyökér zöme azonban 20—45 cm vastag rétegben él. Az I., II., III. és IV. rendű gyökerek száma elég nagy, összevissza, egymást keresztezve haladnak, de hájszálgyökér kevés van rajtuk, éppúgy, mint az akác. A gyökerek összhosszúsága vetekedik az akácéval, bár itt több lévén az oldalgyökér, a talajt mégis belterjesebben használja ki, mint az akác. A vékony gyökereken *Bacillus Radicola* gombákat is találtam 15—30 cm mélységben, de ritkán előfordul 45 cm mélyen is, ahol az akácnál nem igen található.

A tenyészkép és a gyökérszörzóna egyik főoldalgyökéren 8 cm hosszú, 1.7 mm vastag, míg a gyökérvastagság közvetlen a gyökérszörzóna végénél csak 1 mm átmérőjű.

Kocsányos tölgy. 1923. év tavaszán vetve, szántott, kissé lapályos, de elég sovány talajban, kétévi sorközi használattal. Vezető növények: *Euphorbia Cyparissius*, *Cynodon dactylon* *Crepis rhodadifolia*. A fácska egy fészekben magányosan fejlődött, a vizsgálatkor negyedik éves volt. Magassága 99 cm, átmérője töben 2.4 cm, a vezérhajtás többször le volt rágva. Egy erős karógyökeret bocsátott, mely a földszíntől lefelé 8 cm-re, hol az oldalgyökerek törnek elő, 3 cm vastag, 34 cm mélyen két ágra oszlik, ami igen gyakori a tölgnél. Az egyik 102 cm mé-

Ilyen halad, 61 cm mélyen egy erős pajod rágása volt. A rágás már régi, a mélyedésbe lapulva egy teljesen kifejlett pajodot találtam, úgy látszik, már átalakuláshoz készült, azért nem táplálkozott s azért is jött ilyen szokatlan mélyre. Az egészséges karógyökér az elágazás alatt több oldalgyökeret hajtott, mindaddig azonban, míg 70 cm mélységben kezdődő, feketésbarna, televényes homokba nem jutott, csak kevés és vékony gyökerecskét bocsátott, csak itt hajtott 9 drb erőteljesebb vízfelvevő gyökeret. A karógyökér 12 I., 22 II. és 11 drb III. rendű oldalgyökeret hajtott, amelyek sugarasan haladtak a karógyökérből egymás mellett, részben egymás felett. A II. rendű gyökerek hossza 45—78 cm, a III. rendűeké 25—30 cm. A 12 drb földalgyökér hossza 120, 142, 101, 122, 137, 117, 102, 89, 92 és 72 cm, a három legutóbbi azonban el van rágva, a legutolsó három erős oldalgyökereket hozott az elrágásnál. Az összes földalgyökerek a földszíntől számított 25—33 cm vastag földrétegben végződnek. Ellenben a II. és IV. rendű gyökerek a föld színétől 8—10 cm-re is fejlődnek.

Az előbbi tölgynek szomszédságában, de 20 cm-rel alacsonyabb területen egyfészekben kelt 7 drb fácskát vizsgáltam meg. A 7 drb fácska 117 négyszögcm területen volt. Ugyan az a legritkébb esetek közé tartozik, hogy vetésnél ennyi magot tegyenek egy fészekbe s az mind kikeljen, de épp ritkaságánál fogva közlöm a gyökéradatokat. A csemeték magassága: A) 45, B) 32, C) 32, D) 37, E) 21, F) 9 és G) 6.5 cm. Vastagságuk töben: 11, 9, 9, 13, 7.5, 3.8 és 2.1 mm, az oldalgyökérképződés éppen a közelségnél fogva igen gyenge számban és méretben. Csak a föld színétől 8—10 cm mélységben fejlődött több alsórendű gyökér. A)-nak van 5 fő oldalgyökere, 68, 105, 57, 59 és 23 cm hosszú, utóbbi el volt rágva, a gyökerek tenyészképzei 15, 30, 40 cm mélyen voltak a föld színétől. B) oldalgyökerei észak-kelet és délnyugat irányban nőttek, mert erre volt szabad tér, miután ezen fácska már az A) és C) között volt, kevesebb és gyengébb, csak 3 fő oldalgyökeret fejlesztett, 73, 59 és 53 cm hosszal. C) fácska 6 oldalgyökeret hozott, 38, 52, 59, 47, 45 és 38 cm, utóbbi elrágva.

A D) fácska, miután a fészek szélén van, erősebb gyökereket fejlesztett, mint a B) és C), 8 gyökér közül 2 kivételével

a szabad térség felé nőttek a gyökerek, 176, 61, 52, 81, 22, 31, 12 cm hosszúsággal, utóbbi három elrágva. A gyökerek tenyész-kúpja 4 és 18 cm közötti rétegben volt. Az *E*), *F*), *G*) fácskák úgy látszik, későbbben keltek és így teljesen elnyomattak a többiek által, nemcsak törzsük, hanem gyökérzetük is teljesen satnya, egyéves csemetékre emlékeztetnek. Úgy a gyökerek, mint a törzsecskék méretei között lévő nagy különbség igazolja, hogy milyen nagy szüksége van a fácskáknak már a legfiatalabb korban is a megfelelő nőtérre. A kérdéses csoportban a szebben fejlődő egyedek majdnem mind egyedül állottak, de legfeljebb párosan.

A magányosan álló, fejlettebb tölgy tenyész-kúp- és gyökérszörzónájának hossza 6.5 cm volt, a tenyész-kúp hegye zöldesfehér, arrább a gyökérszörzóna idősebb végéig karminpirosba játszó fehér. Legnagyobb vastagsága 4 mm. A végétől számított 6—12 cm szakaszon 26 hajszálgökeret képező tenyész-kúpocska van. De hajszálgököreket még az I. rendű oldalgyökerek tövén is találunk, s általában az összes gyökér megszámlálhatatlan hajszálgökörral van felszerelve.

A kocsányos és csertölgynek a hajszálgökörekben való gazdagsága, melyet az általam feltárt fák közül csak az erdei fenyő, gledicsia, bálvány, magas- és amerikai köris, orgona közelít meg, bizonyítja, hogy mennyire belterjesen használja ki a talajt. Ezen belterjes kihasználás mellett is azonban a magányosan álló, jól fejlett kocsányos tölgynek ha az oldalgyökere hosszát átlagosan 110 cm-nek vesszük, 3.7 m² területet foglalt le 4 éves korában a fácska.

Hogy a hajszálgökörral dúsan felszerelt fák mily nagymértékben használják ki a talajt, igazolom a királyhalmi szőlőmmel és gyümölcsösömmel, hol az idős gledicsia-sövény mellett lévő idős szőlő két sora alig hoz vesszőt és termést; az 5 évvel ezelőtt felújított szőlő pedig a sövény mellett nem volt beállítható, a sövény mellett lévő almafa sora pedig növekedésben legalább 40 százalékkal van elmaradva a sövénytől távolabbra eső almafasor egyedeitől. A tányéricsor melletti akác-csemeték fejlődése ugyanazon okból szintén visszamaradt, miért is ültetésekben köztes használatkénti tenyésztését már 30 évvel ezelőtt kitiltottam. Egy 30 éves orgonabokor mellett

az 5 éves gyökeres Izabella-szőlőt a legnagyobb gondozással sem birtam 1 m-nél magasabbra nevelni.

Hogy az egymás mellett élő fák gyökerei a tápanyagon osztozkodnak, fenti példákból kivítáglí.

A talán unalmasságig felsorolt gyökérvizsgálati adatok betekintést engednek arra nézve, hogy az egyes fajok kor szerint milyen nagyságú nőteret igényelnek.

Ezek alapján bátran állíthatjuk, hogy az újabban lábra kapott sűrű ültetés nem felel meg az erdőgazdaság pénzügyi követelményeinek s a sűrű ültetéssel hozott pénzázdozat nem talál fedezetet a talajbeárnyékolással bekövetkező javulásban, illetve védelemben.

A sűrű ültetés harcosai a talajvédelmet különösen a humus megmentését és technikai célokra alkalmasabb anyag nevelését hozzák fel. A talajnak mielőbbi beárnyékolással való védelme homokon alig jön számításba, mert a mi erdőtalajainkban igen kevés a humus. Miután legtöbb beültetendő talaj ki tudja hány száz évig állott fedetlenül a nap hevének és szeleknek kitéve; kevésbé fontos, hogy az erdősítés után egy-két évvel előbb vagy utóbb kerüljön árnyékba. Az az állítás, hogy a soványabb talajra több fát kell ültetni, mint a jobb talajra, teljesen téves felfogás, de különösen az akácra nézve; a sűrű ültetés egyáltalán nem indokolható a Cóburg-féle akáctermelés-tábláknak nem a tényleges állapotot felmutató, hanem elméleti adataiból. Mert a kevesebb tápanyagú, illetve soványabb talaj kevesebb számú fa életét tudja biztosítani.¹

A magról vagy sarjakról való természetes újításnál a kelténél nagyobb mennyiségben növő csemete vagy sarj nem a talajjavítás, hanem a faj fenntartása érdekében van; épp azért az a tény, hogy a gyengébb talajon több csemete található a természetes újulat mellett, egyáltalán nem szól a sűrűbb mesterséges ültetés mellett. Az akác természetes magról való újításáról nem beszélhetünk, így a sűrűséget itt csak a sarjaknál való újulásnál láthatjuk. Az tény, hogy a vágás után az akácsarjak felesleges nagy számban lepik el a talajt; de azért minden erdőgazda tudja, hogy az erdőnevelés szempont-

¹ Magyar Pál: Gyökérvizsgálatok csemetekerti és szikes talajban.

jából erre szükség nincs, annak nagyobbrésze gyomszámba megy s mielőbbi eltávolítása az állomány egészséges fejlődése szempontjából szükséges.

Minden fának fenntartásához, növekedéséhez egy bizonyos mennyiségű tápanyagra van szükség, a megfelelő nőtér mellett. A homok tápanyagszükséglete nem túlságosan nagy, ha tehát ezt bizonyos normális számnál többfelé osztom el — bár több fával a tápanyagfelvétel bizonyos mértékben fokozható —, egy egyedre kevesebb jut, ami már a növekedés és fatömeggyarapodás rovására megy. Ezt a számtalan hosszú idő alatti megfigyelések eredményeivel lehet igazolni, amelyek bár számmal kifejezve nem jutottak nyilvánosságra, de a sok évtizeden át ültetéssel, faneveléssel s ugyanazon állományok kitermelésével foglalkozó szakembernek a mindennapi tapasztalat útján mintegy az idegeibe beágyazódik. Egyik ember bár ugyanott többet lát, mint a másik, s talán többet olvas, de a gyakorlati megfigyeléseket sokszor a legokosabb könyvből sem lehet megcáfolni.

Azon állítással szemben, hogy a sűrű zárlat mellett technikailag használhatóbb faanyagot kapunk, mint a ritkább mellett, elfogadom, de az erdőgazda azt is szem előtt tartja, hogy a terményét mire akarja felhasználni; én nem gondolom, hogy az akácfának használhatósága a nagyon sűrű zárlattal, mai felhasználása mellett javulna annyit, mint amennyit fatömegben elveszít a gazda. Ugyanez áll a fekete- és erdeifenyőre és a homokon nevelendő tölgyre is, mert a gyéresebb ültetés mellett esetleg fellépő erősebb galyakat módunkban van költség nélkül, nyesés által eltávolítani, sőt a *fenyőfélénél 5—6 méter magasságig mesterségesen kell eltávolítani*, mert azok az alföldi száraz klíma miatt, a nagyon sűrű zárlat mellett is csak igen hosszú idő alatt hullanak le, hosszú, száraz csonkokat hagyva maguk után.

Az elgyomosodástól a köztes használattal a talajt a ritkább állás mellett is megóvhatjuk. Ott, ahol azonban V. és VI. termőhelyi jósnak felel meg a talaj, hiába ültetünk 5—6000 darab csemetét is egy kat. holdra, 10 év múlva a magyar csenkesz (*Festuca vaginata*) okvetlen megtelepül.

A természet fajfenntartás céljából sűrűn hullatja a magot, igen sűrűn kel a csemete, *de a sűrű csemetéből megmaradt egyedek életét nem is szorítja vágásforduló keretébe, úgyhogy a lehető legtökéletesebb egyedek nevelésének a kihasználás nem vet gátat.* A természet nem törődik azzal, hogy mennyi igen hasznos energia pusztul el a létérti küzdelemben a fa életkorának határáig; a rövidéletű ember azonban ezen energiát meg akarja menteni a maga részére; azáltal, hogy már az erdőtelepítésnél a fiatal csemeték létérti küzdelmét a ritka ültetéssel lehetőleg kiküszöbölje; a selejtes csemeték kiválogatása mellett életrevaló egyedek ültetésével s a talaj mesterséges előkészítésével biztosítja a fajfenntartást és az állomány gyorsabb fejlődését.

Hogy minő eredmények érhetők el a különböző kötelekek alkalmazásával, azt az alábbiak közlésével világítom meg:

Még 1923. évben, gróf Wenckheim Gerlai erdejét bejárva, az I. oszt. búzatermő Körös áradmányú talajon a mezőgazdasági közteshasználattal tölgymakkvetéssel telepített igen szép ültetéseket szemléltem meg. Feltűnt azonban a fiatal állományok túlságos sűrűsége, még a 10 éven felüli korban is, ezzel együtt az idősebb állományok növekedésben való visszamaradása.

A talajnak gondos előkészítésével, a makk szabályszerű betakarásával, a sorközi talajműveléssel sokkal kedvezőbb helyzetet teremtettek a makk kikeléséhez és növekedéséhez, mint a természetes állapot. Mert itt minden egyes csemete megkapta a létfenntartáshoz szükséges feltételt s így a természetes elnyomatás sokkal későbbben állott be, mint a természetes újulásnál. *Ha mesterségesen szaporítom az életképes egyedek számát, azt mesterségesen is kell fogyasztanom, mert a természetes állapot csak így áll helyre.*

Egy harmincéves tölgy és kevés amerikai dióval elegyített állományban próbaterületet jelöltem ki, a fatömeg és növekvés megállapítása céljából. Összehasonlításképen azonban örgróf Pallavicini Szokolny nevű, a Gerlainál gyengébb kötött talajon s Szegeden, a Kállay-erdőben homoktalajon

csemeték ültetésével telepített tölgyerdőkben is jelöltem ki próbaterületet.

A Gerlai-próbaterületen a vetés sortávolsága 95 cm, makktávolság 30 cm. Első gyérítés 16 éves korban eszközöltetett. A 800 négyszögöl próbaterületen találtatott 584 darab kocsányos tölgy, 36 darab 30 éves amerikai dió, vagyis kat. holdanként 1240 darab; a mellmagassági átmérők felvétele s próbatörzs szokásos köbözése alapján a következő adatok nyertek: átlagos magasság 11.5 m, átlagos mellmagassági átmérő tölgnél 12 cm, diónál 17 cm köbtartalom, 1 kat. holdra átszámítva, kocsányos tölgy 87.6, amerikai dió 5.6, összesen 92.7 tkm.

Örgróf Pallavicini Szokolny nevű erdeje kötött áradmánytalajon elég jó búzatermő. A 29 éves próbaterületen a kocsányos tölgyállomány 1.5 m csemete- és sortáv mellett csemeteültetésből származik kellő előkészítés és sorközi művelettel: 10 éves korban először, azután 5 évenként áterdölve. Fatömeg előbbi módon állapítottatott meg. Találtatott: 1 kat. holdon 716 darab fa, átlagos magasság 15 méter, átlagos mellmagasság 18 cm, fatömeg 1 kat. holdon 162.5 tkm.

Szegeden, a Kállay-erdőben zsengés, búzatermő homoktalajon mezőgazdasági elő- és sorközi művelettel csemeteültetéssel, 1.5 sor- és csemetetáv mellett telepített 35 éves kocsányos tölgyerdő. Az állomány szabályszerű erdőlésben részesült, 1919. évben azonban 32 darab erőteljes növésű, 30 éves nyír az állományból kiszedetett. Így 1925. évben, midőn a próbatér fái mérettek, a zárlat nem volt teljes, csak 0.7-re volt becsülhető. A felvétel eredménye egy kat. holdra átszámítva, fák száma 269 darab, átlagos magasság 22 méter, átlagos mellmagassági átmérő 29.5 cm, fatömeg 202 tkm. A talaj lombbal fedett s nem gyomos.

A fák 12—14 m magasságban teljesen ágztiszták.¹ Az 1919. évben a 0.45 kat. hold területéről kiszedett nyírfák, mely a zárlatot megbontotta, 26 tkm-re tehető.

Fenti adatokkal szembeállítom az E. L. 1927. évi 2-ik füzetében közölt sárvári uradalom 23 éves gyertyánállományá-

¹ Fodor Gy. erdömérnök adatai.

nak adatait. 1 kat. holdon találtatott 13.932 törzs, mellmagassági átmérő 3.5 cm, átlagos magasság 8.5 méter, fatömeg 82 tkm. Vajjon hány éves korban lesz itt haszonfa?

Fenti tényleges adatok eléggé alátámasztják, hogy a túlsűrű ültetéssel fatömegben a talaj állítólagos javításáért igen sok pénzáldozatot hozunk. Amint látjuk, a túlsűrű állás még a magassági növekedést sem javította, mert ahhoz, hogy a fa felfelé haladjon, nemcsak ösztönzésre van szüksége, hanem megfelelő tápanyagra is. A Kállay-tölgyek egyedeinek 12—14 m magas ágtaian törzsei azt bizonyítják, hogy a tiszta ágtaian törzsnek neveléséhez nem szükséges a természetes és mesterséges telepítés túlsűrű zárlata.

Az akácerdő ültetésénél 2 méter sor- és csemetetávolság teljesen megfelel, olyan kisgazdáknál, akik a sorközök művelését több évig eszközölhetik, megengedhető a 2 m sor- és másfélméter csemetetávolság.

Fenyőtelepítésnél, pásztás ültetéssel 2 méter sor-, 1.5 m csemetetáv, egyszerű gödörültetésnél 1.5 m sor- és csemetetáv, a legolcsóbb fúróval és olcsó, egyéves csemeték ültetésénél 1.25 m köteléket is használhatunk; itt azonban az áterdőlést jó fogamzás mellett korábban kell megkezdeni.

Tölgycsemeténél való ültetésnél 1.5 m négyzetes háló alkalmazandó. Tölgymakkvetésnél 1.5 m sortáv és 50 cm tölgymakktáv, de ekkor a tölgymakkot jól meg kell válogatni.

A főiskola kérdéséhez

Írta: dr. Fehér Dániel főiskolai tanár

Cikkem megírása után kaptam kézhez az Erdészeti Lapok ezévi 2. füzetét, amelyben Roth Gyula tanártársam „Tanulások a főiskola körül” című cikkében ismét hozzászólt a főiskola kérdéséhez.

A magam részéről csak örülni tudok annak, hogyha a főiskola vajdó kérdéséhez, amelyet különben, véleményem szerint, a *földművelésügyi miniszter úr ismert és teljesen jogosult erélyes hangú rendelete mindnyájunk legnagyobb öröme végre megfelelő nyugvópontra juttatott*, minél többen hozzászólnak. Azonban előre is szíves elnézését kell kérnem az általam különben igen nagyrabecsült illusztris cikkíró úrnak, hogy a cikkében foglalt állítások egy részével, sajnos, nem érthetek egyet és azt hiszem, csak az ügyet szolgálom akkor, ha ezekre észrevételeimet a következőkben megteszem.

Mindenekelőtt a legnagyobb sajnálatomra ki kell jelentenem, hogy a legutóbb lefolyt események jelentőségét nem ítélem meg olyan optimisztikusan, mint Roth professzor úr, sőt szintén felelősségem teljes tudatában, ki kell jelentenem, hogy a harangok félreverése bizony nem vaklárma volt, hanem nagyon is indokolt tűzriadó, amely az egész erdészeti felsőbb szakoktatásról végzetes veszélyt hárított el. *Ezt nemcsak én állítom, hanem, ha kell, meg fogja mondani, még pedig hivatalos adatok alapján ezt az a professzor is, aki az erdőmérnöki osztály ügyeit ezekben a nehéz időkben hivatalos felelősség terhe mellett intézte: az erdőmérnöki osztály jelenlegi dékánja.*

A magam részéről csak örülni tudok az Erdészeti Egyesület részéről megnyilvánult igen erélyes állásfoglalásnak és a kifejezésre juttatott éles kritikának, amelynek minden tekintetben meg vannak a tárgyi alapjai.

Ha a főiskolát csakugyan hozzákapcsolják az országban a legszármalmasabb anyagi állapotban levő pécsi egyetemhez, abban az esetben az erdőmérnöki fakultás ma virágzó szellemi élete egynéhány éven belül teljesen meg lett volna bénítva, legfontosabb tanszékeink egyenesen játékszerré váltak volna az

egyetem többi, idegen karának kezében és mindezekért cserében nem kaptunk volna mást, mint néhány nyugdíjazás előtt levő tanár szolgálatának meghosszabbítását, azután automatikus előléptetést, egyszóval a professzorok érdekeinek maradék nélkül való kielégítését a szakoktatás és a főiskola mérhetetlen kárára, amit csak nagyon kis mértékben ellensúlyozott volna a doktorátus és a magántanárság megszerzése.

A magam részéről végtelenül sajnálom, hogy mint főiskolai professzornak, ezeket a súlyos kijelentéseket itt meg kell tennem, azonban akkor, amikor közérdekről és magasabbrendű ügyek intézéséről van szó, elérkezettnek látom az időt a vélemények teljesen szabad és minden mellékteljesítéstől mentes tisztázására. Éppen ezért tisztelettel kérem szaktársaimat, hogy a jövőben még fokozottabb eréllyel őrködjének a főiskola és a szakoktatás sorsa felett, mert a m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola és annak fennállásához fűződő magasabbrendű célok elsősorban az ország közvéleménye elé tartoznak. Elvégre az autonómia és a tanári függetlenség nem használhatók fel védőpajzsul arra, hogy azoknak védelme alatt kisebb előnyökért, a mi egyéni boldogulásunkért, közintézmények sorsát tegyük kockára.

Ami most már a cikk egyes kitételeit illeti, úgy tisztelettel vagyok bátor véleményemet a következőkben összefoglalni.

A magam részéről egyáltalában nem látok semmi veszélyt abban, hogy az erdőmérnöki osztály a bányamérnöki és kohómérnöki osztályokkal tovább is együtt működjön. Ezzel a két szakkal bennünket évszázados tradíciók kapcsolnak össze és a főiskola jövőjét sokkal inkább látom veszélyeztetve azzal, hogy bennünket tőlünk teljesen idegen, minden érzelmi és tárgyi kapcsolatok nélküli fakultásokkal, amelyek tőlünk sokkal távolabb állanak, mint a műszaki irányú bányászati és kohászati szakoktatás, akarnak összekapcsolni. Különben is az erdőmérnöki szakoktatás műszaki szempontból a másik két szakosztálynak rendkívül sokat köszönhet. A két szakosztály között folyó nemcsak verseny nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az erdőmérnöki szakoktatás mai fejlett magas fokát elérje és a magam részéről sokkal nagyobb veszélyt látok abban, ha sorsunkat tőlünk

távol álló és idegen teológiai, bölcsészeti vagy különösen jogi karokkal kapcsoljuk össze, mintha a másfél évszázados testvérszakkal működünk tovább. *Idevonatkozólag tehát, hogy Roth professzor úr saját szavaival éljek, meg kell állapítanom, hogy az erdőmérnöki fakultás mostani kapcsolata a bányamérnöki és kohómérnöki fakultással sokkal észszerűbb és helyesebb, mint ennek bármilyen más egyetemi fakultással való összeházasítása.*

Ami a más intézetekkel való kapcsolatot illeti, arra nézve ki kell jelentenem, hogy sem a múltban nem láttam, sem pedig a jövőben nem látom annak semmi komoly célját vagy előnyét. Azt, *hogy bennünket magasabbrendű egységgé kiépítsenek, szívesen látom, de annak a lealázó szaladgálásnak és kilincselésnek, amely semmiképen sem egyeztethető össze a másfél évszázados múlt követelményeivel, végre-valahára véget kell vetnünk. Ne várjuk örökké másoknak a segítségét, hanem, ha az élet nagy elhatározásokat követel tőlünk, feleljünk meg annak maradék nélkül.* Természetesen, ennek az útja ugyancsak szűrő tövisekkel van kirakva. Aki ezt életében egyszer megpróbálja, látni fogja, hogy milyen lelkierő kell ahhoz ezt a nehéz utat az emberi írgység, rosszakarát és szűklátókörűség bántó tövissei között végigjárni. Csak nagyon kevesen vannak az életben, akik ilyen helyzeteket megérteni és ezeken segíteni szoktak.

A magam részéről teljesen igazat adok Roth professzor úrnak, hogy végeredményben minden azon múlik, hogy az erdőmérnöki fakultás a megadott kereteken belül hogyan van felépítve. Éppen azért őszintén kijelentem, hogy nem tudom megérteni, hogy miért kell nekünk állandóan az elszigeteltség és egyoldalúság veszélyét hangoztatnunk. Már ismételtén megmondottam, *hogy egyoldalú és elszigetelt csak az marad, aki a tudománnyal nem halad és nem dolgozik.* De méltóztassék elhinni nekem, hogy ugyanaz az intézmény, ugyanazokkal az emberekkel keveset fog változtatni, ha épületeink homlokára a főiskola cím helyett történetesen az egyetem nevet pingálják. A változást nem a keretek megváltoztatása, hanem a szellem van hivatva elvégezni.

Őszintén ki kell jelentenem, hogy a tudományos munkateljesítmény lényege nem az anyagiakon múlik. *Ezek is szüksé-*

gesek hozzá, de akiben megvan a szellem és az akaraterő, az munkássággal és törhetetlen akarattal az anyagiakat mindig megteremti magának. Magyarország és vele együtt a mi főiskolánk is ma válságos időket élnek és ezek a nehéz idők ma nagy és súlyos elhatározásokat követelnek tőlünk. Eredményeket elérni csak akkor fogunk tudni, ha képesek leszünk arra, hogy saját önünket és kifejezetten hangsúlyozom, anyagi biztonságunkat is kiméretlenül feláldozzuk ott, ahol arra szükség mutatkozik. Hogy Madách szavaival éljek: a fejlődés menetében is „ugorni mindig ott kell, ahol gödör van“.

Aki ezeket a sajátságokat nélkülözi, az lehet a maga szakmájának igen komoly és tiszteletreméltó munkása, de a tudomány ügyét alkotásokkal előbbre vinni sohasem fogja.

Különben is a jövőben a tanári kinevezéseknél az eddiginél még nagyobb szigorúsággal és rigorozításokkal kell eljárni. A főiskolai professzor etikai és tudományos hivatása nem merülhet ki az előadások és a gyakorlatok, továbbá az ezzel kapcsolatos adminisztratív teendők és last but not least a hivatalos órák léleknélküli pontos betartásával. A főiskolai tanár munkájához elválaszthatatlanul hozzátartozik a tudományos kutató munkában való aktív részvétel. Ezt ugyan a főiskola szervezeti és ügyviteli szabályai is előírják, azonban a megtörtént kinevezés után bajos már az esetleges hiányokon segíteni. *Pedig méltóztassék elhinni, hogy semmi sem árt jobban a főiskola tudományos tekintélyének és semmi sem hátráltatja jobban a mi rangemelésünk kivételét, mint az a szomorú jelenség, amikor többévtizedes tanári működés az önálló tudományos kutatás szempontjából teljesen meddő és eredménytelen marad.* Éppen ezért tartom szükségesnek, hogy a jövőben a tanárok kinevezésénél még az eddiginél is szigorúbb mértéket alkalmazzunk.

Hasonlóképpen egészen nyíltan kifejezést kell adnom itt annak a véleményemnek, hogy a főiskola fennmaradásához fűződő érdekek imperatívé megkövetelik, hogy a főiskolai professzorok állandó jellegű mellékfoglalkozást ne vállalhassanak és idejüket teljesen a főiskola ügyének szenteljék. Ugyancsak egy nagyon fontos követelmény, amely a főiskola és a tanári tekintély megóvásához tartozik, hogy a főiskolai professzorok a *szolgálati sza-*

bályok értelmében a főiskola székhelyén lakjanak, mert azt az alma matert, amely nekik egy életen keresztül kenyeret, tekintélyt és munkalehetőséget adott, ezzel az eljárásukkal mélyen megsértik és mindenekfelett a tanársegédeknek és a többi kolégáknak olyan példát adnak, amelynek követését, sőt az eddigi esetek további folytatását is a szolgálati szabályok szigorú alkalmazásával a szolgálat érdekében a jövőben meg kell akadályozni. Őszintén meg kell mondanom, hogy ezen a téren a jelenlegi állapotok nem kielégítőek és a mielőbbi rendezést kívánják.

A korhatárra vonatkozólag cikkem előző részében részletesen nyilatkoztam és a magam részéről már csak a szükséges szelekció keresztülvitele céljából is feltétlenül szükségesnek tartom a teljes szolgálati idejüket betöltött tanároknak nyugdíjazását. Elsősorban azért, hogy a főiskolán feltörekvő új generációnak az érvényesülési lehetőséget megadjuk és másodsorban azért, mert az erdőmérnöki szakosztályon belül jelenleg az a helyzet, hogy az erdőmérnöki fakultás egyik legfontosabb szaktanszékét nem tudjuk rendes tanárral betölteni, minthogy ezt az állást egy másik, tulajdonképpen megszüntetésre ítélt tanszék nyugdíjazás előtt levő professzora veszi igénybe.

A magam részéről feltétlenül szükségesnek tartom, hogy ebben az esetben is elmenjünk a méltányosság legutolsó határáig, de a betöltött szolgálati idő után a jelen esetben is ragaszkodnunk kell az állás szabaddátételéhez. Különben is a szolgálati időnek meghosszabbítása az egyetemi tanároknál bevezetett hetvenéves korig az erdőmérnöki fakultásban lehetetlen helyzetet teremtené. Hiszen tíz év múlva legfontosabb szaktanszékeink kivétel nélkül hetven év körüli professzorok vezetése alatt állának és a fakultás legfiatalabb tagja, szerény személyem is, az ötven évet túlhaladná. Ha most meggondoljuk, hogy ez alatt az idő alatt mennyi jogos igényt nem fogunk tudni kielégíteni és hány tehetséges szaktársunk érvényesülését tesszük lehetetlenné és ez a körülmény mennyi elégedetlenséget fog szülni, minden tárgyilagos szemlélőben ki kell, hogy alakuljon az a vélemény, hogy a korhatárnak kitolása csak abban az esetben indokolt, ha valakinek a visszatartását a közérdek *feltétlenül* megkívánja.

Hasonlóképpen egyáltalában nem látom be, hogy micsoda előny származhatnék a főiskolára abból, ha a kultusz kormány

alá egységes vezetés mellett sorolnának be. *Véleményem szerint semmi, sőt a mai helyzet még a kettős vezetés mellett is jobb és kedvezőbb, mint a kultuskormány keretébe tartozni, amely a magyar egyetemek számának túlméretezése következtében állandóan súlyos anyagi gondokkal küzd. Különben is kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy a pénzügyminisztérium az erdőmérnöki osztály komoly és tudományos alappal bíró törekvései iránt mindig a kellő megértéssel viseltetett. Ami bent és közöttünk történt, az a mi belügyünk, amelyen mindig lehet segíteni.*

A magam részéről különben nem tartom szerencsés gondoltnak a főiskola felett fővezetést gyakorló miniszterek személyének és rendeleteinek a vita keretébe való bevonását. A nem beavatottak számára, a legnagyobb sajnálatomra, kénytelen vagyok itt a következőket megjegyezni: A főiskolának megvan ugyan a maga autonómiája, azonban ez az autonómia a jóváhagyott szervezeti és ügyviteli szabályzataink értelmében tételen és intézményesen szabályozva van. Ezek a keretek azonban semmi körülmények között sem hatalmazzák fel sem a fakultásokat, sem pedig a főiskola egyetemét arra, hogy a főiskola egységének vagy eddigi helyzetének megváltoztatásával idegen szervekkel hivatalos tárgyalásokat folytathassanak. Ez nem egyéb, mint a fővezetés megkerülése, illetőleg annak a politikai konjunktúrák felhasználásával kész helyzetek elé való állítása.

Nagyon természetes, hogy a földművelésügyi minisztérium ismert rendelete ebből a szempontból teljesen jogos és minden körülmények között indokolt volt. A *pénzügyminiszter* úr *kijelentései pedig nem hivatalosak, hanem szigorúan bizalmas jellegűek, amelyeket a nyilvánosság előtt tárgyalnunk nem szabad, mert erre a hivatalos titoktartás kötelez bennünket. Felhatalmazást azonban a tárgyalásokra hivatalosan a pénzügyminiszter úr sem adott és így a főiskolának másik két fakultása sincsen jogosítva bármilyen néven nevezendő hivatalos tárgyalásokat folytatni már csak azért sem, miután a fakultások mint jogi személyek, rendszeresítve nincsenek és a szervezeti és ügyviteli szabályaink értelmében a főiskolát kifelé a rektor képviseli. Aki tehát tárgyal, a saját felelősségére, mint magánember tárgyalhat, de ha ezt megteszi, nagyon természetesen, ki teszi magát annak*

a veszélynek, hogy a főiskola, mint egységes szerv, ellene a megfelelő lépéseket foganatosítani fogja.

Ami most már Roth professzor úrnak az újjászervezésre vonatkozó javaslatát illeti, úgy a magam részéről ma már ezekhez sem járulhatok hozzá, már csak azért sem, mert hiszen ebben a javaslatban benne van a lehetősége annak, hogy más, esetleg egyetemi kapcsolatba juthatunk, ami pedig sem a mi, sem pedig a földművelésügyi kormány véleményével többé össze nem egyeztethető. Ezek a feltételek ma már teljesen elveszítették aktualitásukat és ezek helyett a magam részéről egészen röviden tisztelettel javasolom a következőket:

1. A főiskola erdőmérnöki fakultásának a földművelésügyi kormány közvetlen vezetése alatt való feltétlen meghagyása.

2. Ebből a szempontból a főiskola eddigi kereteinek és az eddigi fővezetésnek fenntartásához is hozzájárulok azzal a kikötéssel, hogy a főiskola ügyeinek intézésénél az erdészeti főosztálynak az eddiginél szélesebb hatáskör biztosíttassék.

3. A főiskola jelenlegi szervezetében egyetemi rangra való emelése az összes idevonatkozó attribútumok megadásával.

Ezt kell szorgalmaznunk, e mellett kell kitartanunk és akkor legfeljebb arról lehet szó, hogy a kérdés megoldása személyi akadályok miatt ideig-óráig elhúzódik, de ha mi egyúttal gondoskodunk arról, hogy fokozottabb tudományos munkásságunkkal és eredményekkel magunknak nevet és elismerést szerzünk, az eredmény nem maradhat el. Hogy azután a főiskolát milyen fakultásokkal egészítik ki, ha arra szükség lenne, azt én másodrangú kérdésnek tartom, a fődolog az, hogy szakoktatásunk műszaki és különleges jellege teljes épségében ezúttal is megmaradjon.

4. Ami végül az erdészeti kísérletügyi helyzetét illeti, úgy a magam részéről, sajnos, ezen a téren sem oszthatom teljesen Roth professzor úr véleményét. Ő, aki egyébként a kísérleti állomás munkásságának, továbbá a kísérleti állomás és a főiskola erdőmérnöki osztálya folyóiratának megindítása és fenntartása körül elévülhetetlen érdemeket szerzett magának, működését akkor fogja igazán betetőzni, ha a kísérleti állomás újjászervezését belátható időn belül megoldja. *Ezt az újjászervezést azonban*

másképpen, mint az erdőmérnöki osztállyal való szoros együttműködés alapján elképzelni nem tudom.

Az erdészeti kísérletügyet és kutatást ma már el sem lehet képzelni modern laboratóriumok és megfelelő technikai felszerelés nélkül. Ezekkel pedig a kísérleti állomást a főiskolával párhuzamosan felszerelni egyenesen irracionális volna. Ezt a kérdést anyagilag megoldani csak úgy lehet, ha a főiskola intézeteit és azoknak személyzetét a kísérleti állomással egy szerves egységbe kovácsoljuk össze és a kísérleti állomást autonóm, önálló joggal bíró tudományos intézetté építjük ki.

Ezen a téren nem kell külföldi példák után indulnunk, mint ahogyan nem kell külföldi példák után indulnunk akkor sem, ha a főiskola jövőjét akarjuk felépíteni. Nekük ezen a téren a mi különleges helyzetünk adottságával kell számolnunk, amely az erdőmérnöki fakultás és a kísérleti állomás egybeolvasztását egyenesen megköveteli. Ilyen módon érhetjük el azután azt is, hogy a főiskola intézeteinek működése nem válik egyoldalúvá, hanem a kísérleti állomás munkássága révén a gyakorlati életbe szorosan bekapcsolódnak.

Természetesen a kísérleti állomás jelenlegi szervezetét nagyszabású célok elérésére alkalmasnak nem tartom. Az, hogy a főiskola egyes intézetei és a kísérleti állomás között ma megvan a szoros együttműködés, az Roth professzor úrnak egyéni érdeme, *akit mindnyájan szeretettel támogatunk, de a magunk részéről biztosítékot kell követelnünk arra nézve, hogy ennek a kérdésnek a jövőbeni szabályozása egyéntől függetlenül, intézményesen történjen meg. Mert, ha ezt nem tesszük, akkor a kísérleti állomás munkássága teljesen egyoldalúvá válik és a mindenkori vezető különleges képzettségének lesz az eredője. Ez pedig nem lehet végcél. A megoldás a kísérleti állomás, az erdőmérnöki szakosztály tanárainak és tanársegédeinek bevonásával nagyszabású tudományos intézetté való kiépítése és Roth professzor úr meg lehet győződve, hogy ha ilyen irányú tervek megvalósítását fogja tőlünk kérni, abban őt, úgy mint eddig is, a legnagyobb odaadással, személye iránt érzett őszinte szeretettel támogatni fogjuk.*

Néhány fontosabb kérdésről, kapcsolatban az új erdőtörvénytervezetével

Írta: Muzsnay Géza

Alig néhány hónapja csak, hogy sikerült hozzájutnom az Erdészeti Lapok utolsó 12. évfolyamához. Minthogy a magyar erdészet utolsó 12 évi tevékenységét s általában a magyar erdészet történetének az utolsó 12 évre terjedő szakaszát az országhatárok megváltozása következtében beállott viszonyok folytán eddig csak nagyon töredékesen, inkább csak hallomásból ismertem, nagy érdeklődéssel tanulmányoztam át a kezembe került füzeteket.

Legelsősorban is az ragadta meg figyelmemet, hogy az erdőmérnöki kar a hirtelen reánehazedett súlyos helyzetből való első felocsudás után milyen hamar s milyen intenzív módon látott neki a munkának a sors által szűkebbre szabott működési téren. Új feladatokat, új célokat tűzött maga elé. Felismerte mindenekelőtt és felismertette másokkal is az erdőknek és az erdőgazdaságnak aránylag jóval nagyobb jelentőségét az addiginál úgy a birtokosok, mint a közérdek szempontjából.

Ez a felismerés tette alkalmassá a talajt az olyan nagy horderejű kérdések kedvező elbírálásához, mint pl. az alföldi fásítások, az üzemtervszerű kezelés kiterjesztése a magán-erdőkre stb. Erre a felismerésre vezethető vissza az is, hogy az Országos Erdészeti Egyesület életében és működésében oly tevékeny részt vesznek ma már maguk az erdőbirtokosok is. Ami nagy fontossággal bír, különösen abból a szempontból, hogy a gyakori érintkezés és együttműködés révén egyrészt bő alkalmuk nyílik az erdőbirtokosoknak közvetlenül megismerni a hivatásos erdőgazdákból álló erdőmérnöki karnak a felfogását az őket közelről érdeklő fontosabb kérdésekben, másrészt pedig az erdőmérnököknek is módjukban van így sok szakkérdést a néha talán kissé egyoldalú szakszempontoktól többé kevésbé eltérő, más világításban is látni. Ez végeredményében a véleményeknek helyesebb kialakulásához vezet mindkét részről.

Ugyancsak ez a felismerés érlelte meg, nem csupán a szakkörökben, hanem az erdőbirtokosok körében s általában az egész közvéleményben is azt a meggyőződést, hogy az erdők fenntartásáról és szakszerű kezeléséről új törvény alkotása továbbra már el nem halasztható. Így készült el a több oldalról jött sürgetésre az új erdőtörvénytervezet, amelynek további sorsától függ most már nagyrészt az erdők és az erdőgazdaság további sorsa is.

Az erdőmérnöki kar (és a hozzácsatlakozott erdőbirtokosok) intenzív munkásságának egyik szembetűző jelensége a szakbizottságok megalakítása az Országos Erdészeti Egyesület kebelében. Rövid idő alatt bebizonyult, hogy milyen nagy előnyei vannak a helyes munkamegosztásnak ezen a téren is, megfelelő vezetés és irányítás mellett. Új erők vonattak be ezen a réven az erdészeti közügyek szolgálatába, élénkebbé vált az egyesület belső élete s termékenyebbé munkássága.

Az új helyzetből kifolyólag s különösen az új erdőtörvénytervezet kapcsán a szakkérdéseknek hosszú sorozata került élénk megvitatás alá, úgyhogy az utolsó években egyes kérdések körül egész irodalom fejlődött az E. L. hasábjain. Ilyen kérdések a többek között: a többtermelésnek, helyesebben a termelőképesség fokozásának a kérdése, a vágásforduló kérdése, a sarjerdők létjogosultságának a kérdése, az erdészeti igazgatás újjászervezése, az állami beavatkozás megengedhető mértéke a magánerdők ügyeibe. Ilyenek továbbá a természetes felújítással kapcsolatos kérdések, az elgyertyánosodás stb.

Az efajta közlemények áttanulmányozása arra indított, hogy én is hozzászóljak néhány, különösen az új erdőtörvénytervezettel kapcsolatos olyan kérdéshez, amelyek szorosabb vonatkozásban vannak az erdőrendezéssel. Megítélésem szerint ugyanis a lefolyt viták és tárgyalások nem tisztáztak minden kérdést annyira, hogy a további hozzászólás felesleges volna most, az utolsó órában, még mielőtt a törvény szövegének végleges megállapítására kerülne a sor.

Engedtesék meg tehát nekem, hogy e kérdéseket az alábbiakban bizonyos rendszerbe foglalva, tárgyalás alá vegyem az erdőrendező s egyszersmind az erdőgazda szemüvegén

keresztül nézve. Tehát nem azén az erdőrendezőén, aki az az erdőrendezésben és az üzemtervben öncélt lát. Hanem annak az erdőrendezőnek a szemeivel vizsgálva a dolgokat, aki a szorosabb értelemben vett erdőgazdasággal mindig közvetlen kapcsolatot tartott fenn s az erdőrendezés körébe vágó minden kérdés elbírálásánál elsősorban az erdőgazdasági szempontokat tartotta és tartja most is szem előtt. És aki mindenkoron azt az elvet vallotta és hangoztatta, hogy „nem az erdő van az üzemtervért, hanem megfordítva, az üzemterv készült az erdőért, illetve ennek helyes és ökszerű kezeléséért”.¹

1. Az erdők és a közérdek.

Hogy az erdők a közérdek szempontjából nagy fontossággal, nagy értékkel bírnak, ezt általánosságban eddig is elismerte nemcsak a szakközönség, hanem a laikus közönség túlnyomó része is. Sokat olvastunk arról a jótékony hatásról, amit az erdő pl. a klímára, főképen a helyi klímára gyakorol a levegő hőmérsékleténél mutatkozó szélsőségek enyhítése, a levegő relatív nedvességének fokozása, a szelek hatásának mérséklése révén. Ügyszintén sokat olvastunk az erdőnek a harmatképződésre, a források táplálására s általában a vízbőségre való kedvező hatásáról, a víz lefolyásának és elpárolgásának a lassítása révén. Továbbá azokról az előnyökről, amiket az erdő nyújt az árvizek keletkezésének a megakadályozása, illetőleg megnehezítése és az árvizek romboló hatásának a csökkentése által, nemkülönben azzal, hogy a földcsuszamlások keletkezését, vadpatakok képződését, a futóhomok terjedését megakadályozza. Az erdő áldásos hatásáról a közegészségügy szempontjából. Az erdő értékéről esztétikai szempontból, a kedélyre való jóhatásáról stb. stb.

Újabban azonban az erdő jelentőségéről való fogalmunk a közérdek szempontjából lényegesen bővült.

A háború ugyanis mindnyájunkat megtanított arra — amit azelőtt csak hébekorba emlegettünk —, hogy az erdőt

¹ L. Erdészeti Lapok 1900. évf. 1163. l., továbbá „Erdőrendezésünk fejlesztéséről” című művem 34. l.

mindenekfelett *nemzeti vagyonnak* kell tekinteni, különösen az erdőben szegényebb országokban. Olyan vagyonnak, amelynek egyik legfontosabb feladata az ország faszükségletének a lehető legteljesebb mértékben való ellátása, még pedig *lehetőleg állandó ellátása*; értvén az ország faszüksége alatt természetesen nemcsak a közszükségeket, hanem az összes lakosság faszükségletét is.

A közérdek ilyen szolgálata ma már ki kell terjedjen Magyarországon minden erdőre, legyen az bárkinek a tulajdona s feküdjék az ország bármely részében. Ehhez képest *minden erdőtulajdonosnak* többé-kevésbé magasabb szempontból kell elbírálnia az erdőgazdasági kérdéseket s nem csupán a saját egyéni, pillanatnyi érdekei szempontjából. És főleg nem szabad csupán a mára gondolnia, hanem a késő jövő érdekeit is szem előtt kell tartania, egyrészt a közérdekre, de emellett természetesen az utódok érdekeire való tekintettel is. Ekkép a jövedelem iránti igényei tekintetében is önként alá kell vetnie magát bizonyos korlátozásoknak.

Minden erdőbirtokosnak tisztában kell lennie továbbá azzal is, hogy *erdő alatt az erdő talaját és faállományait együttvéve* kell érteni. És hogy amikor az „erdő fenntartásáról” van szó, ez azt jelenti, hogy a talaj termőképességének a fenntartása mellett gondoskodni kell egyszersmind az erdőtőkéhez tartozó faállományok fenntartásáról is, olyan értelemben, hogy ezek együttesen koruk szerint is lehetőleg olyan összetétellel birjanak, amely összetétel mellett képesek legyek állandóan megfelelő jövedelmet nyújtani. (Hogy az „állandóan” szót miképen kell értelmezni, erre később még visszatérünk. Éppúgy arra is, mit értünk a „megfelelő” jövedelem alatt.) Ez pedig megfelelő szakértelemmel és körültekintéssel elkészítendő rendszeres gazdasági *üzemtervek* útján érhető el a legbiztosabban, amely üzemtervek hivatva vannak szabályozni az erdőben fogatosítandó gazdasági művelőteket.

Hogy az imént vázolt felfogás alakult ki újabb időben úgy szólván az egész szakközönség körében, erről tanuskodnak az E. L. közleményei is.

Igy már az 1918. évfolyam IX. és X. füzetében „Mit várunk az új erdőtörvénytől?” cím alatt megjelent közlemény ezt mondja: „az új erdőtörvénytől az ország azt várja, hogy az erdeiben rejlő nagy, érté-

kében és jelentőségében úgyszólván napról-napra emelkedő *nemzeti kincs* az eddignél jobb védelemben, gondosabb kezelésben részesüljön, az erdő fenntartására sokkal több törvényes biztosíték szerzettessék, mint eddig s hogy az erdészeti adminisztráció gyakorlatiasabban és hatékonyabban szerveztessék." Nagyon helyesen hozzáfűzi ehhez a cikkről még a következőket: „Az erdőbirtokosok pedig azt várják az új törvénytől, s még inkább *annak gazdasági érzékkel és elfogulatlanul történő végrehajtásától*, hogy erdeik használatában csak a szükséges mértékig és csak valóban érdemleges okokból korlátoztassanak, egyébként azonban erdeik használatában, ápolásában, sőt felújításában is kicsinyes és szűkkeblűen magyarázott policiális rendszabályokkal ne gátoltassanak.”

Ugyancsak az 1918. évfolyámnak a 18. füzetében „Erdészeti jogelveinkről” cím alatt egy terjedelmes, alapvető tanulmány jelent meg *Rochlitz Dezső* tollából, aki 30 éven át foglalkozott az 1879. évi erdőtörvény végrehajtásával kapcsolatos kérdésekkel és így, de közismert tárgyalosságánál és éles ítélőkéességénél fogva is, egyike azoknak a szakembereknek, akik leginkább hivatva vannak e téren irányítandó vélelményt nyilvánítani. Megállapítja itt Rochlitz, hogy az 1879:XXXI. törvényeknek legnagyobb hibája, mintegy Achilles-sarka, hogy megkülönböztetést tett a magánerdők és a korlátozott forgalmú erdők között és az előbbieknél — eltekintve a véderdőkre és a feltétlen erdőtalajon lévő erdők irtásának a tilalmára vonatkozó intézkedésektől — a birtokosnak szabad kezét biztosított a gazdaság tekintetében (371. lap). Szerinte végeredményében ez a megkülönböztetés volt az oka annak, hogy a magánerdők közül annyi tönkrement s tönkrejutott velük együtt a földesurak jórésze is (428. lap). Pedig ennek a megkülönböztetésnek az okát az egyéni jogok és gazdasági szabadság túlhajtott védelme mellett főképen „a volt földesurak érdekeinek védelmében is kell keresnünk és lehet feltalálnunk”. (378. l.)

Fejtegetései során mintegy alapigazságot állítja fel Rochlitz, „*hogy az erdő, mint az ország egyik gazdasági erőforrása, nemcsak egyedül a telekkönyvi tulajdonosnak, sőt nem is tisztán a jelen nemzedéknek a vagyona, hanem annak az a mélyebben fekvő közgazdasági, társadalompolitikai és etikai alapja is van, hogy az ország mindenkori népének — a jelen és a jövő nemzedéknek — nélkülözhetetlen életszükségleteit és létérdekeit egyaránt szolgálja*”... s így „senkinek sem állhat jogában erdejét a jövő nemzedék rovására túlhasználni vagy éppen pusztítani” (388. lap).

A teljesség kedvéért még egynéhány idézet Rochlitztól: „*Aki köteles a kihasznált vagy elpusztult erdejét beerdősíteni és azt vagy a meglevő erdejét fenntartani, annak nem állhat jogában ugyanazt az erdőt a létesített vagy meglévő fakészletétől bármikor, pl. kihasználásra éretlen vagy éppen zsenge korában is megfosztani*” (408. lap).

„*Azt a kérdést, vajjon a magánerdők tulajdonosait kötelezhetjük-e okszerű gazdálkodásra, csakis a parancsoló egyetemes, nagy közérdek döntheti el*” (422. lap).

„*A rendszeres gazdálkodás kötelezettségének a magánerdőkre való kiterjesztése és meghonosítása a tulajdonosok jólfelfogott érdekeit semmiképen sem veszélyeztetheti — föltéve természetesen, hogy sem a törvény, sem a végrehajtás túlzott követelésekkel nem lép fel és főképen hogy a végrehajtás helyes gazdasági érzékkel történik*”... és „végeredményben nemcsak hogy nem károsítaná meg a tulajdonosokat a vagyoniukban, hanem ellenkezőleg, azoknak és az egész országnak a vagyonosodását és a nép jólétét is okvetlenül csak előmozdítaná és fokozná” (431. lap).

Eltekintve egyes túlzásoktól, az állami beavatkozás megengedhető mértéke tekintetében, amelyeket magamévá tenni semmiképen sem tudnék, hasonló gondolkodás vonul végig az Erdészeti Lapoknak szakemberek tollából eredő további közleményein is.

Igy Kaán Károly szerint ha annak idején „nem jogelvekből, jogvédelemből és jogkorlátozástól való felelemből, de abból a közgazdaságlag egyedül helyes feltevésből és alapgondolatból indul ki a törvényalkotás, hogy az erdő fenntartása, közgazdasági érdek s ennek szolgáltatásban Kerekes Kis Péter és hercege Eszterházy erdeje között különbséget tenni nem lehet és nem szabad: akkor ma egy, azóta elpusztult, hanem más nemzeti vagyon birtokában lenne az ország és lennének annak tulajdonosai, akik azóta tönkrementek” (E. L. 1920. évf. 50., 51. lap). Ugyancsak Kaán szerint: „nem illethetik meg ugyanazon jogok az erdőföld tulajdonosát, mint a mezőföldét, amint nem művelhető a föld mélye bányászás útján sem ugyanazon jogok alapján, melyek a föld felszínének rétegeinek művelésére vonatkoznak. Az évszázados ratóke eltékozlása évszázados, sőt több évszázadra kiható súlyos következményekkel járhat. Ennek a fatőkevagyonnak okszerű használatát tehát jogkorlátozó állami szabályozás nélkül az egyéni elhatározások esélyeinek és következményeinek kitenni nem lehet” (1920. évf. 65., 66. lap).

Biró Zoltán az E. L. 1920. évfolyamának 217. lapján ezt mondja: „A fanem helytelen megválasztása, a gyérítések elmulasztása, túlhajtása vagy helytelen foganatosítása az egész jövő gazdaság eredményét veszélyezteti. A fanem helytelen megválasztása is csak gyakran évtizedek múlva állapítható meg. Mindezek a körülmények pedig az erdőgazdaság természeténél fogva évtizedekre kiható súlyos gazdasági következményekkel járhatnak. Módot kell tehát találni arra, hogy az ilyen teendők idejében leendő foganatosításába az állam szükség esetén bele is nyúlhasson”. Tovább a 220. oldalon: „A cél csak egy lehet, hogy a közérdeket a károsodástól meg lehessen védeni, ami az egyéni érdeket is mindig jobban biztosítja, mint a közre káros eredményből származó látszólagos pillanatnyi előnyök”. A közérdek megvédésére szigorú eszközöket ajánl, de hozzáteszi, hogy „biztosítani kell a törvénynye a gazdasági élet fejlődéséhez való simulását s gondoskodni kell olyan szervről, amely az ezirányú kívánalmakkal már hivatásánál fogva is állandóan foglalkozék”.

Ugyancsak Biró Zoltánnak egy későbbi közleménye szerint (1925. évf. 6. lap) „arra kell az előrelátó gazdálkodásnak irányulnia, hogy a jövedelmezőséget a késő jövő részére is ne csak biztosítsa, de fokozza, anélkül azonban, hogy a jövő érdekében hozandó áldozatokkal a jelen gazdálkodás eredményeit túlságosan csökkentse, mozgási lehetőségét túlságosan korlátozza”.

Az E. L. 1927. évfolyamában „Az új erdőtörvény” c. közleményében pedig azt mondja Biró Zoltán: „...közérdeknek kell elismernünk azt, hogy a rendszeres erdőgazdasághoz szükséges fiatal és középkorú erdőkben felhalmozódott és halmozandó fakészletek nagymérvű ingadozásnak kitéve ne legyenek. Kétségtelen, hogy ez az egyik oldala a teendő intézkedéseknek, amely a korlátlan szabad rendelkezéssel erősen súrlódik. Éppen olyan kétségtelen az is, hogy ennek a kérdésnek a megoldása igényli a legnagyobb körültekintést, mert a túlhaitott korlátozás a birtokososztálynak az erdőgazdaságtól való elidegenedését és ennek következményeképpen — a legszigorúbb állami ellenőrzés mellett is — az erdő lassú, de fokozatos tönkremenetelét vonhatja maga után”.

Abban az előadói javaslatban, melyet a várva várt új erdőtörvényben lefektetendő alapelvekről az Országos Erdészeti Egyesület Igazgató Választmányának a megbízásából 1928-ban készített, Biró Zoltán a töb-

bek között hangsúlyozza, hogy a „mai gazdasági élet, amíg egyrésztől nem tűri a régi törvények egyes merev rendelkezéseit, másrésztől fokozott, hathatós védelmet kíván a meglévő erdők részére” s megkívánja azt is, hogy míg egyfelől az erdők fenntartása teljesen biztosítva legyen, másfelől az erdőbirtokosok *teljesen tisztában legyen mindazokkal a rendelkezésekkel, amikhez alkalmazkodnia kell, hogy ezek keretein belül gazdálkodását saját érdekeinek mérlegelésével, lehetőleg szabadon irányíthassa.* Ezeknek a figyelembevételével az egyedüli lehető megoldás az *általános üzemtervkényszer*”. (1928. évf. 266. l.) Tovább: „semmi akadályt nem látom fennforogni annak, hogy az új törvény az üzemtervszerű gazdálkodásra kötelezze az összes erdők tulajdonosait, mielőtt magában a törvényben tudjuk biztosítani, hogy a korlátozás és az ebből folyó állami beavatkozás a *feltétlenül szükséges* mértéken túl ne terjedjen”. (268. l.)

Karsai Károly az E. L. 1928. évfolyamában „Erdőgazdaságunk jogrendszerének alapelvei ma és a jövőben” cím alatt megjelent cikkében a magyar erdőkre vonatkozólag a következő alaptételt állítja fel: „Az államhatalomnak az erdők gazdaságába való beavatkozása nem terjedhet túl azon a határon, amely a *jövedelmezőséget lényegesen befolyásolja*” továbbá a köz szempontjából az állam által foganatosítani tervezett gazdasági korlátozó intézkedésekhez (tervek) az egyének hozzászólási jogot, érdekeinek védelmére pedig törvényes biztosítékokat kell teremteni”. (1928. évf. 405. l.) Álláspontjának körvonalazása keretében tovább azt mondja: „az összes korlátokat le kell bontani! A tulajdonjog címén való elavult erdőosztályozásnak nincsen a közérdek szempontjából elfogadható alapja. Ha korlátlanul tisztelni akarjuk a magánvagyon szabad gazdálkodásának jogait, úgy ezen jogot tisztelnünk kell a többi fajta erdőben is. Az erdővagyon természete azonban mindenütt, ahol sok az ember és kevés az erdő... megkívánja a gazdálkodás korlátok közé szorítását és ezen korlátozás nem tűri a birtokos jogi természetű szerinti osztályozást. Ha az erdőbirtok jogainak korlátozása közérdek, annak a közérdeknek érvényt kell szerezni minden fajta erdőben”.... „Ennek az álláspontnak természetes folyamánya: az összes erdők *üzemterv szerinti és szakemberek által való kezelése.*”

Talán nem szükséges tovább folytatnom az idézéseket a szakemberek álláspontját illetőleg, az erdőknek fontosságáról a közérdek szempontjából.

Lássuk most, mit szólnak ehhez a kérdéshez az erdőbirtokosok, nevezetesen pedig a magánerdőbirtokosok, akiket a legközelebből érint az a korlátozás, amit a közérdek minden erdőbirtokostól megkövetel.

Az Országos Erdészeti Egyesület 1921 február 16-án tartott gyűlésén gróf Majláth József a kényszervágatások megszüntetésére vonatkozó általános kívánsággal kapcsolatban, a közgyűlésen jelenlévő többi erdőbirtokos által is lényegében elfogadott javaslatot tett aziránt, hogy az Egyesület keresse meg a kormányt: állapíttassa meg az ország fahianyát, a fahány fedezésére telepítendő erdőterület nagyságát és hívja fel az erdőbirtokosokat annak a bejelentésére, hogy birtokukból mekkora területet hajlandók saját költségükön beerdősíteni, szükség esetén pedig terjesszen elő törvényjavaslatot, amely szerint minden 20 kat. holdnál nagyobb birtok bizonyos hányadának beerdősítése elrendeltetnék.

Dr. gróf Forgách Balázs az E. L. 1926. évfolyamában „Az akác szerepe az Alföld fásításánál” cím alatt megjelent cikkében a bürokratizmus feletti kritikájával kapcsolatban azt mondja: „A hivatalos erdészeti köröknek közelebbi és szorosabb érintkezésbe kell lépniük a való élettel és *igen sok szempontból tekintettel kell lenniük az egyes birtokosok speciális helyzetére.* Tovább megint ezt a sok esetben megszívlelendő

tanácsot adja: „Az állam ne vállalkozzék a zsandár szerepére, elégedjék meg a szeretetteljes irányítással. A magyar ember amúgy sem tűri az erőszakot és nem lehet kívánni egy öntudatos gazdától, hogy saját birtokán csak kerülője legyen a saját telepítésű erdejének”.... Később: „Ne azzal kezdjük az Alföld fásítását, hogy mit kellene megtiltani... mivel tilalmi táblákkal alkotni semmit sem lehet”.

Baró Inkei Pál: „Üzemtervi kényszer és az erdőkategóriák” c. cikkében (E. L. 1929. évf. 2. füzet) az erdőket két kategóriába sorozza aszerint, amint azok a közérdek szempontjából minden körülmények között fenntartandók, vagy sem. Szerinte közérdek: „az erdőnek az éghajlati viszonyokra való hatása, az ország szükségleteinek ellátása, a helyes, lehetőleg egyenletes elosztás mellett minden olyan vonatkozás, mely más, többek érdekeit érinti. Azon erdők, melyek ezen közérdek biztosítására nélkülözhetetlenek, fenntartandók... A többi meglévő erdők szabad erdők, melyeknek fenntartása a köznek szempontjából csak átmenetileg lehet szükséges, míg azok erdőtelepítés vagy más körülmények folytán nélkülözhetők nem válnak”. (Ami szerintem csak akkor fog bekövetkezni, ha a többi erdő elegendő lesz az ország szükségleteinek a fedezésére s a fa-behozatal teljesen megszűnik. Szerző.) A hivatalos üzemtervi kényszert csak az első kategóriába tartozó erdőknél véli szükségesnek. Az üzemterv középső erdőről van szó s ehhezképest „képzeld bele magát annak az erdőgazdaságnak a helyébe, kinek az erdőgazdaság terén bizonyos törekvései vannak, ki az erdő jövedelmezősége kérdésében a saját érdekeit keresi. Viszont a tulajdonos tekintse a tulajdonában lévő erdőt a *nemzeti vagyion egy részének*, amelynek a köz szempontjából bizonyos feladatai vannak. A gazdának el kell ismernie, hogy vannak olyan közérdekek, melyeknek kívánalmai előtt meg kell hajolnia. A hatóság pedig hagyja a gazdát gazdálkodni a saját tulajdonán és ne vándikálja magának kizárólagos tulajdonul annak a megítélni tudását, hogy mit hogyan kell csinálni”.

Az Orsz. Erd. Egy. 1929 október hóban Parádfürdön tartott közgyűlésén gróf *Hadik János* elnök a megalkotandó új erdőtörvénytervezet alapelvei feletti vita bevezetésénél a többek között a következőkre hívja fel a figyelmet: „Mindnyájan tudatában vagyunk annak, hogy az erdőgazdaságot nem lehet és nem szabad a teljes gazdasági szabadság alapján berendezni. Az erdők fenntartásához, jókarbantartásához — különösen bizonyos vonatkozásokban — olyan fontos közérdekek fűződnek, hogy azok miatt a magángazdálkodás bizonyos mértékű korlátozását el kell fogadnunk. Másrészt azonban éppoly kétségtelen az is, hogy a közérdekből szabott korlátozásoknak nem szabad túlmenniük az okvetlenül szükséges mértéken. Mert fejlődésre csak olyan gazdasági ágazatnál számíthatunk, ahol a birtokos nem ütközik lépten-nyomon állami korlátozásokba s ahol a közérdek szem előtt tartása mellett saját gazdasági érdekeit is, lehetőleg teljes mértékben ki tudja elégíteni” ... „Nem drákói szigor, de a megértés, a jóindulatú támogatás, a méltányos igények feltétlen figyelembevétele, az eljárás könnyűsége azok az elvek, amelyeknek az új törvényt át kell hatniuk.” (1929. évf. 375., 377. l.)

A vita folyamán gróf *Keglevich Gyula* megjegyzi, hogy „míg az erdészek ideális erdőt kívánnak minden áldozat árán létesíteni, sokan a birtokosok közül idegenkednek minden újítástól. Véleménye szerint „mindkét részből vannak túlzások”. (379. l.)

Baró Inkei Pál „a közigazgatási bíróság kebelében alakítandó szakértő bíróság létesítésében látja az egyedüli biztosítékot a megnyugtató megoldásra”. (379., 380. l.) Ezt az álláspontját egy másik alkalommal, az O. E. Egyesület választmányi ülésén, az erdőtörvénytervezet tárgyalása során a következőképpen indokolta meg: „Az erdő kezelésének, fenn-

tartásának az érdekében kell, hogy az erdő olyanok kezében legyen, akiknél elsősorban a szakszempont érvényesül. *Akkor, amikor a közérdek és magánérdek szembekeverül egymással, kizárólag a szakszempont legyen az irányadó elv, amellyel a nézeteltérések elintézését nyernek. Én azt hiszem, hogy ebben a tekintetben nézeteltérés az államiak és a magánosok között nem lehet.*” (1930. évf. 173. l.)

„Hozzászólás az erdőtörvénytervezethez” című közleményében ugyan-csak báró Inkey többek között hangsúlyozza, hogy „az erdőfenntartás egyik főfeltétele, hogy helyes erdőgazdasági politika az erdőgazdaság jövővelmezőségét állandóan biztosítsa”. (1930. évf. 7. l.) Tovább azt fejtegeti, hogy annak a kérdésnek a tisztázására, vajjon helyénvaló volna-e az „államrendészet” szerveinek döntő befolyást biztosítani minden erdőre vagy sem, annak a körülménynek kell döntő befolyása legyen, hogy parancsolja-e ezt a közérdek vagy sem? E tekintetben pedig a közérdek három irányban nyilvánulhat meg: 1. a helyes erdőgazdálkodás keresztülvitele, 2. az erdőfenntartás biztosítása és 3. a közszükségletek kielégítése. Szerinte is „az erdőgazdaság helyes keresztülvitelének alapja az üzemterv, mely a közérdekkel ellentétes előírást nem tartalmazhat”. Sem az üzemterv pontos betartása, sem a másik két szempont nem teszi indokolttá a fokozottabb állami beavatkozást. És semmi ok sincs az államrendészeti alkalmazottaknak elsőbbséget biztosítani e tekintetben a hasonló szakkerettséggel bíró magánerdőtisztekkel szemben. (1930. évf. 8., 9. l.)

A fentiekhez hasonló nyilatkozatok hangzottak el később az erdőbirtokosok 1929 december 12-én tartott értekezletén is, amelyen a már kész törvényjavaslattervezetet vették tárgyalás alá az ország erdőbirtokosai. Kifejezésre jutott itt is az az általános vélemény, hogy a közérdekre való tekintettel a magángazdálkodás szabadságának bizonyos mértékű korlátozásától nem lehet eltekinteni. De emellett megfelelő biztosítékot és védelmet követeltek az erdőbirtokosok jogos és feltétlenül méltánylandó érdekei számára, mivel ezeket a törvénytervezetben nem találták meg. Ehhez képest az értekezlet br. Waldbott Kelemen javaslatát magáévátéve, kimondotta, hogy: „1. a törvénytervezetet ebben a formában megfelelőnek nem tartja s az abban megnyilvánuló, a magántulajdont mélyen sértő tendenciával szemben a leghatározottabban állást foglal; 2. a birtokosok jogainak védelme érdekében feltétlenül kívánja a független szakbíróság felállítását”.

A magánerdőbirtokosok álláspontjára vonatkozó fenti idézeteknél szintén mellőztem a lefolyt vita hevében kifejezésre jutott túlzásokat. Azt hiszem azonban, hogy ezek az idézetek is eléggé híven tükrözik vissza azt az általános véleményt, ami az erdőbirtokosok körében kialakult a „közérdek” szó értelmezésére nézve.

Ha összehasonlítjuk egymással az idézetek fenti két csoportja alapján a szakemberek és az erdőbirtokosok álláspontját, nem nehéz megállapítanunk, hogy a kettő között a lényegben jóformán nincsen eltérés. A különbség inkább csak abban mutatkozik, hogy az erdőbirtokosok nagyobb súlyt helyeznek annak a kidomborítására, hogy a magántulajdonnal kapcsolatos

jogaik magában a törvényben kellően megvédvé, mintegy körülbástyázva legyenek.

Mindkét fél elismeri, hogy az erdő, tekintet nélkül a tulajdonos jogi minőségére, általában *nemzeti vagyonnak* tekintendő s mint ilyen, gondos kezelésben részesítendő. Hogy az erdők hivatása a tulajdonos saját érdekei mellett a *közérdeket* is szolgálni s ennek keretében az ország faszükségletét ellátni, úgy, hogy minél kevesebb behozatalra legyen szükség. Mégpedig ellátni *állandóan*, vagyis nemcsak a jelenben és a közeljövőben, hanem a késő jövőben is. Amiből az is következik, hogy az erdő fenntartása alatt nem csupán azt kell érteni, hogy a talaj fával legyen borítva, hanem hogy a faállományoknak a korszerűnti megoszlása is lehetőleg megfeleljen az imént vázolt célnak.

A szakemberek különösen hangoztatják, de az erdőbirtokosok is elismerik, hogy az erdők fenntartásához és jókarbantartásához fűződő fontos közérdekre való tekintettel a gazdálkodás szabadságának *bizonyosmértékű korlátozására* van szükség, nevezetesen pedig szükség van az erdőgazdaság szabályozását célzó *üzemtervekre*, amelyek a közérdekkel ellenkező intézkedéseket nem tartalmazhatnak. És amellet, hogy a gazdaság vezetése arra hivatott szakemberek kezében kell legyen, szükség van a gazdaságnak bizonyosfokú *ellenőrzésére az államhatalom részéről*.

Abban is egyetért mindkét fél, hogy a közérdek címén megkívánt korlátozásoknak nem szabad túlmenniök az *okvetlenül szükséges mértéken*, vagyis azon a mértéken, amelyen túl a korlátozások akadályoznák az ország erdőgazdaságának a fejlődését. Erre nézve magában a törvényben kell biztosítékokat nyújtani a birtokosok részére. És emellet szükséges és kívánatos, hogy a törvény megalkotása és végrehajtása helyes gazdasági érzékkel történjék s hogy úgy maga a törvény, mint a végrehajtás a gazdasági élet fejlődéséhez sımuljon. Ehhez képest az üzemterveknek is olyanoknak kell lenniök, hogy az erdő jövedelmezése tekintetében ne követeljenek túlságos nagy áldozatokat a jelentől a jövő érdekében, s hogy a közérdek mellett ne maradjanak figyelmen kívül a tulajdonos jogos kívánságai sem, ami a gazdaság fejlődésének egyik legfőbb feltétele. Emellet úgy maga a törvény, mint az üzemtervek akkép legyenek

megszövegezve, hogy az erdőbirtokos tisztában legyen mindazokkal a rendelkezésekkel, amelyekhez feltétlenül alkalmazkodni köteles, de amelyeknek a korlátain belül szabadon mozoghat a gazdaság irányításánál.

Ha még külön is kiemelem Inkey Pál bárónak az Orsz. Erd. Egyesület választmányi ülésén, az erdőtörvénytervezet tárgyalása során tett és a birtokosok részéről senki által sem kifogásolt, fentebb már idézett azt a nyilatkozatát, amely szerint akkor, amidőn a közérdek és a magánérdek szembe kerül egymással, kizárólag a szakszempontot kell irányadóul venni, azt hiszem, mi szakemberek is mindnyájan meg lehetünk elégedve az erdőbirtokosok állásfoglalásával a „közérdek” értelmezését illetőleg, kapcsolatban az erdőgazdasággal.

A fenti megállapítások lényegükben fedik az én álláspontomat is, amelyet fentebb az E. L.-ből vett idézeteket megelőzőleg már röviden körvonalaztam.

(Folytatjuk.)

Erdőgazdasági munkásbiztosítás

Írta: Kállay Árpád

A munkásbiztosítás célja a társadalom munkából élő kisjövedelmű tagjai részére a véletlenül, vagy természetszerűleg bekövetkező munkaképtelenség esetére gyógykezelést és a megélhetésre a létminimumot biztosítani. A munkásbiztosítás szólhat 1. betegség, 2. baleset ellen, vagy 3. öregség, rokkantság, özvegység és árvaság esetére. Ez utóbbi megfelel a fixfizetésűek legtöbb helyen meglévő nyugdíjának.

Fennálló jogszabályaink a munkásságot a munkásbiztosítás szempontjából két nagy csoportra osztják: 1. az ipar, kereskedelem, bányászat, közlekedés és közhivatalok által alkalmazott fizikai és kisfizetésű szellemi munkásokra, 2. az őstermelő mező- és erdőgazdaság, valamint ezek őstermelő melléküzemei, úgymint az állattenyésztés, kertészet, szőlőművelés, méhészet, selymészet, vadászat, halászat körében foglalkozta-

tott őstermelő munkásokra. Első tekintetre látni, hogy itt a város intelligensebb és nagyobb igényű munkássága van külön választva a falu és pusztá kevésbé intelligens és kisebb igényű munkásságától. A két csoportban meglevő munkásbiztosítás mértéke és módja alkalmazkodik a biztosítottak intelligenciájához és igényeihez.

Ezek szerint az első csoportbeli, mondjuk röviden, ipari munkásbiztosítás sokkal többet nyújt, mint a másik. Az ipari munkásbiztosítást betegség és baleset ellen az 1927:XXI. t.-c., öregség, rokkantság, özvegység és árvaság esetére az 1928:XL. t.-c. szabályozza. Az őstermelőcsoport munkásbiztosítása meglehetősen szerény keretek közt marad. Betegségi biztosítás itt egyáltalán nincs, illetőleg a betegség esetén való ellátás legtöbbször a munkaadó feladata. A baleset elleni biztosítás már itt is általánosabb, de ez sem nyújt annyit, mint az ipari balesetbiztosítás. Itt a balesetbiztosítás az Országos Gazdasági Munkáspénztár (a volt Cselédpénztár) útján történik. Idevonakozó törvények: 1893:II. t.-c. 20. §-a, 1900:XXVIII. t.-c. 18. §-a, 1900:XVI. t.-c., 1902:XIV. t.-c., 1912:VIII. t.-c., 1913:XX. t.-c., 1922:II. t.-c., 39.555/1924. F. M. rendelet stb. Az öregség, rokkantság stb. esetére való biztosítás, mely az iparban is egészen újkeletű, az őstermelésnél egészen hiányzik.

Bár az erdőgazdaság az őstermelői csoporthoz tartozik, mégis vannak kivételes esetek, mikor az ipari csoporthoz kerül. Részben ezért, részben, mivel az erdészeti szakkörökben nem mindenki bír 'e kérdésben kellő tájékozottsággal, az Országos Társadalombiztosító Intézet egyes kerületi pénztárai pedig vagy túlbuzgóságból, vagy tájékozatlanságból olyan munkaterületeket is a Társadalombiztosító hatáskörébe igyekeznek bevonni, melyek törvény szerint nem tartoznak oda, s ezzel az erdőgazdaságokra kellemetlen precedenst teremtenek; ezért a következőkben azt kívánjuk tisztázni, hogy az összes jogforrások figyelembevételével az erdőgazdaság mikor esik az ipari és mikor az őstermelő munkásbiztosítás csoportjába.

Az 1927:XXI. t.-c. hatálya alá tartozó betegségi és baleseti biztosításokat az Országos Társadalombiztosító Intézet és még néhány különálló biztosító intézet teljesíti. Ezen törvény 1., 3.,

5. és 6. §-ai felsorolják, kik tartoznak a törvény hatálya alá betegségi, az 55—57. §-ai pedig, hogy kik baleseti biztosítás szempontjából. Az erdőgazdaságot a törvény következő rendelkezései érinthetik:

„1. §. biztosításra kötelezettek:

. . . . 2. az ipartörvény alá nem eső, de keresetszerűen folytatott vállalkozások, üzemek és foglalkozások . . .

. . . . 15. mezőgazdasági és erdei termeléssel... összefüggő mellékiparok . . .

2. §. E törvény hatálya nem terjed ki a mezőgazdaságra és az erdei termelésre, az állattenyésztésre, a halászatra, a kert- és szőlőművelésre, a selymészetre és a méhészetre.

Különösen nem terjed ki:

a) az 1. § 5. pontjának hatálya az előbbi bekezdésben megjelölt foglalkozási ágakba tartozó üzemek által házilag végzett kisebb építkezésekre;

b) az 1. §. 9., 10., 11., 12. és 13. pontjának hatálya az előbbi bekezdésben megjelölt foglalkozási ágakba tartozó megfelelő munkálatokra (raktározás; fuvarozás; gépjárművek tartása; vasúti üzemek, tekintet nélkül a hajtóerőre és fenntartási munkálataik; hajózás és tutajozás).”

A 2. §. tiltó rendelkezései tehát kiveszik az erdészetet a törvény hatálya alól, még pedig nemcsak a favágást, hanem a *házilag* végzett építkezést és egyéb a törvényben felsorolt olyan munkákat is, melyek nem őstermelő (nem a 2. §. 1. bekezdésében felsorolt) üzemek kebelében végezve, jelen törvény hatálya alá tartoznának. Ha azonban a favágást, valamint az építkezést, raktározást, szállítmányozást stb. nem az őstermelőüzem maga végzi házilag, hanem vállalkozó, keresetszerű foglalkozásként, akkor a favágás és a többi munka is az 1. §. 2. pontja értelmében az OTI-nél való biztosítás kötelezettsége alá esik. Tehát a favágás csak akkor biztosításra kötelezett, ha azt nem a birtokos házilag, hanem fakitermelő cég végezteti.

A másik eset, mikor az erdőgazdaság kapcsolatba kerül az ipari munkásbiztosítással, ha az erdőgazdaságnak mellékipara van (fűrésztelep, hordógyár, ládagyar stb.). Kár, hogy a törvény nem sorolja fel, mi értendő erdei mellékipar alatt. (Isme-

rünk ugyanis olyan bírói ítéletet, mely az erdei vasúti talpfa- és rönktermeléséből az erdőgazdaság iparszerűségére következ- tetett.) Természetesen maga az erdőgazdaság mellékipar esetén sem biztosításra kötelezett, csupán a mellékipar.

A törvény ilyen értelmezése teljesen megfelel az általános gyakorlati törvényalkalmazásnak, de megfelel a szakirodalom felfogásának és a bírói joggyakorlatnak is. Ez utóbbinak néhány esetét alább még ismertetni fogjuk.

Ambár a közölt törvény rendelkezései világosan és kétség- telenül kiveszik az erdőgazdaságot a társadalombiztosító-tör- vény hatálya alól, a törvény végrehajtása a gyakorlati életben e tekintetben még sem olyan egyöntetű, amilyennek lenni kel- lene. Ismerünk erdőgazdaságot, amely saját elhatározásából biz- tosítani akarta az OTI-nél munkásait, de az OTI illetékes kerü- leti pénztára a törvényre való hivatkozással természetszerűleg nem fogadta el a biztosítást, de viszont ismerünk olyan, kizáró- lag saját területen házilag dolgoztató erdőgazdaságot is, melyet egy másik kerületi pénztár ugyanarra a törvényre való hivat- kozással minden tiltakozás ellenére bevont a biztosítási kötele- zettség alá, sőt, melyet jogerős bírói ítélet kötelez az OTI-nél való munkásbiztosításra.* Így tehát ugyanazon törvények és jogszabályok alatt élő területen két egyébként teljesen azonos személy közül az egyik akarata ellenére kényszerítették arra, ami a másiknak tilos.

Ez a homlokegyenest ellenkező, kétféle törvényalkalmazás a munkásbiztosítás terén bizonytalanságot teremt az erdőgazda- ságok számára. Sürgős szüksége jelentkezik itt egy olyan tör- vényes rendelkezés kiadásának, mely e bizonytalanságot meg- szüntesse az anélkül is ezer gonddal küzdő, válságos helyzetű erdőgazdaságunk javára. Van egy régebbi törvényparagrafus (1913:XX. t.-c. III. §.), mely ma is érvényben van (az 1927:XXI.

* A szóbanforgó bírói ítélet teljesen logikátlan indokolása így szól: „... különösen azon ténykörülményből, hogy az erdőgazdaság évenként 7000 ürméter fát termel s abból 1000 ürmétert használ fel, a többi pedig eladja, a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az erdőgazda- ság az őstermelés kereteit meghaladja és az iparszerű fatermelés fogalma alá esik.”

t.-c. 2. §. harmadik bekezdése szerint) és amely felhatalmazza a földművelésügyi és a kereskedelemügyi minisztert arra, hogy ha a mező- és erdőgazdasági munkásbiztosítás körében kétségesse válnék, hogy valamely munkakörben alkalmazottak biztosítása a gazdasági vagy az ipari munkásbiztosítási törvények szerint történjék-e, e kérdést együttesen kiadandó rendelettel szabályozzák.

Mivel ezek szerint az összes jogszabályok ellenére a gyakorlatban ténylegesen előfordul olyan eset — bár ma még csak szórványosan —, hogy OTI határozata, sőt jogerős bírói ítélet kötelez tisztán házilag fatermelést végző erdőgazdaságot az ipari munkásbiztosításra, ezért az Országos Erdészeti Egyesület felterjesztéssel fordult az 1913:XX. t.-c. 3. §-ára való hivatkozással az illetékes minisztériumokhoz, kérve annak ismételten és világos kimondását, hogy az erdőgazdaságok által saját területen házilag végzett fakitermelési és egyéb gazdasági munkák munkásbiztosítás szempontjából nem tartoznak az OTI hatáskörébe, nemcsak a tűzifa, hanem a szerfa, talpfa, zsindegy stb. termelését illetőleg sem és akkor sem, ha az erdőbirtokos nem magánember, hanem jogi személy. Csatoltatott a felterjesztéshez annak okmányszerű bizonyítása, hogy az OTI egyes vidéki közegei bevonnak olyan erdőbirtokot is a Társadalombiztosítónál való biztosítás kötelezettsége alá, mely kizárólag saját területén házilag végez erdőgazdasági munkákat, mely tehát törvény szerint nem biztosításra kötelezett. Csatoltatott az ország legkülönbözőbb erdőbirtokaitól, összesen 18 különböző, részvénytársasági, alapítványi, városi, egyházi, állami és magán-erdőgazdaságtól begyűjtött adatok alapján annak igazolása, hogy a saját birtokukon dolgozó erdőbirtokosok a társadalombiztosító-törvény értelmében *általában nem* biztosítják munkásaikat az OTI-nél, akkor sem, ha az erdőbirtokos nem magán-, hanem jogi személy. Tárgyaltatott a felterjesztésben végül a társadalombiztosító-törvény szakirodalma és a bírói joggyakorlat néhány idevonatkozó esete, melyek szintén mind ugyanezt bizonyítják.

A bírói joggyakorlat néhány esete:

„Az erdei termelésnél alkalmazottak, amennyiben a gazdasági termelést nem az ingatlan tulajdonosa, haszonélvezője, vagy egyáltalán az ingatlan állagának birtokosa, hanem oly természetes vagy jogi személy gyakorolja vállalkozásszerűleg, aki a faállományt vagy annak egy részét nem rendszeres erdőművelés végett, hanem kizárólag a faanyagnak, mint ilyennek előállítás és értékesítése végett szerezte meg, úgy betegség, mint baleset esetére biztosítandók. (Á. Mb. H. 4488/1909.)

Az erdőbirtok tulajdonosának saját erdejében házilag és kézierővel folytatott tűzifatermelése betegségi és balesetbiztosítási kötelezettség alá eső iparszerű fatermelésnek nem minősíthető (Á. Mb. H. 6565/1911. sz., K. M. 7039/1910. sz.).”

A következő elvi határozat azt mondja ki, hogy az őstermelési üzemek (a társadalombiztosító-törvény 2. §-ában felsorolt foglalkozások) még akkor sem esnek biztosítási kötelezettség alá, ha részvénytársaság tulajdonát képezik.

„Szőlőművelésnél alkalmazott egyének akkor sem esnek biztosítási kötelezettség alá, ha a szőlőműveléssel kereskedelmi társaság foglalkozik (Á. MB. H. 953/1907. sz. elvi hat.).”

E felterjesztésre válasz még nem érkezett. Ugy tudjuk azonban, hogy a földművelésügyi minisztérium illetékes ügyosztályának az a véleménye, hogy a mezőgazdasági munkák analógiájára a favágás megfelel az aratásnak, a fa szállítása a mezőgazdasági betakarításnak, tehát a favágástól a fának vasúti kocsiba való berakásáig minden munka, beleértve az erdei fegyártmányokkal végzett munkákat is (talpfa, donga, keréktalp, zsindeley stb. termelést és az erdei szénégetést is). Tehát az erdőgazdaság ezek szerint sem tartozik az OTI-hez.

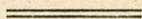
Vizsgáljuk meg végezetül, mit jelentene a Társadalombiztosító hatáskörébe való tartozás az erdőbirtokos és mit a munkás szempontjából.

Vegyünk fel példának egy 7000 kat. holdas erdőbirtokot, hol az évi hozadék kereken 10.000 m³. A munkásbiztosítás szempontjából figyelembe jövő kiadások (munkadíjak) kb. így alakulnak:

	Pengő
Termelési költség	16.000
Közelítés, szállítás, útfenntartás stb.	46.000
Személyzeti fizetés	28.000
Erdősítés, vadászat stb.	10.000
Összesen:	100.000

Ezután a munkaadó fizetne kb. 5% betegségi járulékot, azaz 5.000 pengőt és hozzávetőleg 4.000 pengő balesetbiztosítási járulékot (veszélyességi osztály XXII., veszélyességi arányszám 94.), vagyis összesen 9.000 pengőt. Ehhez járul még, hogy az erdőbirtok folyton változó munkásainak az OTI-hez való be-, kijelentgetése, az OTI-vel való levelezés, igazolványkiadás, adategyűjtés, ellenőrzés, nyilvántartás, kimutatáskészítés stb. egy ügyes tisztviselő több mint fele munkaidejét leköti. Ez a kiadási többlet úttiszlákkal, bélyeg- és nyomtatványdíjakkal és egyéb apró kiadásokkal legalább évi 2.000 pengőre tehető. Így tehát az erdőbirtok összes társadalombiztosító terhe 11.000 pengő volna. Ezenkívül a munkás is fizet 5.000 pengő betegségi járulékot. Ha az elmúlt 1929/30. évben a kat. holdankénti tiszta jövedelem 5.00 pengő volt, 7000 holdon 35.000 P, úgy az OTI-járulék és egyéb költség a tiszta jövedelemnek 31.4%-a volna. Tudjuk azonban, hogy a múlt télihez képest a faárak kb. 10%-kal estek, a kiadások jelentékeny csökkenése nélkül. Ha a 10.000 m³ fa bruttó eladási ára tavaly 170.000 pengő volt (230 P/10 tonna = 230 P/13.5 m³ = 17.00 P/1 m³), ennek kb. 10%-os értékcsökkenése 17.000 pengő, a tiszta jövedelem tehát ebben az évben 35.000 P — 17.000 P = 18.000 P. Ebben pedig a 11.000 pengős társadalombiztosító költség 61%-át tenné ki. Nem akarjuk feltételezni, hogy még vagy 5%-os faáresés jön, mert akkor már negatív jövedelemben járnánk, de hiszen a helyzet anélkül is, ma is, az általános rossz gazdasági helyzeten felül is az erdőbirtokra annyira kedvezőtlen, hogy józan logikával teljesen lehetetlen ma arra gondolni, hogy az erdőbirtokos a Társadalombiztosítónál való biztosítás igen súlyos anyagi megterhelésével sujtassék.

Nézzük meg még végül a munkásság szempontjait. Az őstermelő, erdőgazdasági munkás, illetőleg a munkás javára az erdőbirtokos a betegségi és öregség-, rokkantsági biztosításnál ugyanazon, a baleseti biztosításnál pedig még magasabb járu-
lékot fizetne az OTI-nek, mint az ipari munkás, — ha a biztosítási kötelezettség fennállana. Tehát a várostól, orvostól, beteg-
ápolóintézményektől, kultúrától távol, az erdőn élő munkás ugyanannyit fizetne, mint a nagyobb igényű, több megbetege-
dési lehetőség közt élő, orvoshoz, patikához közel lakó, azt gyak-
rabban igénybe vevő és a legújabb modern gyógykezelésben könnyen részesíthető városi munkás. Hogy itt valami diszpari-
tás forog fenn, azt nem mi fedezzük fel, azt a törvényhozás már jó pár évtizedes működésében kifejezésre juttatta azzal, hogy
más szabályokat alkotott az őstermelő és mást a városi mun-
kásság részére. Nyilvánvaló tehát, hogyha az erdei munkás ugyanazt fizeti, mint a városi, de speciális helyzeténél fogva kapni sokkal kevesebbet kap, akkor rossz üzletet csinál. Esze-
rint tehát az erdőgazdaságok munkásának sem előnyös a Tár-
sadalombiztosítóhoz való tartozás. Tagadhatatlan ezzel szemben,
hogy az erdei munkásságnak mai munkásbiztosítása primitív és nem kielégítő, tehát javításra és továbbfejlesztésre szorul.
Ez a kérdés még megoldásra vár. De a megoldásra most pillan-
tatnyilag — az őstermelés különösen súlyos gazdasági helyzete miatt — nem alkalmas az idő, de ha alkalmas lesz is, az erde-
szet soha nem tartozhat az ipari munkásbiztosításhoz, mert a fent említett diszparitás bizonyos mértékben mindig meg lesz.
De azonfelül is, mi a munkásság szempontjából is sokkal job-
ban bízánk például az Országos Gazdasági Munkáspénztár megerősítésében és racionális továbbfejlesztésében, mint a
gigantikus adminisztrációjú, felhőkarcolót építő Társadalom-
biztosítóban.

A Magyar- és a többi közép-európai országok fakereskedelmi szokványai

Írta: dr. Fazekas Ferenc.

(Folytatás.)

Átadás, szállítás, átvétel.

Budapesti szokvány.

Az átadást és átvételt a teljesítési napon — egyéb kikötés hiányában — reggel nyolc órakor kell megkezdeni és — kivéve az ünnepnapokat vagy a felsőbb erőhatalmat — a teljesítés befejeztéig egyfolytában kell eszközölni.

Bécsi szokvány.

Az árunak leszállítása csak a vevő, vagy megbízottja részére eszközölt tényleges átadással tekintendő megtörténtnek. Hajózási és vasúti feladási fuvarlevelek, vagy conossementok átadása nem jelenti a megtörtént leszállítást, csak az árunak utalását átadásra.

Ha más egyesség nincs, az átadás előkészítését, továbbá az átvétellel kapcsolatos összes manipulációk költségeit (így az áru felmérését, vagy szállításra történő csomagolását is) eladó viseli. Kivételt képeznek a tengerentúli fák, a lemezek, fornérok és rétegelt fák, melyeknél — más megállapodás hiányában — a csomagolás költségeit vevő viseli.

Az árunak sártól, pizsoktól és jégtől annyira megszabadítotttnak kell lennie, hogy hiányosságai felismerhetők legyenek.

A vevő vagy meghatalmazottja által megtekintett és az ő rendelkezése szerint szállításra elfogadott áru ténylegesen átvettnek tekintendő.

A bélyegzőbaltával való leütés csak a minőségileg való megfelelésnek külső jelzése, ezen jelzés azonban még nem jelenti egyúttal a tulajdonátruházás, a tulajdonba való tényleges átadás megtörténtét is.

Berlini szokvány.

Az egyenkénti lebélyegzés által vevő csak azt ismeri el, hogy az áru minősége és mérete a kötésnek megfelelő, függőben marad azonban a mennyiségnek megállapítása és a méretviszonyoknak a kötlevél előírásaival való egyeztetése. Az egész tételnek átbélyegzése egyenkénti vizsgálat nélkül csak a külső minőség és méreteknak megfelelését jelenti, hátra marad azonban ekkor még az egyes darabok egészségi állapotának és tömegének megállapítása.

A felmérés költségei eladó által viselendők.

Hamburgi szokvány.

Az áru lebélyegzése egyet jelent az áru megtekintésének megtörténtével, tehát igazolja ezen lebélyegzés azt, hogy vevő az árut a kötésnek megfelelőnek találta és ennek folytatálagosan azután az a következménye, hogy minőségi kifogás már később nem tehető.

Csomagolást vevő fizeti.

Esseni szokvány.

Egy tételnek általános megtekintése még nem számít átvételnek.

A mérés rendszerint közösen folytatandó le. A méréssel kapcsolatos munkák, átfogatás stb. eladó által fizetendők.

Minőség: származási hely.

Budapesti szokvány.

Ha az áru származási helye kikötöttetett, a vevő a fa szövét (struktúráját), növést, likacsosságát nem kifogásolhatja. Ha a származás helye nincs kikötve, úgy az eladó bármely származású fát szállíthat.

Bécsi szokvány.

Ha feltételül kötöttetett ki egy bizonyos erdőbirtokról, vagy egy bizonyos vidékről, vagy egy bizonyos ipari üzemből való

származása az árunak, úgy a fa csak abból a bizonyos erdőbirtokból, azon bizonyos vidékről, vagy azon bizonyos üzemből szállítható.

Ha a származás általában egy tágabb területű megjelöléssel van megadva, úgy a fa az illető ezen területről szállítandó.

Jobb minőség szállítása csak akkor van megengedve, ha az egyenlő értékű származására nézve.

Minőség: próbaszállítás esetén.

Budapesti szokvány.

Nem tárgyalja.

Bécsi szokvány.

Próbára történt eladás esetén az eladott árut a próbának megfelelő minőségben kell leszállítani.

Berlini szokvány.

Egy résztételnek megtekintése utáni vételénél, vagy próbaküldemény alapján történt kötésnél, az árunak a látható, vagy felismerhető, meglévő tulajdonságai a mérvadók a szállításra vonatkozóan.

Minőségi kifogásolás.

Budapesti szokvány.

Ha eladó és vevő, vagy meghatalmazottaik az áru elszállítása előtt együtt jelen vannak s az áru szakszerű megvizsgálása a helyszínén lehetséges, úgy az áru minősége ellen felmerülő kifogásokat azonnal meg kell tenni.

Egyébként a vasúton szállított árut — más kikötés hiányában — minőségileg átvettnek kell tekinteni, ha vevő az árut a vasút értesítvényének (avizó) kézbesítését követő három napon belül az eladónak rendelkezésére nem bocsátotta.

Vasúton történő szállítás esetén az áru rendszerint a vasúti állomáson bocsátható az eladó rendelkezésére.

Ha az áru a vasúti vagy hajóállomáson meg nem vizsgálható, úgy vevő tartozik az áru gondos és szakszerű megőrzéséről a lehető legkisebb költség mellett gondoskodni. Jogosult minőségi kifogás esetén e költségek — ideértve az árunak a vasúti állomásról való esetleges elfuvarozásával és beraktározásával járó költségeket — az eladót terhelik.

Egy-egy kocsirakomány áru — az eladó ezzel ellenkező hozzájárulása hiányában — csak teljes egészében bocsátható rendelkezésre.

A budapesti ezen szokványok tárgyalásával egyidejűleg még a következőkre is kiterjeszthetjük itt figyelmünket:

Utólagos minőségi kifogásolások kiküszöböléséről különösen az eladónak, lehetőleg már preventíve, a kötlevelek szerkesztésénél gondoskodni kell. *Clara pacta, boni amici*. A jól szerkesztett és részletes kötlevél már előre gondol minden eshetőségre. És a jó kötlevél sohase pongyola. Nem hiányoznak belőle sokszor igen fontos szerkezeti részek sem és nincsenek beléje tartozó egyes megállapodások csak úgy szóbeli úton leszögezve. *Verba volent, scripta manent*.

Minőségi kifogásolások ellen eladónak a legbiztosabb védekező módja, ha eladó az árut vevőnek — előzetesen, még a szállítások megtörténte előtt, minőségileg részleteiben is — véglegesen átadja, vevő azt egyenkénti megtekintés után, véglegesen átvette és ezen tényt a két fél egymásnak írásban is leigazolta.

Kötlevekben a minőség részletes körülírását szokták helyettesíteni ezen szavakkal is: „az ismert és elfogadott minőségben”. Vagy jogilag még határozottabb a következő kifejezés: „a megtekintett és elfogadott minőségben”.

Vevők óvatosságát tüntetik fel a kötlevekben gyakran látható következő kikötések:

„Végleges minőségi átvétel fenntartásával”, vagy:

„Végleges minőségi átvétel csak vevő telepén történik meg. A minőség tekintetében eladó mindaddig felelős vevővel szemben, míg a szállítmány feldolgozása, vagy mások által történt végleges átvétele annak teljesen megfelelő minőségét bebizonyítja”, vagy egy másik ilyen szokásos formula:

„Minden szállító, illetve vállalkozó, vagy eladó jótállást vállal, hogy az általa szállított áruk és végzett munkák a kikötött és törvényi kellékeknek megfelelnek és amennyiben a már átvett áruk és munka, vagy azok egy része, az alkalmazásbavételnél vagy elhasználásnál minőség tekintetében meg nem felelőknek mutatkoznának, tartozik szállító, illetve vállalkozó, vagy eladó azoknak rendelkezésre bocsátandó részét megfelelő minőségű áruval, illetve munkával pótolni.”

Az annyira rettegett minőségi kifogások esetére tehát a gondos eladó és az óvatos vevő egyaránt már jó előre felkészül. Nehogy hanyagságával bármelyik fél a másiknak szabadon kiszolgáltatassa magát már kötleviszerkesztésekor.

Ügyletkötés idején, amelyik fél gazdaságilag erősebbnek mutatkozik, természetesen az jobban tudja egyenlő jogi felkészültség és gondosság esetén is, saját feltételeit érvényesíteni és elfogadtatni.

A szállított minőségekre vonatkozóan a tőzsdei áruüzleti szokásokból felemlíthetjük itt a következőket:

Szerződésileg kikötőtnél jobb árut visszautasítani nem lehet. Nem egészséges árut vevő csak akkor köteles átvenni — még megtekintésre kötött vétel esetén is —, ha eladó őt kifejezetten figyelmeztette arra, hogy az áru nem egészséges, vagy ha az áru minősége ezekkel a kifejezésekkel: „tale-quale”, „úgy, amint van”, „in Bausch und Bogen” jelöltetett meg. Kifejezetten ilyen tale-quale eladás esetén, még utólag felfedezett hiányokért sem felel eladó.

Kiemelik a tőzsdei áruüzleti szokások azt is, hogy csalás esetén természetesen eladó bármilyen esetben felelős marad.

B é c s i s z o k v á n y.

Az esetleges anstandok itt 5 napon belül adandók fel és pedig távirati úton, vagy ajánlott levélben.

Ha az árunak elküldés előtti átvétele kikötöttség és vevő vagy helyettese az átvételre történő szabályszerű meghívás dacára sem jelent meg, eladó ilyen esetben vevő részére ajánlott levélben az átvételre megfelelő póthatáridőt tűz ki. Ha vevő

vagy helyettese átvételre ekkor sem jelenik meg, úgy elveszti vevő a jogát az áru minőségi meghiányolásához.

Ha az áru minőségi megvizsgálása és meghiányolása a vasútállomáson nem történhetik meg, úgy az elszállított és meghiányolt áru azonosságát vevő minden kétséget kizáróan tartozik bebizonyítani.

Kívülről nem látható, úgynevezett belső hibákért, melyek a feldolgozás alatt vagy után jelentkeznek, eladó felelősségre már nem vonható. Ha azonban idevonatkozó valamilyen előírás a kötlelvebe előzetesen bevétetett, természetesen ezen előírás kötelező erejű marad.

Prágai szokvány.

Az áru még a vasúttól való elszállítás előtt hiányolandó meg, azonban vevő jogosított az árut a vasúti raktárban a minőség megállapítása céljából elraktározni.

Pozsonyi szokvány.

Megengedi a vagonrakomány felosztását és részbeni meghiányolását. Nevezetesen vasúti szállításoknál a nem megfelelő rész kifogásolható, ha az nem több, mint a szállítmány 25%-a, egyébként csak az egész vagonszállítmány együttesen anstandolható.

Berlini szokvány.

A minőségi kifogásolás határideje 6 nap.

Hamburgi szokvány.

Minőségi kifogásolás határideje 4 nap.

Próbaküldemények minőségileg nem hiányolhatók meg, ha kereskedelmi átlagáru küldetett; mégis, igen, az esetben, ha a tulajdonsága az árunak a kikötöttől lényegesen eltér. Ebben az esetben azonban ki van zárva az utánszállításra vagy kártérítésre vonatkozó igény.

Ha a szállításnak csak egy része hiányos, úgy csak ezen rész hiányolandó meg, kivéve, ha a megfelelő elfogadott meny-

nyiség csak aránylag kicsiny hányadú, mert ez utóbbi esetben az egész szállítmány együttesen, osztatlanul kifogásolandó.

Rejtett hibákért eladó nem kezeskedik, kivéve, ha azokat eladó, tudva, csalafintán elhallgatta.

Esseni szokvány.

A kifogásolás határideje 8 nap.

Vevő köteles minden esetben átvenni a szállítmányt szállítási határidőn túl is, ha szállítás előtt nem érkezett be eladóhoz a vevő lemondása, illetőleg az ügylettől visszalépő levele.

Minőségi kifogásolásnál a meganstandolt egész mennyiségnek érintetlenül kell maradnia a szakértői szemléig.

A méretek kifogásolása.

Budapesti szokvány.

Nem tárgyalja.

Bécsi szokvány.

A méretek meghiányolásának határideje 8 nap.

Mennyiségi hiányok.

Budapesti szokvány.

Az áru mennyiségére (darabszámára) vonatkozó hiányok más kikötés híján legkésőbb öt nappal az áru beérkezéséről szóló értesítés kézhezvétele napjától közlendők. A hiány — amennyiben a fuvarozó intézet ezt meg nem tagadja — számolás útján hivatalosan állapítandó meg.

Ha a fuvarozó intézet a számlálást megtagadja — amit a vevő hivatalosan igazoltatni tartozik —, úgy köteles a vevő erről az eladót azonnal táviratilag azzal a felhívással értesíteni, hogy a számláláshoz meghatalmazottját legkésőbb 3 napon belül küldje ki. Ha az eladó meghatalmazottját nem küldi ki, valamint akkor is, ha a hivatalos hiánymegállapítás az áru értékével arányban nem álló költségekkel és nehézségekkel járna,

úgy a vevőnek kötelessége a mennyiségi hiányt más, hitelt érdemlő módon (hatósági személy, tanukkal felveendő jegyzőkönyv stb. útján) megállapítani.

Minden, a hiány megállapításával felmerült költség — amennyiben hiány állapítottatik meg —, egyéb kikötés híján, az eladót terheli.

A mennyiségi hiány konstatálása azonban a gyakorlatban nehezen vihető keresztül abban a formában, ahogyan azt a szokványok előírják. Mikor is a vevő az árut a szállító vállaltól, rendszerint a vasúttól, átveszi, a hiány azonnal nem is állapítható meg mindjárt ott a helyszínen, a vagon kirakása előtt. Például a deszkákat, vékonyabb rönköket stb., a hazaszállítás folyamán előbb meg kell olvasni, fel kell azokat jegyzébe venni, hogy egy esetleges hiány, a manco, konstatálható legyen. Ezen felvétel befejezése után pedig az áru természetesen már nincsen is a szállító vállalat területén. Például a Máv. területéről már átfutott iparvágányon a fél területére, vagy kocsikon útban van a vevő raktára felé. A szállító vállalat bevonásával eszközölt hivatalos megszámlálás különben is csak akkor történik, ha a fél azt előzetesen kéri és ezért járó illetékeket a vasútnak meg is fizeti. Ha a szállítások rendben mennek, ezen illetékeknek a fizetése fölösleges és elkerülhető többletkiadásnak mutatkozik és minthogy a felek nem is gondolnak előzetesen mennyiségi hiányok előfordulására, ezen hivatalos megszámlálását az árunak nem is kérik. (Már csak az ezzel járó körülményes időt rabló eljárások elkerülése miatt sem.) És ha a hiány a vagon teljes kirakása után mégis konstatáltatik, egy ilyen hivatalos megolvasása az árunak a vasútnál, utólagosan, a mondottaknál fogva, már fizikailag keresztül-vihetetlen.

A mennyiségi hiányok konstatálása ezért ritkán történik a fakeskedelemben, a vasút által történt igazoló iratok, vagy hatósági személyek közbejöttével, a gyakorlatban egyszerűbb módok vezetnek inkább eredményre.

Mindkét fél által pontosan felvett, egymásnak idejében megküldött, egyeztetett és ellenőrzött konszignációk, esetleg személyes tanuzások, továbbá még jegyzőkönyvek felfektetése

is, majd az árunak elkülönítetten történt megőrzése eladó vagy megbízottja személyes megérkezéséig, vagy írásos rendelkezésig, mindezek rendszerint elégséges óvintézkedések, mennyiségi hiányok esetére és a kielégítő megoldás számára megfelelő alapot is képeznek.

Bécsi szokvány.

A darabszám hiányát 3 napon belül tudatni kell eladóval.

Ha lehetséges, a hiányt még vasúttól elszállítás előtt kell hivatalosan konstatáltatni, mindenestre azonban a számlálás korrektsége fölötti minden kétséget kizáró módon kell annak megtörténnie.

Ha azonban a megszámlálás a vasúti pályaudvaron nem lehetséges, történhetik ez a vevő telepén is. Ekkor azonban a vasútról a telepre szállított árunak azonossága minden kétséget kizáró módon igazolandó.

Ha az áru küldésénél az elszámlolás alapja kötlevélszerűen a föl- vagy leadóállomáson megállapított súly, ez esetben vagy a küldő, vagy a címzett köteles az egyesség szerint ezen hivatalos súlyt a szállító vállalattal megállapíttatni. Ha a feladó a hivatalos lemérlegeltetést elhagyta, úgy címzettnek joga van a súlyt leadóállomáson hivatalosan felvétetni.

Ha mindkét fél elmulasztja a hivatalos lemérést, úgy a fuvarlevélbe bevezetett súlyadat az elszámlolás alapja mindaddig, míg ki nem mutatja valamelyik fél, hogy ezen súly helytelen.

Pozsonyi szokvány.

Kifogásolás határideje 3 nap.

Berlini szokvány.

Kifogásolás határideje 50 tonna küldeményig: 6 nap; 50 tonnánál nagyobb küldeményeknél: 15 nap.

Hamburgi szokvány.

Mennyiségek 4 napon belül hiányolandók meg.

Anstandolási jogának elvesztése mellett köteles vevő kifo-

gásolás esetén is az árut egyelőre eladó számlájára és veszélyére kirakni és annak rendelkezésére elszállítani, de mégis csak akkor, ha a kifizetett fuvar- és egyéb költségek előzetesen viszsza-fizetettek és a hiányos szállítással okozott kár megtérítetett.

Vevő az árut csak akkor küldheti vissza, ha eladót megfelelő — legkevesebb egyheti határidővel — az áru fölérti rendelkezésre eredmény nélkül szólította föl.

Esseni szokvány.

Mennyiségek kifogásolásának határideje: 8 nap.

(Folytatjuk.)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Jegyzőkönyv

az Országos Erdészeti Egyesület igazgatóválasztmányának Budapesten, 1931. évi február hó 28-án, az egyesület székházában tartott rendes üléséről.

Megjelentek: gróf Hadik János elnök, Térfi Béla és báró Waldbott Kelemen alelnökök, Balogh Ernő, Földváry Miksa, Fröhlich Brunó, Gyarmathy Mózes, Hinfner György, Ivanich Ferenc, Karsai Károly, gróf Keglevich Gyula, Kovács Gábor, Kozma István, id. gróf Mailáth József, ifj. gróf Mailáth József, Mihalovics Sándor, Matusovits Péter, Osztrólczy Géza, Osztrólczy Miklós, Papp Béla, örgróf Pallavicini Alfonz Károly, Péch Kálmán, Pfeiffer Gyula, Schmid Ernő, Schmidt Károly, Takách Zsigmond, gróf Teleki József, Véssey Ferenc, Véssei Mihály, Vuk Gyula és Zügn Nándor yál. tagok, Bíró Zoltán ügyvezető, Lengyel Sándor segédtitkár, Irinyi Aurél, Becker Róbert és dr. Fehér Dániel rendes tagok.

Gróf Hadik János elnök: Üdvözlöm a megjelenteket és az egyesület igazgatóválasztmányának a mai napra kitűzött ülését megnyitom.

Távolmaradásukat kimentették: dr. Ajtay Sándor, gróf Andrássy Sándor, borhii Borhy György, Fekete Zoltán, dr. Hammersberg Géza, báró Inkey Pál, Kallivoda Andor, gróf Károlyi Gyula, Kiss Ferenc, Nagy László, Onczay László, Papp-Szász Tamás, Rimler Pál, gróf Széchenyi Aladár.

A jegyzőkönyv vezetésére Lengyel Sándor segédtitkár urat, annak hitelesítésére pedig Kozma István és Gyarmathy Mózes urakat kérem fel.

A mai választmányi ülésünk tárgysorozatán rendkívüli fontosságú gazdasági kérdések szerepelnek, amelyek közül kettő a magyar erdőmérnöki kar érdekeit is igen messzemenőleg érinti.

Elsősorban a műfatermékek vámjának kérdésével kell foglalkoznunk.

Igen jól méltóztatnak tudni, hogy a cseh vámháborúval kapcsolatosan a kormány a tűzifát már jelentékeny vámmal terhelte.

Egyesületünk elérkezettnek látja az időt arra, hogy a műfatermékeknek vámmal való megterhelése érdekében is sorompóba lépjen.

Az eddigi rendszer teljesen tönkretette a belföldi fűrészipart, úgyhogy a legutóbbi időkben a nyers műfa értékesítése az erdőgazdaságoknak határozottan gondot okozott.

Úgy vélem, hogy a vám és a forgalmi adó kérdésének az egyesület kívánságainak megfelelő megoldása hozhatja csak meg az erdőgazdaság annyira szükséges védelmét és az értékesítés megjavulását.

A másik fontos kérdés az államvasút tűzifabeszerzésének ügye.

Eltérőleg a többi közszállításoktól, de eltérőleg az államvasutaknak a talpfabeszerzésnél követett eljárásától is, — ahol az ajánlatokat a fogyasztási helyre szállított anyagokra követelik —, a tűzifát az államvasút a fogyasztóhelyek megjelölése nélkül, feladóállomási áron szokta versenytárgyalásra kiírni és megvásárolni.

A most érvényben lévő polgári fuvardíjkezdvmény a külföldi fával szemben jelentékeny előnyt biztosítana a hazai fának abban az esetben, ha az államvasút is a rendeltetési állomásra beszállítva követhetné az árajánlatokat és ebben az esetben a nagy nyilvánosság lenne a szállítások megfelelő odaítélésnek leghivatottabb ellenőre.

Magának a versenytárgyalásnak elbírálása is így könnyen és gyorsan foganatosítható, ami pedig mindenesetre a köz érdekében áll.

Ezért állást kellene foglalnunk abban az irányban, hogy az ide kiírások már ilyen értelemben történjenek.

Tekintettel arra, hogy a belföldi tűzifatermelésnek közel 80 százaléka cser és tölgy — amelyeknek elhelyezése ma rendkívül nehéz —, feltétlenül módot kell találni a könnyebb értékesítés biztosítására.

Kérésünkre a földművelésügyi miniszter úr megküldte az erre vonatkozó törvényjavaslatot egyesületünknek. Mivel a megküldött törvénytervezet a magyar termelés érdekeit biztosítaná, illetőleg a magyar tűzifát megfelelően megvédené és ezen javaslat törvényerőre emelkedése rendkívül sürgős, az egyesület elnöksége azonnal felterjesztéssel élt a földművelésügyi miniszter úrhoz, amelyben kérte, hogy minél előbb vigye a törvényhozás elé.

Sajnálattal értesültünk arról, hogy a törvényjavaslat ügye a kereskedelmi körök ellenzése következtében háromhónapi vajúdás után

útból kátyuba került. Ezért erélyesen kell állást foglalnunk a magyar tűzifa védemének mielőbbi megoldása mellett.

Azt reméltük, hogy ma már a végrehajtási utasítást is tárgyalhatjuk. Mivel azonban ennek lehetősége nincs meg, szükséges, hogy a t. igazgatóválasztmány a végrehajtási utasítás megtárgyalására megfelelő összetételű bizottságot küldjön ki.

T. Igazgatóválasztmány! A hivatalos lap február 20-iki száma közölte az egyes állami tisztviselői kategóriákra megállapított úgynevezett normálstátust és ebből megütközéssel láttuk, hogy az erdőmérnöki létszámot az eddigi 222 emberből álló személyzettel szemben 180-ban állapították meg, dacára annak, hogy az új államkinestári erdőbirtokokon öt olyan alkalmazott vált szükségessé, akiknek munkarejét teljesen ezeknek az új birtokoknak az adminisztrálása köti le.

Végeredményben tehát 175 tisztviselőnek kellene ellátni azokat a teendőket, amelyeket már eddig is 222 ember sem tudott megfelelően ellátni.

Nem bírta pedig ellátni azért, mert az erdőgazdasági kérdések kivétel nélkül helyszíni elbírálást igényelnek és a legnagyobb hiba az, ha ezeket a kérdéseket a helyszínének és a birtok körülményeinek alapos mérlegelése nélkül, a zöld asztalnál kívánják elintézni.

Amennyire áll a tisztán irodai munkát végző hivatalnoknál az, hogy kevés, de jobban dotált tisztikarral el lehet a többmunkát végezni, annyira nem lehet ezt az erdőgazdasági felügyeletre alkalmazni, különösen ma, amikor már aránylag csekély használatok foganatosítására is hatósági engedélyre van szükség.

A gazdasági életet bürokratikus intézkedésekkel megakasztani nem lehet és az erdőgazdaság már eddig is teljes joggal panaszkodott azért, hogy ezeket a kérdéseket igen sok esetben a helyszíni körülmények megvizsgálása és mérlegelése nélkül és az esetek még nagyobb részében olyan késedelmesen intézték el, hogy a késedelem igen sokszor a birtokos legjelentősebb anyagi érdekeit tette kockára.

Történt pedig mindez azért, mert az államhatalom nem gondoskodik arról, hogy az ügyek megfelelő és gyors elintézésére a kellő számú személyzet álljon rendelkezésre.

Az államerdészeti tisztikar sorsát nagyon a szívemen viselem és rendkívül fontosnak tartom. Vegyük azonban ezt a kérdést elsősorban a köz szempontjából tárgyalás alá.

Ez az intézkedés, ami most történt, egyik legerősebb bizonyítéka annak, mennyire lehetetlen az erdőtörvény tárgyalása alkalmával többek részére hangoztatott az az álláspont, hogy az adminisztráció miként leendő megszervezése az államhatalomnak úgyszólván belügye, amibe az érdekelteknek beleszólásuk nem is lehet.

Tisztelt Igazgatóválasztmány! Minél mélyebben nyúl bele valamely gazdasági ág ügyeinek intézésébe az államhatalom, annál inkább kötelessége gondoskodni arról, hogy a beavatkozással járó összes teen-

dők a lehető leggyorsabban, a lehető legkönnyebben és a felek minden zaklatása nélkül legyenek lebonyolíthatók.

A gazdasági élet ugyanis a hosszas halogatást nem tűri és egy ilyen kérdésnek a késedelmes elbírálása igen sok esetben nemcsak jelentős anyagi veszteséget, de teljes tönkremenetelt is jelenthet a birtokosra.

Akkor tehát, amikor az állam a közérdek címén terhes kötelezettségeket ró a birtokosra, köteles gondoskodni arról, hogy a teendők lebonyolítására olyan számban, olyan elosztással és olyan hatáskörrel álljon a személyzet rendelkezésére, hogy a birtokosok igényei — természetesen a munkaerők teljes kihasználásával — mindenkor idejében nyerjenek kielégítést.

A törvénynek mindazok a rendelkezései, amelyek az államhatalom részére a közérdek címén felügyeleti jogot biztosítanak, éppen a közérdekűség miatt felügyeleti kötelezettséget jelentenek a mindenkori kormányzatra és pedig azzal, hogy ennek megfelelő ellátásáról a kormányzatnak gondoskodni törvényszabta kötelessége.

Az a sok elpusztult erdő, amit az ország területén mindenfelé láthatunk, a kopárok, a futóhomokos területek bizonyítékai annak, hogy az az állami felügyelet eddig sem volt képes a hivatásának megfelelni, hogyan lenne tehát képes akkor, amikor a személyzetét egyszerre 21 százalékkal kívánják apasztani.

A köz szempontjából tehát ez a rendelkezés súlyos károkat okoz; az erdőtisztai kar érdekei szempontjából pedig nemcsak káros, de a legnagyobb mértékben igazságtalan is.

Amíg a fogalmazói szaknál, ahol az irodai munkaórák szaporításával lényeges létszámcsökkenést lehetne elérni, csak 7 százalékkal apasztják a létszámot, addig a produktív munkát végző, a gazdaság anyagi érdekeit intéző erdészeti ágazatnál ez az apasztás 21 százalék.

21 százalék az apasztás akkor, mikor még a minisztériumban szolgáló erdőtisztákat is számításba véve, 70.000 kat. holdnyi területen szétosztott, 7000 kat. hold erdő esik egy-egy erdőtisztre. Van olyan terület, amelyik közel 200 községben, több mint 1000 birtok felügyeletét volna kénytelen ellátni, amely birtokok közül néhány száz törvény alapján vétetett teljes állami kezelésbe.

Amikor egyrészt az állami beavatkozást állandóan fokozzák és kisjelentőségű ügyekre is kiterjesztik, a másik oldalon apasztják azt a személyzetet, amelyik a teendőket eddig sem bírta ellátni. Ez oly tartathatatlan állapotot fog teremteni, amelyért — véleményem szerint — a földművelésügyi miniszter nem vállalhat felelősséget.

Mindezeket a kérdéseket olyan fontosnak tartom, hogy szükséges volna rendkívüli közgyűlésen is foglalkozni velük, amire vonatkozólag az ügyvezető úr külön fog a t. Igazgatóválasztmánynak javaslatot tenni.

Végül tárgyalásra fog kerülni a főiskola ügyében Róth igazgatóválasztmányi tag úrnak az egyesülethez benyújtott indítványa, amelyből különösen az erdészeti fakultás önállósítására vonatkozó javaslat bír nagy jelentőséggel. Annál sürgősebbnek tartom foglalkozni ezzel a kérdéssel, mert — értesülésem szerint — a kultuszminisztérium még ma is erőlteti a pécsi egyetemhez való csatlakozást. Ennek az álláspontnak a tarthatatlanságára már a mult közgyűlésen rámutattam és szükségesnek tartom, hogy álláspontunkat újból erőlyesen leszögezzük.

Tekintettel arra, hogy a főiskola kérdése az erdőgazdaság jövődő fejlesztésétől el nem választható, rendkívül szükségesnek tartom, hogy a t. Igazgatóválasztmány ezzel a javaslattal is behatóan foglalkozzék. Ezek után áttérhetünk a tárgysorozat egyes pontjainak tárgyalására.

Ügyvezető mindenekelőtt az egyesület anyagi helyzetével foglalkozva bejelenti, hogy az elmúlt évi deficittel szemben a pénztári számadás jelenleg mintegy 1530 P felesleggel záródik. Javasolja, hogy miként a multban, úgy most is fordítson az egyesület bizonyos összeget az arra ráutalt erdészeti özvegyek segélyezésére. Egyben felhatalmazást kér arra, hogy a multévi 400 P helyett most 500 P legyen az özvegyek segélyezésére fordítható, s hogy az egyenként kiutalható segélyek összege, szükség szerint, 15—20 P-ben legyen megállapítható.

Az igazgatóválasztmány egyhangúan a javaslat értelmében határoz.

Ügyvezető a műfatermékekre kivetendő vám kérdését ismertetve, szükségesnek tartja, hogy, a tűzifához hasonlóan, a behozatalra kerülő műfatermékek is a hazai erdőgazdaság védelme és támogatása érdekében mintegy 5—6 százalékos védővámval terheltesse meg. A vonatkozó tárgyalások most vannak folyamatban s így az egyesületnek is az elvámolás kérdésében sürgősen állást kell foglalnia. A belöldi fűrészipar válságos helyzete is kívánatossá teszi a kérdésnek mielőbbi helyes megoldását.

Javasolja, hogy az igazgatóválasztmány foglaljon erőlyesen állást a műfatermékekre kivetendő vám mellett s kéri, hogy hangulatkeltés céljából foglalkozzanak a napilapokban is a kérdéssel. Egyben kéri a választmány hozzájárulását, hogy a rendkívüli közgyűlés elé már kész memorandumtervezettel járulhassanak. A tervezet összeállításához Pfeiffer Gyula, Véssey Ferenc és Vuk Gyula vál. tagok delegálását kéri.

A műfatermékek vámja ügyében kifejlődött élénk vitában gróf Hadik János elnök és Vuk Gyula vál. tag vett részt. A kérdésnek minden oldalról történt szakszerű megvilágítása után az a nézet alakult ki, hogy a műfatermékek vámjából származó bevételt a hazai elhanyagolt erdőgazdaság és az alföldfásítás szolgálatába kell állítani, hogy egy virágzó és fejlődő erdőgazdaság révén az országra jobb jövő virradhasson.

Az igazgatóválasztmány végül egyhangúan ügyvezető javaslata értelmében határoz.

Ügyvezető ezután az államvasút tűzifabeszerzési ügyét ismerteti. Az évről-évre ismétlődő tűzifaszállításnak a hazai termelés javára történő biztosítása céljából kívánatos volna, ha az államvasút, az eddigi eljárástól eltérőleg, a jövőben a versenytárgyalásokon az ajánlatokat a leadási állomásokra szállítva követelné, mert ez esetben a hazai fa, a jelenlegi tarifakedvezmény mellett, a külföldi fával szemben egyrészt előnyben volna, s másrészt pedig az ajánlatok elbírálása a nyilvánosság ellenőrzése mellett könnyen és gyorsan mehetne végbe. Miután a kérdés letárgyalására összehívott bizottság nem jött össze, kéri, hogy most a választmány foglalkozzon vele, hogy a hozandó határozat a közgyűlés elé legyen terjeszthető.

Véssey Ferenc osztja ügyvezető állásfoglalását, azonban a talpfaversenytárgyalás alkalmával tapasztalt anomáliák kiküszöbölését szeretné biztosítani. Ügyvezető által előadottak kiegészítéseképpen javasolja, hogy az államvasút tűzifaszükségletét fogyasztási gócpontok szerint csoportosítva írja ki, s hogy az egységarak a gócpontokra vonatkozó paritással ajánlandók. A megrendelés azonban kifejezetten az ajánlatokban megjelölendő és később meg nem változtatható feladóállomásokról történjen. Belföldi tűzifaszállításnál a hazai tűzifára érvényben lévő kedvezményes fuvardíjak alkalmazandók.

Ügyvezető kiegészítésül még azt is javasolja, hogy ajánlattevő az illetékes m. kir. erdőhivatal bizonyítványával legyen köteles igazolni azt, hogy a felajánlott tűzifa rendelkezésre áll.

Az igazgatóválasztmány egyhangúan a kiegészített javaslatok értelmében határoz.

Ügyvezető ezután a tűzifa keverésére vonatkozó törvényjavaslat ügyével kapcsolatban előadja, hogy a közel 80 százalékot kitevő belföldi cser és tölgy tűzifatermelés könnyebb értékesítésének biztosítása érdekében az egyesületben tartott értekezlet, valamint a földművelésügyi minisztériumban folytatott tárgyalások eddig nem vezettek eredményre. Kormányrendelettel sem lehetett a kérdést megoldani. A földművelésügyi minisztérium által készített törvényjavaslat a magyar termelés érdekeit megfelelően biztosítja. A törvényjavaslat ügye a kereskedelmi körök ellenzése következtében azonban kátyúba került. Azon nézetének ad egyben kifejezést, hogy egy megfelelő tárgyaláson sikerülni fog a még fennálló ellentéteket is áthidalni. Javasolja, hogy az egyesület képviselőit ebben a tárgyalásban, saját személyén kívül, vegyenek még részt Véssey Ferenc, Vuk Gyula és Karsai Károly vál. tagok. Javasolja egyben, hogy az egyesület a kérdésnek megfelelő megoldása érdekében forduljon egy újabb felterjesztéssel a földművelésügyi kormányhoz.

Pfeiffer Gyula vál. tag bejelentése szerint a megegyezés a tűzifa keverésére vonatkozó törvényjavaslat ügyében már körülbelül meg is van s hogy a kérdést rövidesen véglegesen le fogják tárgyalni.

A kérdéshez még Papp Béla, Vuk Gyula, az elnök és ügyvezető, valamint Osztroluczky Miklós és gróf Keglevich Gyula vál. tagok szóltak hozzá és a kérdés teljes megvilágítása után Pfeiffer Gyula vál. tag közölte még, hogy a kormány a hazai cser és tölgy tűzifának bevezetése érdekében mindent elkövet s meg van arról győződve, hogy ha a közönség a csertűzifát megismeri, meg fogja azt kedvelni. Gróf Keglevich Gyula vál. tag észrevételeire reflektálva, közli, hogy az állami intézmények és hivatalok egy vonatkozó minisztertanácsi határozat értelmében cser és tölgy dorongtűzifát kötelesek tüzelésre használni.

Az állami erdőtisztai karra nézve sérelmesen megállapított normálstátus ügyével, valamint ennek úgy az erdómérnöki kar jövőjére, az alföldfásításra, a hazai erdőgazdaságra való és végül az államrendészeti adminisztrációban várható kihatásaival az elnök megnyitójában már részletesen foglalkozott. Ügyvezető rámutat még azokra a veszedelemekre, amelyek az előléptetések és az utánpótlás elmaradása következtében mindenképen jelentkezni fognak. Szükségesnek tartja, hogy az erdőbirtokosok e hihetetlen sérelem orvoslása érdekében minden befolyásukat latba vessék.

Javasolja, hogy a válaszmány foglaljon erélyesen állást az erdómérnöki karra nézve sérelmes normálstátus reparálása ügyében, javasolja továbbá, hogy a kérdést teljesen megvilágító memorandum megszerkesztésére küldessék ki egy bizottság és végül arra kéri az elnököt, hogy a memorandumot legyen szíves személyesen, elnöki tekintélyének latbavetésével, az illetékes kormányférfiaknak átadni. Az igazgatóválaszmány ügyvezető javaslatára a memorandumszerkesztőbizottságba az ügyvezetőn kívül Pfeiffer Gyula, Véssei Mihály és Papp Béla vál. tagokat delegálja.

Pfeiffer vál. tag kiegészítő indítványára az igazgatóválaszmány ügyvezető javaslatának egyhangú elfogadása mellett a memorandum azonnali összeállítását határozza el, hogy az már a sürgősen összehívandó rendkívüli közgyűlés elé vihető legyen.

Papp Béla vál. tag ezután Róth Gyulának, a soproni m. kir. bányamérnöki és erdómérnöki főiskola új szervezeti szabályzata ügyében az egyesülethez benyújtott indítványát ismerteti, amelyből a főiskolának a doktoravatás jogával és a magántanári habilitáció jogával való felruházásán kívül az erdészeti fakultás önállósítására vonatkozó javaslat bír különösen nagy jelentőséggel. Róth Gyula indítványában arra kéri az elnökséget, hogy a főiskolának az új szervezeti szabályzata ügyében tett javaslatát, mely nyolc év óta nem nyert még elintéztést, támogassa minden befolyásával, hogy a szakérdekekkel semmiképen össze nem egyeztethető állapot véget érjen és a főiskola fejlődéséhez nélkülözhetetlenül szükséges reformok végre megvalósulhassanak.

Papp Béla vál. tag javaslatára az igazgatóválaszmány elhatározza, hogy a főiskola új szervezeti szabályzatának mielőbbi jóváhagyása érdekében úgy a földművelésügyi, mint a pénzügyminiszter

urakhoz megfelelő felterjesztést intéz és a felterjesztésnek a földmívelésügyi és pénzügyminiszter urak részére való átadására és annak hathatós támogatására Térfi Béla és báró Waldbott Kelemen alelnököket kéri fel.

Ügyvezető javasolja, hogy a mostani választmányi ülésen megvitatott rendkívül fontos kérdések ügyében folyó évi március hó 9-ére, délután fél öt órára rendkívüli közgyűlés hívassék össze.

Az igazgatóválasztmány egyhangúan a rendkívüli közgyűlés összehívását határozza el.

Az igazgatóválasztmány ezután a rendes tagok sorába iktatja ifj. Mailáth József gróf urat, ajánlja az ügyvezető és gróf Nádasdy hitbizományának bakonynánai erdőhivatalát, ajánlja Ringeisen Lajos.

Ügyvezető Bihari Ödön özvegyének szomorú helyzetét ismerteti, akinek megsegélyezése érdekében egy megszállott területen lévő kolléga az egyesülethez fordult. Az egyesület, nehéz anyagi helyzetére való figyelemmel, nem tudja a kérés teljesítését javaslatba hozni, már csak azért sem, mert akkor a megszállott területen lakó számos hasonló nyomorult helyzetben sínylődő özvegy megsegítése elől sem tudna az egyesület kitérni.

Az igazgatóválasztmány ügyvezető javaslatát teszi magáévá.

Ügyvezető bejelenti, hogy Arató Gyula vál. tag könyvtárának rendezése alkalmából 50 darab értékes szakkönyvet ajándékozott az egyesületnek. Bejelenti továbbá, hogy Kovács Gábor vál. tag még az elmúlt évben 20 darab erdőbirtokosrészvényt ajándékozott az egyesületnek.

Ügyvezető javaslatára az igazgatóválasztmány hálás köszönettel veszi tudomásul az ajándékozást és írásban való megköszönését határozza el.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést berekeszti.

K. m. f.

Írói tiszteletdíjak. Az Országos Erdészeti Egyesület 1930. évi május hó 30-án tartott igazgatóválasztmányi ülésében elhatározta, hogy az egyesület 1930. évi július 1-től kezdődően az Erdészeti Lapokban megjelenő cikkekért írói tiszteletdíjat fizessen. És pedig: a szerkesztő részéről átdolgozást nem igénylő cikkekért 16 oldalas ívenként 64 pengőt, fordításokért vagy átdolgozást igénylő cikkekért 16 oldalas ívenként 32 pengőt, egyszerű közleményekért 16 oldalas ívenként 24 pengőt. Szíves tudomásulvétel végett közli: a kiadóhivatal.

Adó és könyvelés. Értesítjük t. tagjainkat, hogy adó- és könyvelési ügyekben szerkesztőségünk díjmentesen ad felvilágosítást.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

Az Államerdészeti tisztviselők gyermekeinek nevelését segélyező
alap zárszámadása az 1929/30. évről.

I. Zárszámadás.

Folyószám	T á r g y	A M. kir. posta- takarékpénztárnál		A Magyar Földhitel- intézetek Országos Szövetségénél				Együtt	
		Készpénz		Betét		Értékpapír		P	f
		P	f	P	f	P	f		
	Bevételek :								
	Maradvány az 1928/29. évről								
1.	Az alaptőkénél --- ---			7.628	58	34	40	7.662	98
2.	A tartaléktőkénél --- ---			6.531	73			6.531	73
3.	A folyó kezelésnél --- ---	932	74	12.292	69			13.225	43
	Folyó bevételek :								
4.	Járulékok és adományok ---	11.499	93					11.499	93
5.	Gyümölcsöző tőkék kamatja	10	80	3.521	90			3.532	70
6.	Különféle bevételek --- ---	20	—					20	—
7.	Átutalás az Altruista-bank- ból a postatakarékba ---								
8.	Átutalás a postatakarékból az Altruista bankba ---			4.700	—			4.700	—
9.	Gyümölcsözőleg elhelyezett tőkék --- ---								
10.	Átfutó bevételek --- ---								
11.	Térítmények segélyrésze- tekre --- ---								
	Bevételek összege --- ---	12.463	47	34.674	90	34	40	47.172	77
	Kiadások :								
1.	Kifizetett segélyek --- ---	6.800	—					6.800	—
2.	Kezelési kiadások --- ---	516	11	9	90			526	01
3.	Különféle kiadások --- ---								
4.	Átutalás az Altruista-bank- ból a postatakarékba ---								
5.	Átutalás a postatakarékból az Altruista bankba ---	4.700	—					4.700	—
6.	Gyümölcsözőleg elhelyezett tőkék --- ---								
7.	Átfutó kiadások --- ---								
8.	Értékpapírvásárlásokra for- dított összeg --- ---								
	Kiadások főösszege --- ---	12.016	11	9	90			12.026	01
	Összehasonlítás :								
	Bevételek összege --- ---	12.463	47	34.674	90	34	40	47.172	77
	Kiadások összege --- ---	12.016	11	9	90			12 026	01
	Maradvány az 1929/30. év végén --- ---	447	36	34.665	—	34	40	35.146	76

II. Az 1929/30. évi tiszta jövedelem és a tartalék és az alaptőkét megillető $\frac{1}{5}$ rész kiszámítása.

a) Valódi bevételek.

1. Járulékok- és adományokból befolyt	11.499 P 93 f
2. Gyümölcsöző tőkék kamataiból	3.532 „ 70 „
3. Különféle bevételek címén	20 „ — „
Valódi bevételek összege	15.052 P 63 f

b) Valódi kiadások.

1. Kezelési kiadások	526 P 01 f
2. Különféle	— „ — „
Valódi kiadások összege	526 P 01 f

Összehasonlítás.	A valódi bevételek összege	15.052 P 63 f
	A valódi kiadások összege	526 „ 01 „
	Tiszta jövedelem	14.526 P 62 f
	Ebből a tartaléktőkét megilleti a szabályzat 16. §. 4. p. alapján	489 „ 88 f
	Marad	14.036 P 74 f

A tiszta jövedelem $\frac{1}{5}$ -e $14.036:74 : 5 = 2.807:35$ P, maradna tehát kiosztható $14.036:74$ P — $2.807:35$ P = $11.229:39$ P; mivel pedig a segélyek csak egész pengőben osztatnak ki, ennél fogva az alap- és tartaléktőkére esik ebben az évben a szabályzat 17. §-a alapján $14.036:74$ P — 11.229 P = — (II.) 2.807 P 74 f

III. A tartaléktőke nyilvántartása.

Maradvány az 1928/29. évről	6.531 P 73 f
Az 1929/30. évi kamatok	489 „ 88 „
Megszüntetett segélyek	430 „ — „
Hozzá az 1929/30. évi jövedelem $\frac{1}{5}$ -ének megfelelő rész	1.599 „ 55 „
Összesen	9.051 P 16 f
Le a kiadást	180 „ — „
A tartaléktőke maradványa az 1929/30. év végén (III.)	8.871 P 16 f

IV. Az alaptőke nyilvántartása.

Maradvány az 1928/29. évről	7.662 P 98 f
Gyarapodás az 1929/30. év folyamán	1.208 „ 19 „
Összesen	8.871 P 17 f
Le az 1929/30. évi apadást	— „ — „
Maradvány az 1929/30. év végén (IV)	8.871 P 17 f

V. Folyó kezelés.

Tiszta vagyon az 1929/30. év végén	35.146 P 76 f
Levonva az alaptókére eső részt (IV. szerint) 8.871.17	
és a tartaléktókére eső részt (III. szerint) 8.871.16 „	17.742 „ 33 f
Marad folyó kezelésre (V.)	17.494 P 43 f

VI. Segélyek nyilvántartása.

a) Az 1928/29. évre engedélyezett segélyek.

1. Maradvány az 1928/29. évről	100 P -- f
2. Az 1929/30. évben megszüntetett	100 „ -- „
Maradvány összesen a)	-- P -- f

b) Az 1929/30. évben engedélyezett segélyek.

1. Engedélyezés az év elején	6.750 P -- f
2. Engedélyezés az év folyamán	380 „ -- „
Összesen	7.130 P -- f
3. Megszüntetés az év folyamán	330 „ -- „
Marad	6.800 P -- f
a) és b) együtt	6.800 „ -- „
Kifizetés az 1929/30. év folyamán I. szerint	6.800 „ -- „
Marad hátralék az 1929/30. év végén	-- P -- f
Az 1930/31. tanévre kiosztható	11.229 P -- f

Budapest, 1930. évi július 5 én.

Dr. Szabó Sándor s. k.

erdőszámintanócsos, az Alap számvívője.

Jelen zárszámadást megvizsgáltuk, az Alap naplójával, főkönyvével, valamint a számadási okmányokkal egyezőnek és helyesen összeállítottaknak találtuk.

Budapest, 1930. évi július hó 10 én.

FM. 63.982/1930.

Irinyi Aurél s. k.

m. kir. főerdőtan.

Papp Béla s. k.

min. tan.

Hollós Gyula s. k.

min. tan.

Felülvizsgáltatott és helyesnek találtatott.

Budapest, 1930 augusztus hó 25-én.

P. H.

Walent s. k.

Tavaszi szállításra elsőrendű kanadai nyárdugványok mérsékelt áron rendelhetők Tuboly Lajos gazdaságában, Ikervár, Vas megye.

**Közlemény a m. kir. földművelésügyi miniszter úr által kiadott
erdősítési és fásítási jutalmazásokról.**

Magyar Királyi Földművelésügyi Miniszter.

28.088—1931.

1—2. szám.

A m. kir. földművelésügyi miniszter az Alföld szikes és futóhomokos területein, valamint árterein az 1926. és 1927. évek folyamán sikerrel teljesített erdősítésekért, továbbá az Alföldön az 1926. és 1927. évek folyamán sikerrel teljesített gazdasági fásításokért az idevonatkozó pályázati hirdetményekben kitűzött jutalmakat a következő pályázó birtokosoknak ítélte oda:

A) Alföldi erdőtelepítésekért:

1. Az elsőrendű jutalmat Kiskunfélegyháza megyei városnak;
2. a másodrendű jutalmat a nagyváradi latin szertartású káptalannak;
3. a harmadrendű jutalmat az érsekszanádi osztatlan közös legelőben érdekelt birtokosságnak.

B) Alföldi gazdasági fásításokért:

1. Az elsőrendű jutalmat özv. Bíró Albertné földbirtokos, kunágotai lakosnak;
2. a másodrendű jutalmat Corhus Béla örökösei és társai biharugrai tógazdaságának és végül
3. a harmadrendű jutalmat dr. Papp-Szász Tamás földbirtokos, kunszentmártoni lakosnak.

Elismerő oklevéllel lettek kitüntetve:

a) Kopár s illetőleg vadvizes területek erdősítéséért:

1. Gróf Wenckheim Pál földbirtokos, lébényi lakos.

b) Alföldi erdőtelepítésekért:

1. báró Perényi Péter földbirtokos, nagydobosi lakos;
2. Kecel község közönsége;
3. dr. gróf Wenckheim László földbirtokos, békési (vadasmegyeri) lakos;

4. Makó megyei város közönsége;

5. Battonya község közönsége;

6. ifj. Kocsiszky Mátyás földbirtokos, békéscsabai lakos;

7. Bajszentistván község közönsége.

c) Alföldi gazdasági fásításokért:

1. dr. Hirsch Albert földbirtokos, tarnamérai lakos;

2. a szatmári róm. kath. püspökség;
3. a debreceni m. kir. gazdasági akadémia.

d) *Az erdősítéseknel és fásításoknál kifejtett érdemeik elismeréséül:*

1. dr. Holló Béla ny. kiskunfélegyházai polgármester;
2. Faulwetter Ignác káptalani okl. erdőmérnök;
3. Halász Miklós debreceni gazdasági akadémiai tanár;
4. a debreceni m. kir. gazdasági akadémia hallgatói és
5. dr. Nikelszky Jenő makói polgármester.

A miniszter továbbá elismerését fejezte ki:

Sikeres fásításért:

1. Meszlényi Lajos,
2. Korchmáros Imre és
3. Bencze János makói földbirtokosoknak.

Az erdősítések és fásítások tervén kifejtett sikeres közreműködésért:

1. Poppr Emil uradalmi főerdésznek (Lébény),
2. Kiss Ferenc városgazdának (Kiskunfélegyháza),
3. Biber Lajos községi főjegyzőnek (Érsekcsanád),
4. Kincses János volt községi bírónak (Érsekcsanád),
5. Végh Ferenc községi bírónak (Érsekcsanád),
6. Ádám Antal községi főjegyzőnek (Kecel),
7. Herczeg István községi bírónak (Kecel),
8. Müller Frigyes uradalmi erdősznek (Békés, Vadasmegyer),
9. dr. Molnár Mihály gazdasági tanácsnoknak (Makó),
10. Pápay Géza adóügyi jegyzőnek (Bajszentistván),
11. Varró István községi bírónak (Kóka),
12. Balogh Dénes uradalmi intézőnek (Kunágota),
13. Domján János tógazdasági intézőnek (Biharugra),
14. Kasal Zsigmond uradalmi intézőnek (Kunszentmárton),
15. Lenkey Géza uradalmi intézőnek (Kisköre),
16. Bartók Ödön uradalmi intézőnek (Tarnaméra),
17. Urbán János városi főkertésznek (Makó),
18. Göbics László községi kertésznek (Battonya),
19. dr. Luncz Géza,
20. Ferenczy Ferenc és
21. Olasz János m. kir. erdőmérnököknek, valamint
22. vitéz Borsay Ferenc és
23. dr. Kovács Zsigmond m. kir. s.-erdőmérnököknek.

Végül a miniszter a pályadíjat, illetőleg elismerőoklevelet nyert erdősítések és fásítások végrehajtásánál közreműködött alkalmazottakat pénzjutalomban részesítette.

I R O D A L O M

Dr. Aujeszky László: Védekezés az időjárás károk ellen.

A Duna—Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara pályadíjával kitüntetett munka. Budapest, 1930. A Magyar Meteorológiai Társaság kiadása. 157 oldal, 26 kép, illetve fotográfia. Ára 4 P, házhoz küldve 4 P 20 fillér. Megrendelhető a Magyar Meteorológiai Társaságnál, II., Kitaibel Pál-utca 1. Csekkzámla száma 22.861.

A Duna—Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara 1926-ban pályázatot tűzött ki olyan munka megírására, amely az alföldi éghajlattal és annak mesterséges megjavításával foglalkozik. A 400 pengős pályadíjat dr. Aujeszky László, a magyar meteorológusok egyik legképzettebb tagjának jelen munkája nyerte el, amelyet a Kamara és a Magyar Meteorológiai Társaság megbizottaiból alakult bírálóbizottság könyvalakban való kiadásra ajánlott, mivel fejtegetéseit nemcsak tudományos érdekűnek, hanem szélesebb körben való ismeretterjesztésre is alkalmasnak találta. Anyagi okok miatt három évig késett a munka kiadása. Ezalatt a szerző kéziratát egyrészt az időközben megjelent tudományos eredményekkel kiegészítette, másrészt viszont népszerűbb alakra fogalmazta át, úgyhogy az érdeklődők minden tudományos előképzettség nélkül is olvashatják.

A munka célja eloszlatni az időjárás mesterséges szabályozására vonatkozó tévhiteket, másrészt megismertetni az időjárás károk elhárításának azokat a lehetőségeit, amelyeket általában nem, vagy kevéssé ismernek. A munka célja tehát kettős. Mindenekelőtt közérthető alakban kívánja bebizonyítani, hogy mai eszközeink mellett nem lehet esőt csinálni, vagy az esőzést megszüntetni, vagy a jégesőt távol tartani. A könyv 32 különböző eljárást ismertet, amelyet mesterséges eső előidézésére ajánlottak. Szerző kimutatja, hogy a tudomány mai állása mellett mindezek a költséges beavatkozások teljesen eredménytelenek.

A munka másik célja meghonosítani nálunk az éghajlatmódosításnak azokat az eljárásait, amelyeket a tudomány és a külföldi gyakorlat hatásosnak talált. Ebben a fejezetben szerzőnk különösen a villámkárok megelőzését és a fagykárok távoltartását tárgyalja. Külön fejezetet szentel annak a kérdésnek tanulmányozására, mit várhatunk klimatológiai tekintetben az Alföldfásítástól. Irodalmi adatokkal bizonyítja, hogy a fásítás lényeges klímabeli változást nem hozhat. Ezt elismerjük és tudjuk. Szerző azonban, véleményem szerint, e téren túlzásba is megy, amennyiben túlságos fontosságot tulajdonít Brooks tanulmányának és túlerősen domborítja ki Brooksnek azt a megállapítását, hogy az erdő kevesebb párárt juttat a levegőbe, mint a szántó, így „ahol szántógazdálkodást váltunk fel erdővel, ott csak fokozzuk a páraszegénységet”, mert a „szántóföld transzspirációja körülbélül másfélszerese, elpárolgása két és félszerese az erdőének”.

Mindenekelőtt kételkedünk a Brooks által használt módszer megbízhatóságában. Ma még azt hiszem igen messze vagyunk attól, hogy egy erdő vagy szántóföld össznövényzetének transzspirációjáról teljes biztonsággal ítéletet mondhassunk.

Az erdő közismert általánosságban nagyobb nedvességszükséglete, mélyreható gyökérzete, az erdő alatt a talajvíz süllyedése stb., mindenesetre amellett bizonyítanak, hogy az erdő több nedvességet vesz fel a talajból s ennek megfelelően többet is kell transzspirálnia, tehát — természetesen szerény keretek között — gazdagítania kell a levegő páratartalmát szemben a szántóföld vagy legelő növényzetével.

Szerzőnk mégis melegen ajánlja a fásítást s rámutat annak egyéb jótékony klimatikus hatására, mint a széltörés, harmatképződés fokozása, a csapadék konzerválása, sőt szerepet juttat a fásításnak a fagykárok elleni küzdelemben is.

A rendkívüli alaposzággal és szakértelemmel megírt munka hatai mas irodalmi anyagra támaszkodik, amelyből a szerző biztos kézzel válogatja ki a meteorológia terén nem szakemberek részére fontosat és tanulságosat, amit aztán röviden és könnyen érthetően ad közre.

Ezt a feltétlenül hézagot pótló és jutányosan beszerezhető könyvet az időjárás jelenségei iránt érdeklődő minden szaktársamnak legőszintebben ajánlhatom.

(M. P.)

Képes vadásznaptár. A szokott külső alakban és érdekes belső tartalmával jelent meg ismét Parey képes vadásznaptára, mely íróasztalunk egyik díszé s melyet élvezettel forgatunk. Minden lap az egyes napokra vonatkozó naptári részen kívül a nap és hold keltét és lenyugvását tartalmazza, a főhelyet és az egyes lapok jórészét azonban az igen szép képek és az azokhoz tartozó szöveg foglalja el. Állatképek és vadászcíkjek, fegyvertechnikai magyarázatok és horgászati ismertetések, ornitológia és kinológia, szép erdei tájak és érdekes mozzanatok az erdő rejtelseiből váltakoznak és kötik le a figyelmet. Nem lehet ezt a naptárt holmi előjegyzési naptárként kezelni és a letűnt időre vonatkozó részt egyszerűen letépní, hanem gondosan megőrizzük és az év végén betesszük a könyvszekrénybe. Paul Parey kiadónál kapható, Berlin S. W. 11., Hedemannstrasse 28. Ára 3.50 márka.

F. M.

Mümmelmann: Das Aussetzen von Wild in die freie Wildbahn. 52 oldal, 9 kép. Verlag Paul Parey, Berlin S. W. 11., Hedemannstrasse 28. Ára 3.50 márka.

Alkalmasabb időben nem is jelenhetett meg Mümmelmann könyve a vadbefogásról és kibocsájtásról, mint ma, amikor a lőtt vadnak alig van ára s számos vadászberlő és vadászterülettulajdonos oda nyilatkozott, hogy a mostani vadarak mellett nem is vadássza le területét. Bár fényűzésnek is mondják egyesek a vadászati sportot, valamelyes jövedelmet mégis csak minden vadász akar az ő területéből.

Ezért az élő vad értékesítése lép előtérbe.

Erre nézve ad szakszerű tanácsokat és részletes útmutatásokat ez a könyv, amelyhez hasonló magyar nyelven nem jelent meg, de a termékeny német vadászati irodalomból is hiányzott eddig egy ilyen mű, mely a vadkibocsájtás előnyeit és hátrányait egyaránt mérlegeli, előítélet és egyéni érdek nélkül mond véleményyt.

Külön-külön ismerteti a szarvas, dám, őz, mufflon, kőszáli vad, zerge, nyúl, üregi nyúl, süket és nyírfajd, császármadár, fácán, fogoly stb. kibocsájtásának módjait és feltételeit, a befogás eszközeit és a követendő eljárást. Végül rámutat az ebből származó esetleges veszedelmekre és járványos betegségekre.

F. M.

K Ü L Ö N F É L É K

Személyi hír. A Kormányzó Úr Ő Főméltósága Karsai Károly választmányi tagunknak a hazai erdőgazdaság fejlesztése körül szerzett érdemei elismeréséül a m. kir. gazdasági főtanácsosi címet adományozta.

Örömmel üdvözljük itt is a kitüntetettet, aki egy emberöltőn át mint Kassa város vezető erdőtanácsosa szerzett nemcsak magának elismert jó nevet a gyakorlati erdőgazdaság terén, de ebben a minőségben is és mint az ottani Gazdasági Akadémia meghívott előadója, sok tisztelőt és barátot az egész erdőgazdaságnak.

Azon az érdemes munkásságán felül, amelyet a közalapítványi uradalmaknál mint erdőrendező végzett, mindnyájan ismerjük azt az odaadó és eredményes munkát, amelyet az új erdőtörvény előkészítése és tárgyalása körül végzett.

Ügybuzgó és érdemes választmányi tagunknak ezt a kitüntetését annál is inkább örömmel üdvözljük, mert újabb bizonyosságát látjuk benne annak, hogy a földművelésügyi minisztérium a tárca körén kívül végzett érdemes erdőgazdasági munkát is figyelemmel kíséri.

Jó szerencsét! Üdv az erdésznek! Mindnyájunk lelkében van egy könyv, amelybe láthatatlan kezek beleírják életünk felejthetetlen emlékeit. Az ifjú évek vidám, teleírt lapok; azután súlyos mondatok következnek, amiket lehiggadt sorok váltanak fel.

Az, aki már elért életének árnyékos oldalára: szívesen lapozgat ebben a könyvben.

Ezt az emlékkönyvet nyitjuk most fel minden lélekben s rámutatunk arra a fejezetre, melynek élére verőfényes betűkkel írta az élet: „Mindnyájan voltunk egyszer az akadémián...”

Földi korlát nem szakaszt el lelket s az Alma Mater ősi szelleme hív baráti találkozóra. Lélekben ma megöleli minden hű fiát a kedves város.

Gondtalan diákélet élő tanui, nektek Selmec a gazdag tegnapot jelenti. Nekünk nincs már Selmecünk! Ifjúságunk szinte kilopta magát életünkéből s csak a gond szúja öröl...

Ne vádolj el te is, jó Kamarásunk, jer közénk, pártold törekvéseinket, mert úgy igaz: összetartás jobb jövőnk egyetlen záloga!

Sopron, 1931 február havában.

Jerome René Ifjúsági köri titkár. *Béky Albert* Ifjúsági köri elnök h.

Kivonat alapszabályainkból:

5. §. a) Minden olyan feddhetetlen jellemű és előéletű nem főiskolai polgár és olyan egyén, akire az 5. §. nem vonatkozik, ha az illető a Bányászati és Kohászati Egyesület, Erdészeti Egyesület, avagy a Mérnöki Kamara tagja és évenként 2 P, azaz kettő pengő pártoló tagsági díjat a Kör pénztárába befizet, pártoló tag lehet. Pártoló tag a Kör beléletében részt nem vesz.

Felhívjuk erdőmérnök tagtársaink szíves figyelmét a Főiskolai Ifjúsági Körnek a szaktársak szívéhez szóló fenti kérelmére, amelyben a régi selmeci kolégialis tradíciókra való hivatkozással, a köri alapszabályok módosítása alkalmával szervezett pártoló tagság intézményében való részvételre hívja már kint a szabad életben küszködő öreg kamarásokat.

Az ifjúságot, értesülésünk szerint, a pártoló tagságok megszervezésére két szempont vezette. A pártoló tagság révén egyrészt szorosabbá kívánja vonni az ifjúság a kapcsolatokat a kint alkalmazásban lévő mérnöktársadalommal, melynek támogatására erkölcsileg nagy szüksége van, másrészt pedig az ifjúság szomorú anyagi helyzetében azt reméli, hogy ifjúsági köri székházának tekintélyes összegeket felémésztő fenntartási költségeit az anyagi áldozatot alig jelentő pártoló tagsági díjakból fogja fedezhetni.

Ezúton fordulunk tisztelt szaktársainkhoz, arra kérve őket, támogassák a mai szomorúan nehéz viszonyok között küszködő fiatal kolégáinkat nemes törekvésükben és a pártoló tagság vállalásával, régi kedves köri emlékeiket fölidézve, kapcsolódjanak bele az ifjúság köri életébe, hogy az egész erdőmérnöki társadalom együvé tartozásának ily módon is jelét adhassák.

A „Budapesti Kereskedelmi Akadémia” 1931. évi fakereskedelmi szaktanfolyama. A „Budapesti Kereskedelmi Akadémia” 1931. évi fakereskedelmi szaktanfolyamán az előadások március hó 23-án kezdődnek.

A tanfolyam *tantárgyai*: 1. Fakereskedelmi növénytan. 2. Erdőgazdaságtani enciklopédia. 3. Erdőbecslés. 4. A fa mechanikai feldolgozása és faipari gépek. 5. A fa kémiai feldolgozása és technikai mikroszkópia. 6. A fakereskedelem technikája. 7. Vasúti és hajózási díjszabásügy.

A beiratkozásra és a tanfolyamra vonatkozó tudnivalók megtudhatók az Akadémia igazgatóságánál. (Budapest, IV., Alkotmány-utca 11. szám, I. em.)

Dániai kérelem Magyarországból származó bükkmakk ügyében.

1878 és 1885 között három dániai magkereskedő — Carl Frisette, Waldemar Schlödt, Stochkolm és A. Söht, Hörstholm-Holte — a volt osztrák-magyar monarchiából bükkmakkot kapott „magyar bükk” neve alatt. Az ezekből a magvakból nevelt állományok egy része, különösen az 1880-ik évfolyam, nagyon jó fejlődést mutattak, ellenben az 1883-ik évi, Szlavóniából jött makk nem elégtett ki, amint azt Oppermann tanár, a dán erdészeti kísérleti állomás vezetője, a dán erdészeti kísérleti állomásnak közleményeiben 1930-ban leírta, leírta Kárpáti bükk Dániában neve alatt. Az állományok két próbaterületéről vett adatokat csatoltan közlöm Plougheld S. dán erdőmérnök közlése nyomán.

Magyar bükk:

Halsted Kloster DL és DM kísérleti területek 1. ha.

	DL			DM		
Felvétel éve	H.1923	H.1926	H.1928	H.1923	H.1926	H.1929
Az állomány kora	43	46	48	43	46	49

Lábon maradt állomány:

Törzsszám db	1586	1246	1004	1432	1117	906
Átmérő	14.16	15.70	16.52	16.27	17.83	19.07
Körlapterület m ²	24.97	24.19	21.52	29.80	27.97	25.88
Magasság m	15.3	16.4	17.0	(16.0)	17.1	18.0
Faalakszám	0.610	0.605	0.609	(0.573)	0.573	0.573
Fatömeg (ág és gallyal együtt) m ³	233.0	240.0	222.8	(273.2)	274.1	266.9

Aterdőlés útján kivágott anyag:

Törzsszám db	388	340	243	—	315	211
Átmérő cm	11.39	12.92	16.18	—	15.35	18.13
Körlapösszeg m ²	3.96	4.46	4.99	—	5.83	5.45
Magasság m	13.3	14.6	15.9	—	15.8	17.11
Faalakszám	0.554	0.598	0.619	—	0.551	0.575
Fatömeg (ág és gallyal együtt) m ³	29.1	38.9	49.1	—	50.6	53.6

Aterdőlés előtti állapot:

Törzsszám db	1974	1586	1247	—	1432	1117
Átmérő cm	13.66	15.18	16.46	—	17.33	18.89
Körlapösszeg m ²	28.93	28.65	26.51	—	33.80	31.33
Magasság m	14.9	16.0	16.8	—	16.8	17.8
Fatömeg (ág és gallyal együtt) m ³	262.1	278.9	271.9	—	324.7	320.5

Évi növedék:

Átmérő cm	—	3.4	3.8	—	3.5	3.5
Körlapösszeg m ²	—	1.23	1.16	—	1.33	1.12
Magasság cm	—	38	33	—	34	28
Fatömeg (ág és gallyal együtt m ³	—	15.3	16.0	—	(17.2)	15.5
Fatömeg (ág és gallyal együtt) %-ban	—	6.0	6.3	—	(5.8)	5.2

A kísérleti területek uralkodó fáinak átmérői évi 5—6 mm, magasságuk évi 34 cm növekedést mutatnak.

Később, 1892—93-ban ismét kaptak magyar bükköt, amely hasonló jó fejlődést mutatott, mint az 1880-ik évi.

Plougheld felkért, hogy igyekezzem megállapítani, hogy a bükk-makk hazánk mely vidékéről származott.

Tisztelettel felkérem szaktársaimat, hogy ha valamelyiküknek tudomása van ezekről a Dániába küldött bükkmakkokról, szíveskedjék velem az adatokat közölni, hogy a külföldi kérdezősködésre feleletet adhassak.

Bármily csekély és bizonytalan adat is értékkel bírhat, még annak közlése is, hogy mely vidéken volt a jelzett időben bükkmakk-termés.

Javaslatok az üzemi és befektetési költségek olcsóbbítására.

Az 1931-ben Párisban tartandó internacionális fakonferencia előkészítéséhez. Írta: *Langfelder Károly* okl. gépészmérnök, v. gépgyáros Budapesten. Amint az „Internacionaler Holzmarkt” 1930 december 23. és 30-iki számából értesültem, a Párisban 1931-ben megtartandó nemzetközi fakonferencián megvitatnák, szabályoznák és fixiroznák Közép-Európa fatermelő- és szállítási feltételeit, azután az eladási szokványokat a nemzetközi viszonylatokban, hogy ezáltal a faszakma hasznosító, de legalább is veszteségmentes legyen.

Hogy a fenti pontokat elérhessük és hogy Közép-Európát, viszonyítva más fát szállító államokhoz, versenyképpé is tegyük, felette szükséges, hogy a középeurópai faüzemek műveiket és művezetésüket az árleszállításoknak megfelelően olyképp organizálják, hogy az üzemek a legalacsonyabb lehetséges rezsi- és üzemköltséggel dolgozhassanak. (A fakihasználás hatásfokát ezúttal még nem érintem, ezt a műszaki egyesülés második fokának tartom fenn.)

Ezen tervezett organizációt helyesen csak úgy építhetjük fel, ha az üzemeket és műveket normalizáljuk (szabványosítjuk) és racionalizáljuk.

A normalizálás (szabványosítás) és racionalizálás legkevesebb befektetéssel járó költséggel, lépésről lépésre való keresztülvitelére

egyesülés által a művek és üzemekről egész Közép-Európában egy üzemi katasztert állítanak fel, amely azután közösen a következőket valószínűsítaná meg:

I. Az üzemicikkeket normalizálva, közösen szerezné meg és osztaná széjjel.

II. A beruházásokat illetőleg, a vételről és eladásról (beszerzés és értékesítés) közösen, minden közbenső szerv nélkül gondoskodna.

III. Az irodai és adminisztrációs vezetést egyesítve, szabványosítaná és mechanizálná.

Ezen három fejezetet, részletesen tárgyalva, a közös munkák a következőkre vonatkoznak:

I. Üzemicikbeszerzés és elosztás.

Az üzemanyagok minden műben és üzemben sokféle, nagyobb és kisebb tételekben, külön-külön bevásárolt cikkekből állanak. Most csak tulajdonképpen ugyanazon cikkekre akarok kitérni, amelyeket minden mű- vagy ipartelep, különféle áron, különféle feltétellel, különböző minőségben, sokszor mélyebb műszaki ellenőrzés hiányában, ugyanazon cél szolgálatára maga szerez be.

Ha most ezeket a cikkeket a szakma közösen szerzi be nagy mennyiségben, egy bevásárlási helyen vagy egyetlen gyártási alakulatnál, egyenlő elsőrangú minőségben és kivitelben, emellett a faszakma a saját vagy egy foglalkoztatott neutrális laboratóriumában, mindent legjobban kivizsgálhat, úgy a mai költségekkel, a mai beszerzési árakkal szemben a faszakma 5—35 százalék megtakarításokat érhet el. A megtakarítások a közös bejelentő beszerzésén, annak központos elosztásán alapszik, a mai egyenkénti beszerzés és vételtárgyalás és kereséssel ellentétben.

Az üzemicikkekből most csak a főbb árukat választom ki, melyeket az üzemek minden további pénzbeli megterhelése nélkül, normalizálva, közösen beszerezhetik és a nemzetközi szállító által annak minden államban és vidéken lévő fiókjai által centralizálva eloszthatók és decentralizálva, az egyes fogyasztó tagok által a telephez legközelebb ténylegesen átvehetők.

A főbb közösen megszerzendő cikkek volnának:

1. Gatter., kör- és szalagfűrészlapok.
2. Gyalú és fornérkések.
3. Bőrszíjak, kender- és sodronykötelek.
4. Kenőanyagok, henger-, dinamó-, autó-, vagonolajok és cnisistenszírok.

5. Autóbenzin, benzol, esetleg szpiritusz.
6. Pneuabroncsok.
7. Tömítőanyagok.
8. Kisvasúti alkatrészek, lokomotívok.
9. Villamos szerelési anyagok, izzólámpák.
10. Hengerelt vas és acél.

II. Gyári és üzemtelepi berendezések vétele és eladása. (Beszerzés és értékesítés.)

Ha elsőrangú berendezési tárgyak egy centrális helyen, minden árdrágító körülménytől mentesen, árjegyezve vannak és az egész szakma ellenőrzése mellett lesznek beszerezve, akkor biztosan a legelőnyösebb árak és feltételek érhetők el, a leginkább bevált és nagyban gyártott tárgyak, ellentétben a kicsinyben előállított cikkek minőségével és áraival.

Ilyen közös beszerzésnél a legújabb gyártmányok minősége és hasznavehetősége, jósága és teljesítőképessége legkönnyebben és autentikusan maga a szakma által állapíthatók meg. Továbbá nagyon áttekinthetők azon előnyök, amelyek a közös értékesítést illetik, melyek üzemi berendezésekre vagy egész ipari művekre, esetleg egyes gépekre vonatkoznak, ha az illetők, kik ezen egyesülésbe tartoznak, az eladási vagy értékesítési szándékukat az egyesülés központjának bejelentik és az érdeklődőknek csakis ezen központot kell megkeresniök, hogy teljes információt szerezhessenek, minden idővesztéseget és költséget okozó koefficiensek kizárásával, mi kapható az egész közép-európai államok faszakmájában vagy az egyes tag érdeklő országa területén. Ily módon a műszaki tanácsolás és véleményezés teljesen neutrálisan és központilag az egész szakma érdekében automatikusan vihető keresztül. Ezen osztály a következő részekre tagolandó:

1. Faipari megmunkálógépek.
2. Villamosmotorok és generátorok.
3. Meghajtóerőgépek minden fajtája: gőzkazánok, gőzturbinák, lokomobilok, gázmotorok, vízturbinák stb.
4. Javítóműhelyek szerszámgepei.

Ezen tagolt osztályok az egészhez képest oly organizációval bírnak, hogy a folytonos racionalizálással a normalizálás (szabványosítás) megközelíthető legyen.

III. Az irodai és adminisztrációs vezetés, illetve üzemorganizációt illetőleg tekintetbe veendő a felhasználásra:

1. *normalizált levélpapírok és nyomtatványok*, amelyek által a forgalom és üzem egyszerűsíthető lesz, melynek folyománya
2. *az egyöntetű szabványosított könyvvitel*, központilag fekvő automatikus és mechanizált könyvelőgépek által, melyek munkát takarítanak és abszolút pontosak a fontos, nagy előnyöket eredményező naponkénti à jour lezárásokhoz.

Ezáltal elérhető mindennap a naponkénti à jour állapot, minden statisztika, mely egy versenyképes üzlet vezetéséhez szükséges. A statisztikák még egy oly rövid időben készülnek el, amikor azoknak még értékük van és melyek ma csak nagyon nagy vállalatoknál, de drágán organizált könyvvittel, ott is csak megközelítőleg érhetők el. Az ily központosan és mechanizált könyvvitel teljesen titoktartó a be nem

avatottak részére, sőt még a kivitelező központi gépvezetőosztály sem tudja azt az illető vállalat chiffreinek közzététele nélkül dechiffrirozni, megfejteni. Ezen könyvviteli mód azért alkalmas centrális kivitelre, mert műszakilag teljesen keresztülvitt titoktartás be nem avatottak részére, mert a kiolvasás csakis minden fél saját otthoni irodájában, sablonjai szerint lehetséges. A további előnyök a gyors és abszolút biztosan pontos munka, mely a mai rendszernél nem érhető el ezen mértékben.

Javaslatomat azzal foglalom össze, hogy azok mind az üzemvezetések egyszerűsítésével és olcsóbbításával a faszakma árcsökkenését szolgálják, amelyek megint új investíciók nélkül csakis az egyesülés és megértés által érhetőek el.

Jó elindulással az eredmények meglepők és a faárlecsökkentések megtételét veszteségmentesen segítik.

A famagvak rétegelése és egyéb előkészítése. Írta: *Roth Gyula.*

Az Erdészeti Lapokban a minap szóvá tette Béky Albert a famagvak előcsíráztatását, ezzel kapcsolatban említette a beregmegyei kőrist, amely már az első tavaszon csirázik és ezt a sajátságát az ottani kedvező klímával magyarázta. Ha tényleg a klimatikus viszonyokkal magyarázható a kőrisnek gyors csirázása, akkor ez csak úgy értelmezhető, hogy ott kialakult egy külön klímaváltozat, amelynek sajátsága a gyors csirázás és amelyet ez esetben az ottani magnak mindig mutatnia kellene. Rendes körülmények között ugyanis a kőrismag csirázását kedvező viszonyokkal sem lehet gyorsítani, amint azt régebben végzett csiráztatásaim mutatták, még a fagyasztás sem használt, bár a százalékot emelte. Tény azonban az is, hogy a kőris nem feltétlenül átfekvő mag, mert egy része a magnak mindig — vagy mondjuk: majdnem mindig — kicsirázik az első tavaszon. Hogy miért, nehéz lenne megmondani, mert még az ugyanarról a fáról és egyszerre vett mag is kétféleképpen csirázott, egyéni sajátságokra kell gondolnunk; az eddigi próbáimnál azonban mindig a zöme maradt tavaszra.

Az úgynevezett utóérésnek kétségtelenül igen nagy szerepe és hatása van. Csak kevés magnál ajánlatos az érés után azonnal való vetés, például nyír, nyár, szil, fűz, u. l. a jegenyefenyőnél is, legtöbbjének kell egy bizonyos pihenő idő, ezt nevezzük utóérésnek. Ezt a kertészek sokkal gondosabban figyelik és hasznosítják, mint az erdőgazdaság. Az uborkamag — Wisnitzky és Klauser adata szerint — legjobb, ha hét évig pihent. Legcélszerűbbnek vélem, ha a természet útmutatását követjük, legalább ott, ahol az könnyen felismerhető. Amelyik mag érés után sokáig a fán marad, annál a természet maga mutatja, hogy utóérésre szüksége van.

A csirázásra sok esetben jó hatással van a stimulálás is, például a forrázás vagy a savakkal való kezelés. Úgy vélem, hogy ennek jó hatása főképp a külső buroknak puhítására vagy roncsolására vezethető vissza. Egyes magvaknak bámulatos az ellenállóképességük stimuláló-

szerekkel szemben. Így közismert, hogy az akác elbírja a lobogó forró víznek hatását percekken át; egyízben különféle magot — akác és kőris is volt közte —, amelyek homokba voltak ágyazva csíráztatás végett, leöntöttem meglehetősen tömény sósavval — tévedésből tiszteresét vettem a tervezettnek —, a csírázás feltűnően jó volt, kétség-telenül az önkéntelenül erős stimulálás miatt.

A fagyasztásnak jó hatása egyes fajoknál kétségtelen. Az erdei magvaknál ritkán alkalmazzák, de a kertészet ezt is nagyon sokszor. Úgy vélem, azoknál a magvaknál lesz jó hatása, amelyek télen át a fán maradnak, tehát a természetben is ki vannak téve a fagy behatásának, ellenben amelyek ősszel hullanak, azokra kevésbé lesz jó hatással. Közismert tény, hogy például a tölgy, de a bükk is meglehetősen kényes, a fagy egyenesen tönkre teheti. Igaza van Békynek, hogy ezek körül hiányosak az ismertetéseink és még volna megfigyelni és kitaszalni való, csak ember kellene hozzá.

Azt is nagyon helyesen jegyzi meg Béky, hogy amit a kereskedelem mint előcsíráztatott magot kapunk, gyakran csak földelt mag, de nem előcsíráztatott. Nem elég, hogy a magot pár hónapra a földbe süllyesztik, hanem azon múlik, miképpen és mennyi ideig van a földben elhelyezve.

Előcsíráztatott magnak csak azt tekinthetjük, amely annyi ideig volt a földben vetése előtt, ameddig az átfekvése tartani szokott és amely a földben úgy volt elhelyezve, hogy csírázásának természetes feltételeit teljességgel megkapta, vagyis minden mag úgy feküdt, ahogyan a vetett mag fekszik az anyaföldben.

A rétegelésnek ezt az eljárását, amit Béky leír — 5 cm vastag magréteg — nem találom megfelelőnek. A rétegelt magból mindig csak egy-egy réteget szabad kiraknunk, ne jusson két vagy több sor egymásra. Ha vastagabb réteget raktam, mindig penészt kaptam, pedig sohasem raktam 5 cm-ig. Igaz, hogy sok esetben a kívülről penészes mag is csírázott, de ha a penészedés már a magba magába is behatolt, nem lesz örömünk az eredményben. A penészedés elkerülése végett alkalmazzuk a faszéntörmelékbe való beágyazást, amit mindenkinék ajánlok, én ezt tartom a legjobb ágynak a rétegeléshez, szőlősgazdáink is ezt használják a nemesített vessző hajtatására. Jó a tiszta homok is vagy laza föld, legkevésbé jó a nagyon kötött agyag.

Nem találtam célszerűnek a tisztán gödörbe való rétegelést sem, a mag kiszedésével több a baj, mintha ládába rétegelünk. Az előcsíráztatott magnak a vetéshez való kezelése kényes, sok magnak már kibújt a csírája és ennek nem szabad sem kiszáradnia, sem pedig töredeznie. A tölgymakkról régen tudjuk, hogy az akár araszos csírának letörését is kiheveri, ha egyéb baja nincsen, de nem minden mag ilyen szívós, különösen az apróbb magvak nem, amelyekben csak kevés a tartalék tápanyag és mielőbb rászorulnak a föld tápláló erejére.

Ha ládában rétegelünk, akkor a ládát mindenestül odavisszük a vetés helyére és a magot közvetlenül a ládából vetjük, legegyszerűbben a rétegelőanyaggal együtt. Ha ellenben gödörbe rétegelünk, akkor onnan ki kell vennünk a magot, más edénybe rakni és csak onnan vethetünk. Az ismételt átrakosgatás nem válik a csirás mag javára, különösen ha még szítáljuk is.

A rétegelőládáink körülbelül 30 cm mélyek, 50—80 cm méretűek — nagy láda nem jó, mert nehéz a vele való bánás —, úgy az oldalai, mint a feneke sűrűn vannak beborítva fűrt lyukakkal — körülbelül 5—10 mm átmérő —, hogy a környező föld nedvessége könnyen behatolhasson, felülről csak földdel takarjuk vagy lombbal, fenyőgallyal. Legalul jön körülbelül egy ujjnyi — kb. 2 cm — rétegelőanyag, faszéntörmelék, homok vagy laza föld, erre egy sor mag, rá körülbelül 1—2 cm rétegelőanyag és így tovább. Az egész ládát árnyékos helyen a földbe süllyesztjük annyira, hogy felső széle körülbelül 10 cm-rel a föld színe alá jusson, legfelül jön egy-két ujjnyi föld, azután lomb, gally vagy egyéb hasonló.

Minden ládába csak egyfajta mag jut. A földberakás után megöntözzük az egészet bőven, száraz időben — ha kell — újra öntözzük. Vetéskor leszedjük a legfelső takarót, a magot a rétegelőanyaggal közvetlenül a ládából vetjük.

Végre még felhívom szaktársaim figyelmét nagyon egyszerű fogásra, amely, tapasztalatom szerint, jó hatással van a csirázás gyorsítására, amelletts költséget alig igényel: a vízbe való áztatás. Jobb, ha a víz langyos és zárt, meleg helyen áztatunk, hogy a víz kevésbé hűljön, de elég a hideg víz is. Beáztatjuk a magot estétől reggelig — az idő tartama bizonyos, elég tág határok között, nem játszik számottevő szerepet —, utána csak annyira szikkasztjuk a magot, hogy dolgozni lehessen vele és menten elvetjük.

Csemetekertjeinkben már jóideje jóformán minden magot áztatok vetés előtt, de konyhakertemben is. A csirázás gyorsabb és egyenletesebb; igaz, hogy arra vigyázni kell, hogy az áztatott mag újra ki ne száradhasson a földben, mert akkor a jó hatás az ellenkezőre fordul át.

Helyreigazítás. Az Erdészeti Lapok f. évi 2. számú füzetében megjelent „Az előhasználat és a természetes úton kigyérült erdő-részletek” című cikkbe néhány értelemzavaró sajtóhiba csúszott be. Az alant felsorolt sajtóhibák mellett feltüntetjük a megfelelő helyes szövegrészeket:

1. A 163. oldal, felülről számított 23. sor: $t=t \frac{s}{s}$ helyett $t=t \frac{s}{s_1}$
2. 163. oldal, felülről számított 24. sor: pedig t helyett pedig 1.
3. 163. oldal, alulról számított 2. sor: teljes szükség helyett teljes sűrűség.

4. 164. oldal, felülről számított 13. sor: terjedő eső helyett terjedő időre eső.

5. 165. oldal, felülről számított 15. sor: $s < l$ helyett $s < 1$.

6. 167. oldal, felülről számított 6. sor: szabályozásnál helyett szabályosnál.

7. 170. oldal, felülről számított 3. sor: szabad megnézni helyett szabad megadni.

8. 171. oldal, felülről számított 1. sor: 30×0.15 helyett 30×0.5 .

9. 171. oldal, felülről számított 2. sor: tisztás helyett fiatalos.

Ugyancsak helyreigazítjuk Rónai György: „A herceg Esterházy hitbizomány burgenlandi erdőgazdaságának ismertetése” című közleményben előfordult sajtóhibákat az 1930. évi XII. füzetben:

1. 586. oldal, 6. bekezdés 6. sorában: kvarcot helyett kvarcit.

2. 586. oldal utolsó bekezdés 2. sorában: fafajaink helyett fafajtánk.

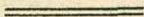
3. 589. oldal, felülről a 6. sorban: Waldgerechte helyett Waidgerechte.

4. 597. oldal, 7. bekezdés 4. sorában: 121.000 m^3 helyett 12.000 m^3 .

Az 1931. évi II. füzetben pedig:

1. 174. oldal, 4. bekezdés 4. és 5. sorában: van kiépítve, hogy egy tekintetben ... helyett van kiépítve, hogy nem egy tekintetben.

2. 176. oldal 3. sorban: bőségesen áldoz évszázadok óta. Minden művészetnek mecénása és előmozdítója. Liszt és Haydn a hercegi házban lettek naggyá, hogy ... helyett: bőségesen áldoz, évszázadok óta minden művészetnek mecénása és előmozdítója. — Liszt és Haydn a hercegi házban lettek naggyá, — hogy ...

Faanyagok és építési anyagok tájékoztató árai március havában.

I. Belföldi faarak:

termelők és nagykereskedők
közötti forgalomban:

1. Gömbfa m³-ként

ab feladóállomás Pengő

Tölgy 30 cm felül	25—36
Tölgyfournier 45 cm felül	70—95
Bükk 30 cm felül....	— —
Kőris 30 cm felül	30—45
Kőrisfournier	80—95
Szil 30 cm felül	20—24
Gyertyán 25 cm felül .	24—30
Jávör 30 cm felül	45—55
Éger 26 cm felül	30—35
Nyár (gyufafa)	17—24
Nyárfournier 50 cm felül	30—40
Kőris bognárfa 10 t. vg. 3 ⁰⁰	—350
Akác „ 10 „ „	320—340
Tölgy bányafa szlov. ab m. határ	— —

2. Tüzifa:*

ab feladóállomás

Belföldi száraz bükk hasáb	220—250
Csertölgy hasáb	180—210
„ dorong	145—185
Erdélyi tüzifa ab m. határ	170—200
Szlovenszkói tüzifa ab m. határ	—
Jugoszláviai tüzifa ab m. határ	200—220

Árak Budapesten a gőzfűtő te-
lepétől egész fuvarátételben ház-
hoz szállítva.

Aprított fa q-ként	4.80
Hasábfa „	4.60
Bérvágás „	1.25

3. Egyéb faanyagok:

Bükk keréktalp db (f) —	
Kőris „ „ (f) —	
Nyírfarúd db	—
Tölgydonga I-a akója	5—6

* Dunántúlon kedvező szállítási viszonyok mellett magasabb árakat is fizettek.

Tölgydonga II-a akója	Pengő 3—4
--------------------------------	--------------

4. Fűrészelt faárak:

m³-ként vagonáttelekben
budapesti paritásban + forg.
adó

Tölgy	100—140
Bükk gőzölt szélezett	80—100
Bükk „ szélezetlen	75—90
Bükk gőzöletlen „	65—85
Kőris	100—140
Szil	60—80
Gyertyán	70—100
Jávör	86—130
Éger	70—100
Nyár	35—60
Hárs	100—140

5. Budapesti fenyőfa-detail- árak:

ab raktár

Válogatott lucfenyő ..	120—125
I. oszt. áru 24 mm alapon	115—120
II. oszt. áru 24 mm alapon	95—100
III. oszt. áru 24 mm alapon	82—88
Léc, hosszú	86—90
Zárléc lucfenyő	86—90
Faragott fa alapára ..	76—80
Fűrészelt fa 6 m-ig ..	70—75
Zsindely ezre 18 collos	40—44
Rúd 8 cm fm. (fill.)	50—52
Rúd 10 cm fm. (fill.)	68—70

6. Faszén:

Belföldi, I-a 10.000 kg	550—620
Belföldi, II-a 10.000 kg	—
Retortaszén ab m. h. à	780—850

II. Építési anyagok árai:

ab gyártelep

Égetett agyagtégla ezre nagy méretű	
kisméretű	
1 q égetett mész	
100 kg portlandcement	

**Az „Erdészeti Lapok“ 1931. évi III. füzetének
HIRDETÉSEI.**

**Az ERDÉSZETI LAPOK mellett mérsékelt közlési díjért
a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.**

Díjszabás. Kéthasábos szélességben (107 mm) garmond betűvel vagy ennél nagyobb betűfajttával szedett hirdetés milliméterenkint 20 fillér. (Egyszeri megjelenés mellett egész oldal 32 P.) Táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfajttával szedett hirdetések másfélszeres egy-ségárral számíttatnak. Ismételt megjelenés esetén megfelelő árkedvezmény.

Apróhirdetéseknél egy szó 12 fill., álláskeresleti hirdetéseknél 6 fill.

Külön mellékletek megegyezés szerint.

Magyar Erdőbirtokosok Faértékesítő Részvénytársasága

Budapest IX, Calvin-tér 7. sz.

**Elvállalja termelt, tövönálló vagy feldolgozott fakészletek
bizományi értékesítését, vesz és elad bármily mennyiségű
tűzifát és fűrészelt anyagokat. Értékesítési kérdésekben
készséggel áll az erdőbirtokos
és erdőtiszt urak rendelkezésére.**

(I. XII. 11.)

20 éves gazdasági, irodai és speciális tehenészeti nagy ura-
dalomban szerzett gyakorlattal rendelkező, nőtlen, okl. gazda
olyan elhelyezkedést keres, hol kitűnő képzettségét érvényesít-
hetné. Megkereséseket a kiadóhivatal továbbít „37-es” szám alatt.

(3. III. 1.)

**Kizárólag hazai termelőktől vásárolna évi 1200—2000 vagón
tűzifát Budapest és környéke részére, közvetítők kizárásával, első-
rendű részvénytársaság. Cím a kiadóban.**

(19)

Mielőtt könyvelésének rendbehozatala felett határozna.

Mielőtt könyvelőjének a mérleg elkészítésére utasítást adna,
forduljon bizalommal

VARGA LÁSZLÓ hites könyvszakértőhöz, az „Adó és Könyvvitel”
szerkesztőjéhez Budapest, VIII., József-kr. 86. Tel.: József 322—60.

TANÁCSÉRT

adózás és könyvelés szempontjából. *Könyvvizsgálatoknál az ellen-
őrző könyvszakértő az Ön érdekeit védi.*

Vállal: könyvelések felfektetését, revízióját, rendbehozatalát, örö-
kösdési és társasüzleteti elszámolásokat, havi és órákonyvelést,
adóügyek ellenőrzését.

Lapunk előfizetőinek 25 százalékos kedvezmény lett biztosítva.

**Tölgymakk,
csertölgymakk,
fenyőmagvak
és lombfű-magvak,
erdészeti csemeték,
sorták**

beszerezhetők

Keiner Rezső okl. erdőmérnöknel,
Budapest, I., Fery Oszkár-utca 34. szám alatt

Eladó: Chamaecyparis Lawsoniana 4 éves, iskolázott 32.—
pengő, 3 éves, iskolázott 26.— pengő, síma fenyőcsemete 2 éves,
17.— pengő, apróbb 2 éves, 15.— pengő. Az árak 1000 darabon-
kint értendők. Síma fenyőmag a legújabb termésből kilogram-
monkint 13.50 pengő. Csomagolási költségek és forgalmi adó
fenti árakban bentfoglaltatik. Megrendeléseket elfogad: Bat-
thyány-Strattmann herceg erdőhivatal, Körmend.

Okleveles erdőmérnök nagy gyakorlattal, tőgazdaság terve-
zésében s szakszerű vezetésében teljesen jártas, birtokmegosztás
miatt állást keres, melyet bármikor elfoglalhat. Megkeresések vitéz
Füri Mihály Erdőcsokonya kéretnek. (9. III—1.)

Lombfát, elsőosztályút, saját feldolgozásra
 állandóan vásárol
Lövy Dávid és Fiai faipari gyár Újpest, Váci-út 60. sz.

(4. VI. 6.)

ALAPÍTTATOTT:

1868. ÉVBEN

ALAPÍTTATOTT:

1868. ÉVBEN

KLENGANSTALT UND SAMENHANDLUNG
A. GRÜNWARD

BAUMSCHULEN

WIENER-NEUSTADT

ÖSTERREICH

SPECIALITÁS:

mindennemű hazai és tengerentúli erdészeti
 magvak és növények

! Állami származási ellenőrzés !

KÜLÖN AJÁNLAT:

10 millió darab

2 éves magról kelt csemete szállítására:

	100.000 db-ként	10.000 db-ként	1000 db-ként
Erdei fenyő	500.— P	55.— P	6.— P
Fekete fenyő	500.— P	55.— P	6.— P

Ia. TÖLGY, MAKK

5. VI—4.

! LEGNAGYOBB TISZTASÁG !

! LEGMAGASABB CSÍRAKÉPESSÉG !

Kutyatenyésztés felelős szerkesztője: Dr. Raitsits Emil. Szerkesztőség Budapest, VII., István-út 2., távbeszélő: József 308—30., kiadóhivatal, ahová a félévi, 5 P előfizetési díjak küldendőek: Kutyatenyésztés kiadóhivatala, Budapest, V., Csáky-u. 10.

Ajánlatot kérünk öt-tízezer darab dúsgyökerzetű, 15 mm vastag akáccsemetére, csomagolva ab vasúti feladóállomás. Uradalmi erdőhivatal, Réde. (14)

Gróf Pappenheim-féle uradalmak bujági erdőhivatalánál segédmérnöki állás töltendő be f. évi április 1-ére. Nőtlen, erdőmérnöki oklevéllel bíró erdőmérnökök pályázhatnak. Erkölcsi és orvosi bizonyítvány is csatolandó. Uradalmi erdőhivatal Buják, Nógrád megye. (13)

FARAGÓ BÉLA

**Erdészeti Magnagykereskedés és Erdészeti Csemetetelepek
ZALAEGERSZEG**

Szállít **saját pergetésű erdei-, fekete-, lú-, vörös- és jegenyefenyő-magvakat**, valamint az **ÖSSZES EXOTÁKAT**. Állandó szállítás **hazai és külföldi lombfamagvakban** ■ Saját **faiskolámban nevelt tű- és lomblevelű csemetékből** nagy készletekkel rendelkezem s minden igénynek megfelelek ■ Az **exotikus magvak** megrendelését még **februárban** kérem, hogy azok kellő időben rendelkezési helyükre juttathatók legyenek ■ **Gyümölcsfák, díszfenyők és rózsafák szállítása.** Arjegyzők ingyen és bérmentve

(8. III—2.)

Erdőeladás Tokajban, Hegyalján, Erdőbénye községben, kb. 430 kat. hold, 10—40 éves faállományú erdőbirtok, mint egy nagyobb erdőingatlan tulajdon hányada, kedvező áron és fizetési feltételek mellett eladó. Felvilágosítást ad a Tiszántúli Mezőgazdasági Hitelintézet Rt., Debrecen, Kossuth-u. 8. (7. IV—4.)

Magyar termelésű tűzifát bármely mennyiségben

közvetlen termelőtől vásárol a **Winter Hermann rt. Budapest**

V., Vilmos-császár-út 72. Tel.: Aut. 112—69. (15)

Eladó japán akác (*Sophora*) 1500 darab, sorfának való kiültetésre, 5 éves, szép koronával, darabonként 1.30 P-jével, *Piramis nyárfa* 1500 darab, szépen fejlett, 4 éves, darabonként 80 fillérjével, *Tamarix*-dugvány 40.000 darab, szikesek befásítására is alkalmas, ezrenként 7 pengőjével, dr. gr. Semsey László uradalmi kertészeténél, Balmazújvároson, Hajdu m. (17)

30 éves nőtlen erdőmérnök 2 és fél éves gyakorlattal, elhelyezkedést keres. Cím a kiadóhivatalban.. (12. III—1.)

Akácsemete 200.000 drb szépnövésű, kétéves, eladó a Mándoki Uradalom Erdőgazdaságában, Mándok (Szabolcs m.). (10. II—1)

Ad 2497—1930. sz.

TÖLGYFAELADÁSI HIRDETMÉNY.

Tállya nagyközség alulírott előljárósága közhírré teszi, hogy a község tulajdonát képező s határában fekvő 23a., 27b. erdőrészt, a 28.2 k. holdján levő 605 m³ és a 34a. erdőrészletének 17.4 k. holdján, illetve területén levő 3008 m³ tölgyfaanyagát, mely — a hivatalos becslés szerint — 3613 m³-t tesz ki, a m. kir. földművelésügyi miniszter úrnak 93.194. I.—2/93. számú engedélye alapján 1931. évi március hó 23-án délelőtt 10 órakor Tállya községhezánál tartandó zárt ajánlataikkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen eladatik.

Kikiáltási ár 17.650 P, azaz Tizenhétezerhatszázötven pengő.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 százaléka, azaz Egyezerhatszázhatvanöt pengő.

Árverési és szerződési feltételek Tállya községhezánál és a sátoraljaújhelyi m. kir. erdőhivatalnál a hivatalos órák alatt tekinthetők meg.

Írásbeli ajánlatok a szóbeli árverés kezdete előtt a község előljáróságánál nyújtandók be.

Írásbeli zárt ajánlatok csak akkor vétetnek figyelembe, ha szabályszerűen vannak kiállítva és olvashatóan azon nyilatkozatokat tartalmazták, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti.

Bánatpénz készpénzben vagy állami óvadékokra alkalmas értékpapirokban teendő le az árverés vezetőjének kezéhez.

Feltételes, illetve a megállapított feltételektől eltérő, továbbá megkésve beadott avagy távirati és utóajánlat figyelembe nem vétetnek.

Tállya, 1931 március 7.

(18)

Tállya község előljárósága:

Vongrey Gusztáv s. k., jegyző.

Kiss István s. k., bíró.

Az „Erdészeti Lapok“ 1931. évi III. füzetének tartalma:

	Oldal
Meghívó	191
Felhívás	191
Krónika	192
Vuk Gyula: Válasz a Krónikára	208
Kiss Ferenc: Az Alföldfásítás gyakorlati kérdéséhez	210
Dr. Fehér Dániel: A főiskola kérdéséhez	244
Muzsnay Géza: Néhány fontosabb kérdésről, kapcsolatban az új erdőtörvénytervezettel	252
Kállay Arpád: Erdőgazdasági munkásbiztosítás	262
Fazekas Ferenc dr.: A Magyar- és a többi közép-európai országok fakereskedelmi szokványai. (Folytatás)	270
Egyesületi közlemények: Jegyzőkönyv az Országos Erdészeti Egye- sület igazgató-választmányának Budapesten, 1931. évi feb- ruár hó 28-án az Egyesület székházában tartott rendes ülés- éről. — Irói tiszteletdíjak. — Adó és könyvelés	279
Hivatalos közlemények: Az államerdészeti tisztviselők gyermekei- nek nevelését segélyező Alap zárószámadása az 1929—1930. évről. — Közlemény a m. kir. földművelésügyi miniszter úr által kiosztott erdősítési és fásítási jutalmazásokról	287
Irodalom: Könyvismertetés. Dr. Aujeszky László: Védekezés az időjárési károk ellen. (M. P.) — Képes vadásznaptár. (F. M.) — Mümmelmann: Das Aussetzen von Wild in die freie Wildbahn. (F. M.)	292
Különfélék: Személyi hír. — Jó szerencsét! Üdv az erdésznek! — A „Budapesti Kereskedelmi Akadémia“ 1931. évi fakeres- kedelmi szaktanfolyama. — Dániai kérelem Magyarország- ból származó bükkmakk ügyében. — Javaslatok az üzemi és befektetési költségek olcsóbbítására. — A famagvak réte- gelése és egyéb előkészítése. Irta: Roth Gyula. — Helyre- igazítás	294
Faanyagok és építési anyagok tájékoztató árai 1931. évi március hónapban	304
Hirdetések	I—V